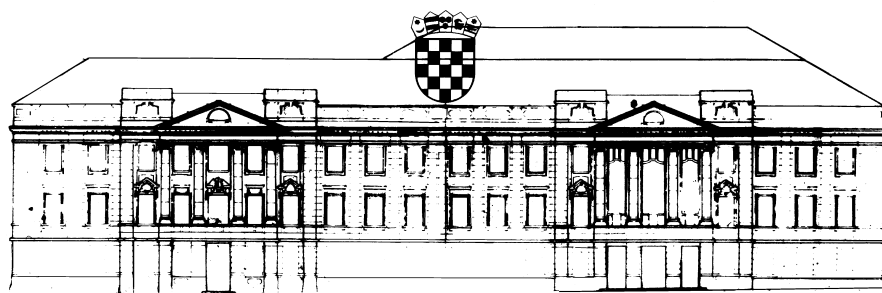

izvješća
**HRVATSKOGA
SABORA**

ISSN 1845-9404

GODINA XVII.

BROJ 450

ZAGREB, 10. X. 2006.

20. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

**ZAKON O
ZAŠTITI
ŽIVOTINJA**

- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA O ENERGETSKOJ ZAJEDNICI
<i>Uklanjanje barijera u trgovanju i investiranju</i>
_____ V. Žugaj 3 - PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O BLAGDANIMA, SPOMENDANIMA I NERADNIM DANIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ
<i>Dan Hrvatskog sabora obilježavat će se dostojanstveno i primjeneno</i>
_____ S. Šurina 6 - PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ODLIKOVANJIMA I PRIZNANJIMA REPUBLIKE HRVATSKE
_____ I. Čerkez 7 - PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O SUSTAVU PROVEDBE PROGRAMA EU I SUSTAVU PROVEDBE PROJEKATA FINANCIRANIH IZ SREDSTAVA ZAJMOVA I DAROVNICA IZ OSTALIH INOZEMNIH IZVORA
<i>Učinkovitija priprema projekata i nadzor nad zajmovima i darovnicama</i>
_____ S. Šurina 8 - PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEMORANDUMA O FINANCIRANJU USUGLAŠENOG IZMEĐU EUROPSKE KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE O DODJELI POMOĆI IZ INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU STRUKTURNU POLITIKU ZA SLIJEDEĆU MJERU: PROGRAM ZA VODE I OTPADNE VODE U KARLOVCU ZA GRAD KARLOVAC, KARLOVAČKA ŽUPANIJA, HRVATSKA
<i>Obnova komunalne infrastrukture iz sredstava ISPA programa</i>
_____ S. Šurina 11 - PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE RH I VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE O PREDAJI I PRIHVATU OSOBA KOJIH JE ULAZAK ILI BORAVAK NEZAKONIT
<i>Mjere suradnje radi sprečavanja nezakonite migracije</i>
_____ S. Šurina 14 | <ul style="list-style-type: none"> - PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ŠUMAMA
<i>Bolja zaštita šumskog fonda</i>
_____ V. Žugaj 16 - PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI ŽIVOTINJA
Značajan civilizacijski iskorak
_____ Đ. Krmpotić 21 - PRIJEDLOG ZAKONA O PROGLAŠENJU PARKA PRIRODE „LASTOVSKO OTOČJE“
_____ I. Čerkez 24 - KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI OD IONIZIRAJUĆEG ZRAČENJA I SIGURNOSTI IZVORA IONIZIRAJUĆEG ZRAČENJA
<i>Jasno definirana načela zaštite</i>
_____ V. Žugaj 24 - PRIJEDLOG DEKLARACIJE O OSUDI ZLOČINA POČINJENIH TIJEKOM TOTALITARNOG KOMUNISTIČKOG PORETKA U HRVATSKOJ 1945-1990. GODINE
<i>Osuda zločina</i>
_____ Đ. Krmpotić 27 - IZVJEŠĆE O RADU PRAVOBRANITELJICE ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA ZA 2005.GODINU
<i>Spori pomaci prema ravnopravnosti spolova</i>
_____ M. Kozar 31 - IZVJEŠĆE O SUDJELOVANJU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U MIROVNOJ MISIJI U AFGANISTANU (ISAF), OD 16. KOLOVOZA 2005. DO 1. OŽUJKA 2006. GODINE
<i>Visoke ocjene i pohvale hrvatskim mirovnjacima u Afganistanu</i>
_____ V.Žugaj 39 - GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKE AGENCIJE ZA TELEKOMUNIKACIJE I O STANJU I OSTVARIVANJU NAČELA I CILJEVA REGULACIJE TELEKOMUNIKACIJSKOG TRŽIŠTA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA 2005. GODINU
<i>Kontinuirani porast telekomunikacijskog tržišta</i>
_____ V.Žugaj 43 |
|---|---|

PRIKAZ RADA:

- DVADESETE SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 10, 11, 12, 17, 18, 24, 25, 26. I 31. SVIBNJA TE 1, 2, 6, 7, 8. I 9. LIPNJA 2006.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA O ENERGETSKOJ ZAJEDNICI

Uklanjanje barijera u trgovanju i investiranju

Većinom glasova zastupnici su donijeli Zakon o potvrđivanju Ugovora o energetske zajednici. Ocijenjeno je da se ovim dokumentom ujedno određuje pozicija Hrvatske na energetske području. Stranke potpisnice uspostavljaju cjelovito tržište prirodnog plina i električne energije, a cijeli se pristup temelji na zajedničkom tržištu i međusobnoj solidarnosti. Dio zastupnika ocijenio je da rečeni dokument prijeti obnovom "energetske Jugoslavije", ali predstavnik predlagatelja otklonio je takve sumnje. Ujedno je istaknuo da ovdje ne treba tražiti nikakve skrivene namjere, jer se radi o poslu kojemu dogovorno pristupaju sve zemlje potpisnice vođene isključivo tržišnim principima. I većina zastupnika ocijenila je da bi naše tvrtke poput "Končara" ovdje trebale dominirati, jer su tehnološki i kadrovski spremne za novu i snažniju ulogu na području energetike.

O PRIJEDLOGU

Vlada Republike Hrvatske uputila je predloženi zakonski tekst u proceduru, uz prijedlog da se suglasno Poslovničkim odredbama primijeni hitni postupak. Uvodno obrazloženje podnio je ministar gospodarstva, rada i poduzetništva, **Branko Vukelić**, koji je odmah ocijenio da se radi o dokumentu koji

određuje budući status Hrvatske na energetske području. Zato je važno ukloniti sve barijere u trgovanju i investiranju na području energetike, a primjena ovih standarda potvrdit će da Hrvatska i na ovom dijelu namjerava postati dijelom Europske unije. Ovaj je ugovor inače nastao na temeljima Atenskog procesa i memoranduma o razumijevanju još 2002. godine, kada je EU potaknula zemlje ove regije da usvoje pravno-obvezujući ugovor o tržištu energije. Stranke Ugovora su EU, te s druge strane: Albanija, Bugarska, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija, Crna Gora, Rumunjska, Srbija i Privremena uprava UN-a na Kosovu. Stranke potpisnice kroz Ugovor uspostavljaju cjelovito tržište prirodnog plina i električne energije, a cijeli se pristup zasniva na zajedničkom tržištu i međusobnoj solidarnosti. Energetska zajednica treba organizirati odnose između stranaka i stvoriti pravni i gospodarski okvir za tržište prirodnog plina i električne energije, s ciljem stvaranja stabilnog regulatornog i tržišnog okvira. On bi trebao ujedno privući ulagače u proizvodnju i distribuciju energije, što čini i temeljne pretpostavke za stabilan gospodarski razvoj i socijalnu stabilnost. Energetska zajednica trebala bi povećati sigurnost opskrbe, te učiniti napore na povezivanju s kaspijskim, sjevernoafričkim i bliskoistočnim rezerva-

ma plina ali i utjecati na efikasnu zaštitu prirodnog okoliša i korištenja obnovljivih izvora energije. Time bi se osigurao sustav tržišnog natjecanja i stvorili uvjeti za brži gospodarski prosperitet. Preuzimajući pravne stečevine na području energetike, ujedno preuzimamo i pravila EU o potrebi unutarnjeg tržišta električne energije i prirodnog plina kao i zajednička pravila oslonjena na Uredbu EU o uvjetima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije.

Svaka ugovorna strana, nastavio je predstavnik predlagatelja, koja nije članica Unije mora implementirati ove direktive u roku od 12 mjeseci, dodajući da ovaj ugovor ne utječe na obveze preuzete u kontekstu pregovora sa ciljem pristupanja Europskoj uniji.

Stvaranje uvjeta za slobodan prijenos i trgovanje energijama

Ugovor se sklapa na razdoblje od 10 godina od datuma stupanja na snagu, uz mogućnost produljenja jednoglasnom odlukom Vijeća ministara. Istovremeno se osnivaju i institucije energetske zajednice koje su sačinjene od: Vijeća ministara, Stalne skupine na visokoj razini, Regulatornog odbora na sastancima u Ateni, te foruma za električnu energiju i plin. Stupanjem na snagu navedenog

Ugovora, ukidaju se carine i količinska ograničenja, te stvara pravni i institucionalni okvir koji omogućava slobodan prijenos i trgovanje energentima. Takve će mjere pridonijeti privlačenju ulagača, poboljšati sigurnost ulaganja i opskrbu što jeftinijom energijom, te potaknuti njeno učinkovito korištenje. Ugovor o energetske zajednici sklopljen je sa ciljem uspostave suradnje među strankama, što uključuje i EU te postupan pristup cjelovitom europskom tržištu prirodnog plina i električne energije, zaključio je predstavnik Vlade Republike Hrvatske.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu očitovale su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je donošenje rečenog Zakona.

Primjena ovih standarda potvrdit će da Hrvatska i na ovom području postaje dijelom Europske unije.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav raspravio je zahtjev Kluba zastupnika HSP-a za davanje mišljenja o načinu glasovanja o Konačnom prijedlogu zakona o potvrđivanju Ugovora o energetske zajednici. Naime, Klub zastupnika HSP-a ocijenio je da rečeni Zakon treba izglasovati dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika, sukladno odredbama Poslovnika sadržanim u članku 227., ocjenjujući da se radi o potvrđivanju međunarodnog ugovora kojim se međunarodnoj organizaciji ili savezu daju ovlasti izvedene iz Ustava Republike Hrvatske. Odbor je većinom glasova dao mišljenje da se podnijetim tekstom ipak ne prenose ustavne ovlasti na drugu međunarodnu organizaciju ni savez, već samo osigurava provedba uspostave cjelovitog tržišta prirodnog plina i električne energije uz uvjete koje su države potpisnice Ugovora zajed-

nički prihvatile. Ugovorom se također predviđa mogućnost povlačenja svake strane iz Ugovora. Odbor je prema tome ocijenio da Konačni prijedlog zakona treba donijeti većinom glasova, s tim da je sjednici Hrvatskog sabora nazočna većina zastupnika.

Ovo je ujedno prilika i za ekspanziju hrvatskih tvrtki poput: "Končara", "Dalekovoda", i "Ingre", koje vjerojatno već pripremaju poslovne ugovore.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu proveo je raspravu kao matično radno tijelo. Između ostalih, postavljeno je i pitanje hoće li se kroz Europsku uniju razgovarati o razrješenju pitanja koja su vezana za hrvatska energetska ulaganja u Sloveniji, Bosni i Hercegovini i Srbiji. Predstavnik predlagatelja ocijenio je da se Ugovorom utvrđuju vlasnička prava investitora, te je predloženi dokument ujedno i pravni okvir za razrješavanje mogućih spornih situacija.

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša raspravio je predloženi zakonski tekst kao zainteresirano radno tijelo, te jednoglasno podržao prijedlog o primjeni hitnog postupka. U raspravi koja je uslijedila nakon uvodnog izlaganja, istaknuto je da postignuti stupanj usklađenosti te planirane mjere i aktivnosti, upućuju da su rokovi provedbe pravne stečevine koja se odnosi na okoliš iz Dodatka II. realni i ostvarivi za Republiku Hrvatsku. Predložena su i dva amandmana kojima se precizira predloženi tekst. Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o potvrđivanju Ugovora o energetske zajednici, zajedno sa podnijetim amandmanima, a koji su navedeni uoči samog glasovanja.

RASPRAVA

Za raspravu se u ime Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša javio njegov potpredsjednik mr. sc. **Marko**

Širac. Istaknuo je da je na ovom radnom tijelu postignut stupanj usklađenosti koji je doveo do zaključka da su rokovi za provedbu pravne stečevine koje se odnose na okoliš, realni i ostvarivi za Republiku Hrvatsku.

Prilika za dodatne poslove i investicije

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je zastupnik dr.sc. **Krešimir Ćosić**. Podsjetio je na kronologiju donošenja Ugovora iz Atene, ocjenjujući da se time stvaraju pretpostavke i uvjeti za velike i značajne investicije na energetske sektoru. To je ujedno prilika i za ekspanziju hrvatskih tvrtki: "Končara", "Dalekovoda" i "Ingre", koje vjerojatno već analiziraju situaciju i pripremaju buduće ugovore i tendere. Iznio je zatim i neke statističke podatke o uspjesima "Končara" na području energetike, te upozorio na potrebu stvaranja stabilnih odnosa i bliskih veza s proizvođačima na Crnom i Kaspijskom moru.

Na ovom se prostoru oblikuju određeni poslovi i perspektive kojima će se osiguravati i buduća potreba za energentima i izgradnja potrebnih kapaciteta. Analizirao je zatim strukturu i ulogu institucionalnih tijela, te ocijenio da je dobro izbalansirana strategija na području energetike, preduvjet da Republika Hrvatska u cijelosti ispuni i vlastite ciljeve i interese. Istovremeno treba minimalizirati sve neprihvatljive oblike i učinke koji na određeni način mogu ugroziti energetske interese naše države. Time će ujedno i hrvatski graditelji kao i cjelokupno gospodarstvo moći osigurati važnu i značajnu poziciju u navedenom vremenskom razdoblju.

Opasnosti od stvaranja "energetske Jugoslavije"

U ime **Kluba zastupnika HSP-a** govorio je zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić**. On se odmah na početku oštro usprotivio ovom sporazumu, ocjenjujući da se zapravo radi o zamaskiranom stvaranju energetske Jugoslavije. Tome pridonosi i trenutno članstvo Bugarske i Rumunj-

ske koje će iz njega izaći vjerojatno istog trenutka kada postanu dijelom Europske unije. Radi se o konceptu regionalizacije jugoistočne Europe, odnosno zapadnog Balkana. Kao glavni argument navodi se uređenje vlasničkih odnosa koje Hrvatska ima u drugim državama regije, iako su se ovi problemi trebali prvenstveno rješavati u sklopu sukcesijskih ugovora. Do ovih je propusta došlo uslijed propusta naših pregovarača, koji su ove situacije trebali rješavati putem međunarodnih arbitražnih tijela. Umjesto toga, Hrvatska pristaje na sklapanje ugovora kojima se stvara energetska jugoslavenska zajednica, nesposobna da svoja prava i investicije osigura uobičajenom procedurom. Europska unija ovdje se javlja kao tutor energetske okvira za čitavu regiju zapadnog Balkana, budući da je prvenstveno zainteresirana za kasniju privatizaciju pojedinih energetskih kapaciteta. Ovim se institucionalnim okvirom olakšavaju i trasiraju putovi pojedinim investitorima, ali to nika-ko nije i interes Republike Hrvatske. Zbog navedenih slabosti Klub zastupnika HSP-a protivi se ovom sporazumu, zaključio je zastupnik Tadić.

Radi se o udruživanju energetskih potencijala

Ministar Vukelić objasnio je da se ne radi ni o kakvoj obnovi bivše Jugoslavije već o udruživanju energetskih potencijala. Radi se dakle, o sporazumu kojega potpisuje Europska unija s jedne, te zemlje jugoistočne Europe s druge strane. Time ujedno i Republika Hrvatska postaje dijelom Europske unije u energetske smislu. Osim toga, ovim se pristupom osiguravaju jednaka prava ulaganja, investiranja i trgovanja, a ujedno otvara potencijalno tržište našim tvrtkama koje imaju zapaženo mjesto na polju energetike i distribucije. Hrvatska mora sagledati vlastite potencijale, kao i želju da se nastavi kontinuirani gospodarski rast koji je utemeljen upravo na stabilnim i ekonomski ostvarivim izvorima energije. Ovaj ugovor ne rješava vlasnička ulaganja za vrijeme bivše države, jer se to realizira na drugači-

jem modelu. Podsjetio je da je Hrvatski sabor tijekom 2004. i 2005. godine usvojio zakonski paket mjera kojima je utvrđena potreba da se ide na liberalizaciju tržišta prilikom nabave električne energije. Ne može se zapostaviti ni činjenica da hrvatske tvrtke imaju dobre izgleda da utječu na razvoj energetskih potencijala i u široj regiji, zaključio je ministar Vukelić.

Zastupnik **Jakša Marasović** iznio je razmišljanja i stavove **Kluba zastupnika HNS-a**. Upozorio je da predloženi okvir obuhvaća jedan tip "velike Jugoslavije" koja bi obuhvaćala zajednicu za 35 milijuna ljudi veću od prethodne. Ovo je ipak ugovor sa EU, odnosno njenom Komisijom iz kojega se može izaći i nakon potpisivanja Sporazuma. Podsjetio je zatim na veliki značaj neka-danšnjeg 400 kilovoltnog prstena kojim se osiguravao stabilan transfer energije, a tadašnja "Elektroprivreda" poslovala je i surađivala s Nijemcima, Talijanima, Mađarima, Rusima i Ukrajincima. Nažalost, Hrvatska nije iskoristila svoje energetske potencijale i zadržala ulogu koordinatora na ovom području, što je bilo i solidno financijski alimentirano. Ukoliko mi odustanemo od korištenja svojih infrastrukturnih kapaciteta izgrađenih za transport nafte, ovu će poziciju preuzeti druge države-ocijenio je zastupnik, a mi ćemo imati sve ovisniji status. Naša se nevolja zrcali u odbijanju da budemo i na ovom području među vodećim državama.

Što se tiče samog Ugovora, prava je šteta što nije došao koji mjesec ili čak godinu dana ranije, zaključio je zastupnik Marasović.

Urediti vlasničke odnose nad objektima izvan Hrvatske

U ime **Kluba zastupnika HSLS-a** govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić**. Smatra da su svi prethodni govornici iznijeli argumentirane stavove i ocjene koji se temelje na zavidnoj znanstvenoj reputaciji i iskustvima na području energetike. Podsjetio je zatim na energetske potencijale koje je gradila Hrvatska i izvan svojih granica, upo-

zoravajući na potrebu uređenja vlasničkih odnosa. Tako se gradio Đerdap I. i II., NE Krško, te Sokolovac na području Kosova, a istovremeno se permanentno slabilo i rušilo INU zbog ranijih partikularnih ambicija i planova drugih republika. Iako nije odbacio mogućnosti i špekulacije pojedinih krugova o energetske povezivanju zone zapadnog Balkana, ipak ne bi trebali pretjerano nervozno reagirati. Ne radi se o obvezujućem ugovoru, već o poslovnom konceptu u kojemu bi i Hrvatska mogla profitirati. Treba valorizirati vlastiti položaj koji je nezaobilazan prilikom transfera energije, a osim toga postoje značajni i proizvodni kapaciteti na ovom području. Ne treba biti paranoičan te odbijati višestruke koristi oko stvaranja takvog sustava, jer primjer Dubrovnika pokazuje da je slične suradnje bilo čak i u vrijeme nedavnih ratnih okolnosti. Smatramo kao Klub, da ove ugovore treba podržati, a vodit ćemo računa i o riječima koje će resorni ministar uputiti i u svom završnom ekspezu, zaključio je zastupnik Kramarić.

Europska unija ovdje se javlja kao tutor, jer je zainteresirana za kasniju privatizaciju pojedinih energetskih kapaciteta.

Ministar Branko Vukelić ponovio je dijelove ugovora kojega su sastavljale dvije ravnopravne strane. Sve su strane jasno definirane i vođene prvenstveno utvrđivanjem energetske zajednice.

Ne postoje nikakve skrivene namjere

Hrvatski su interesi jednaki ostalim zemljama koje pristupaju zajedničkom energetske tržištu, stabilnosti snabdjevanja i zajedničkim investicijama na području energetike. Ne radi se o sukcesijskom ugovoru i rješavanju zajedničkih problema iz prošlosti. To međutim ne znači da Vlada bilateralno ne razgovara sa zemljama koje su nasta-

le raspadom bivše Jugoslavije. Podsjetio je i na rezultate nedavnog vlastitog razgovora koji se odvijao u Beogradu. Između ostalih tema, bilo je riječi o TE Obrenovac i o zaštiti hrvatskih ulaganja na ovom objektu, gdje smo jasno iznijeli vlastita potraživanja. Na sličan su način razgovori obavljani sa predstavnicima Bosne i Hercegovine te Slovenije. Ne treba se voditi idejama koje bi zaustavile strano investiranje na području energetike jer i ostale grane gospodarstva očekuju strana ulaganja i poželjne investitore. Ovdje se isključivo radi o poslovnim interesima koji nemaju nikakve skrivene namjere ni zamke. Regionalni pristup rješavanju energetske istraživanja i korištenja potiče i EU, pa na predložene dokumente ne treba gledati izvan stručnih gabarita. On ne osporava mogućnost bilateralnih razgovora oko neriješenih pitanja, a rješavanje energetske potencijala svake zemlje tvori temeljnu pretpostavku na kojoj se zasniva i njen gos-

podarski i socijalni uspon, zaključio je ministar Vukelić.

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** smatra da nisu točne definicije ministra Vukelića da se radi o ugovoru koji predstavlja dvostrani pravni posao. Navodeći da se Ugovor zaključuje između EU i više drugih zemalja, evidentno je da je riječ o višepravnom pravnom poslu, što je vidljivo i iz samog potpisa. Ovom je napomenom zaključena i rasprava, a predsjedavajući je najavio da će se očitovanje o amandmanima i glasovanje obaviti u nastavku rada Sabora.

OČITOVANJE O AMANDMANIMA

Predstavnik predlagatelja prvo se očitovao o amandmanima koje je uputio **Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša**. Prihvatio je sva tri amandmana Odbora, kojima se uređuje prijevod teksta u pojedinim poglavljima, a tekst prijevoda Ugovora na hrvatski jezik uskla-

đuje sa izvornikom. Time su i prihvaćeni amandmani postali sastavnim dijelom Zakona, napomenuo je predsjedavajući.

Prije glasovanja o predloženom zakonskom tekstu zastupnici su glasovali o mišljenju Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Klub zastupnika HSP-a ocijenio je da se ovdje radi o zakonskom prijedlogu koji bi mogao biti usvojen tek dvo-trećinskom većinom, dok je Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav dao mišljenje da ona nije potrebna. Uslijedilo je glasovanje koje je nakon brojanja glasova potvrdilo da je mišljenje Odbora prihvaćeno većinom glasova. Mišljenje Odbora podržala su 72 zastupnička glasa, 10 ih je bilo "suzdržano" i 3 "protiv". Zatim se pristupilo glasovanju i o Konačnom prijedlogu zakona. Sa 81 glasom "za", 3 "suzdržana" i 3 "protiv", donesen je Zakon u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O BLAGDANIMA, SPOMENDANIMA I NERADNIM DANIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Dan Hrvatskoga sabora obilježavat će se primjereno i dostojanstveno

Predlagatelj zakona je Klub zastupnika HDZ-a.

Zakonom o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH utvrđeno je da se Dan Hrvatskoga sabora, kao dan spomena na konstituiranje prvoga slobodno izabranoga višestranačkoga Sabora 30. svibnja 1990. godine i na povijesnu ulogu Hrvatskoga sabora u očuvanju hrvatske državnosti tijekom mnogih stoljeća obilježava primjereno i dostojanstveno na svečanoj sjednici Hrvatskoga sabora.

Predloženom dopunom Zakona omogućilo bi se da se Dan Hrvatskoga sabora osim obilježavanja na svečanoj sjednici Sabora može obilježiti i na drugi primjereni način, primjerice održavanjem kulturnog i/ili znanstvenog događanja u ili izvan Hrvatskoga sabora, o čemu bi odluku donosilo Predsjedništvo Hrvatskoga sabora.

Donošenje ovoga Zakona predlaže se po hitnom postupku kako bi se ovogodišnje obilježavanje Dana Hrvatskoga sabora 30. svibnja 2006. godine

omogućilo na način kako se predlaže dopunom ovog Zakona.

Zastupnici su većinom glasova, sa 78 glasova "za", 6 "suzdržanih" i 5 "protiv" donijeli predloženi Zakon.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslušili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, zastupnika **Emila Tomljanovića (HDZ)**. Rekao je da je važećim zakonskim odredbama predviđeno da se u RH

kao spomendan obilježava 30. svibnja i to kao Dan Hrvatskoga sabora. Naglasio je da je to dan spomena ne samo na prvu konstituirajuću sjednicu Hrvatskoga sabora nakon provedenih slobodnih višestranačkih izbora, već je to i dan spomena na povijesnu ulogu Sabora u očuvanju hrvatske državnosti.

Predloženim dopunama Zakona omogućava se obilježavanje tog izuzetno bitnog datuma hrvatske povijesti i na drugi primjeren način, svečano i dostojanstveno, o čemu odluku donosi Predsjedništvo Hrvatskoga sabora. U tom smislu Klub zastupnika HDZ-a predlaže da Sabor donese ovaj Zakon, zaključio je Tomljanović.

RADNA TIJELA

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav raspravio je predmetni zakon kao matično radno tijelo. U raspravi je Odbor podržao rješenja iz Prijedloga zakona da se Dan Hrvatskoga sabora kao dan spomena na konstituiranje prvog slobodno izabranog višestranačkog Sabora 30. svibnja 1990. obilježava primjereno i dostojanstveno na svečanoj

sjednici Hrvatskoga sabora ili na drugi primjereni način, o čemu odluku donosi Predsjedništvo Hrvatskoga sabora. Nakon rasprave Odbor je jednoglasno predložio Saboru donošenje predmetnog Zakona u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi predlagatelja, zastupnika **Emila Tomljanovića**, u ime **Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav** izvješće Odbora podnio je **Dražen Bošnjaković**, predsjednik Odbora. Uslijedila je rasprava.

Nenad Stazić (SDP) drži ovaj Prijedlog dobrom inicijativom i rješenjem, kako bi se smanjile protokolarnе obveze Sabora, a Sabor više posvetio radu, prije svega na prilagodbi zakona EU.

Smatra da bi Sabor morao razmisliti i o drugim svojim protokolarnim aktiv-

nostima i pokroviteljstvima koja prihvaća, te se osvrnuo i na obilježavanje Bleiburške tragedije, riječima da "Sabor ne može biti pokrovitelj manifestacije na kojoj se pojavljuju ljudi s ustaškim uniformama, jer to proturječi našem Ustavu". Zaključio je da u svakom slučaju podržava ovaj prijedlog da se protokolarna aktivnost smanji.

Pero Kovačević (HSP) ovaj zakon shvaća kao prilog provedbi procesa detudmanizacije Hrvatske. Podsjetio je da je 30. svibnja, prema prvom Zakonu o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH, bio određen za Dan državnosti RH, što je predložio pokojni dr. Franjo Tuđman, prvi hrvatski predsjednik. Dodao je da je "proces detudmanizacije počeo 3. siječnja 2000. godine i u sklopu toga je namjerno utvrđeno da više 30. svibnja nije Dan državnosti". Izrazio je žaljenje zbog ovakvog teksta zakona.

Ovime je zaključena rasprava i pristupilo se glasovanju. **Zastupnici su većinom glasova, sa 78 glasova "za", 6 "suzdržanih" i 5 "protiv" donijeli predloženi Zakon.**

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ODLIKOVANJIMA I PRIZNANJIMA REPUBLIKE HRVATSKE

Zastupnici su, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, većinom glasova donijeli predloženi Zakon.

Povodom 15. godišnjice postojanja Oružanih snaga RH prigodom koje je potrebno odlikovati pojedine postrojbe Oružanih snaga i Ministarstva unutarnjih poslova za njihov izniman doprinos i zasluge u Domovinskom ratu, Vlada RH ocijenila je da su ispunjeni uvjeti za donošenje ovog Zakona po hitnom postupku.

Važećim Zakonom o odlikovanjima i priznanjima RH propisano je da se odlikovanja i priznanja RH dodjeljuju hrvatskim i stranim državljanima i pravnim osobama. S obzirom na to da postroj-

be i druge ustrojstvene jedinice Oružanih snaga RH i Ministarstva unutarnjih poslova nemaju status pravne osobe, a postoji potreba da se određena odlikovanja daju i njima, predlažu se izmjene i dopune Zakona koje će to omogućiti.

Odbor za zakonodavstvo, Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost i Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav podupiru donošenje ovog Zakona i ne protive se prijedlogu predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku.

Vlada RH na Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odlikovanjima i priznanjima RH podnijela je slijedeće amandmane:

Amandman I. Članak 4. briše se.

Amandman II. Članak 10. i 23. mijenjaju se i glase: "Spomenica domovinske zahvalnosti dodjeljuje se hrvatskim državljanima za častu i uzornu službu".

Amandman III. Članak 13. mijenja se i glasi:

"Ovaj Zakon stupa na snagu danom objave u "Narodnim novinama".

Amandman IV. Dosadašnji članci 5. do 13. postaju članci 4. do 12.

Amandmani Vlade RH su usvojeni.

Zastupnik Pero Kovačević povukao je tri amandmana.

U ime **Kluba zastupnika HSP-a** govorio je **Pero Kovačević (HSP)**.

Kazao je kako će Klub zastupnika HSP-a podržati ovaj Zakon uz uvjet da se prihvati amandman kojim Spomenica domovinske zahvalnosti ostaje i dalje u popisu državnih odlikovanja, ali se više neće dodjeljivati.

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je **Ivan Jarnjak (HDZ)**. Kazao je kako Klub HDZ-a podržava Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o odlikovanjima i priznanjima RH po hitnom postupku, jer smatra da je od izuzetnog značaja da postrojbe koje su sudjelovale u Domovinskom ratu imaju mogućnost da ovim Zakonom budu odlikovane kao

cjelina. Po pitanju članka 23. vezano uz Spomenicu domovinske zahvalnosti, Klub zastupnika HDZ-a protivi se tome da Spomenica bude odličje koje će se dodjeljivati po automatizmu. "Predlažemo predlagatelju da članak 23. ne briše iz Zakona, već da ga preformulira u tom smislu da se dodjeljuje za časnu i uzornu službu, a nikako da to bude za rok od pet, deset ili više godina".

Nenad Stazić (SDP) komentirao je članak 23. gdje se briše Spomenica domovinske zahvalnosti, te je pitao "da li sada znači da su spomenice domovinske zahvalnosti koje su podijeljene,

zapravo bezvrijedne kad se izbacuju iz Zakona". Dodao je da je ovo ismijavanje jednog odličja koje se izbacuje iz Zakona. Podsjetio je da u Zakonu nedostaje Institucija heroja Domovinskog rata, a smatra da bi to bilo potrebno zemlji koja je vodila obrambeni i častan rat.

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su sa 92 glasa "za i 1 "suzdržanim" donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske zajedno s prihvaćenim amandmanima.

I.Č.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O SUSTAVU PROVEDBE PROGRAMA EU I SUSTAVU PROVEDBE PROJEKATA FINANCIRANIH IZ SREDSTAVA ZAJMOVA I DAROVNICA IZ OSTALIH INOZEMNIH IZVORA

Učinkovitija priprema i provedba projekata te nadzor nad zajmovima i darovnicama

Predlagatelj je Vlada RH.

Osnovna pitanja koja se treba urediti Prijedlogom zakona jesu ustrojavanje sustava provedbe programa EU i sustava provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica Republici Hrvatskoj iz ostalih inozemnih izvora.

Posljedice koje će proisteći donošenjem ovoga zakona jesu ustrojavanje navedenih sustava u svrhu učinkovite pripreme, provedbe, nadzora i financijskog upravljanja projektima u okviru programa EU, te učinkovitog upravljanja sustavom pripreme, provedbe i nadzora provedbe projekata iz sredstava zajmova i darovnica Republici Hrvatskoj iz ostalih inoze-

mnih izvora, sukladno međunarodno preuzetim obvezama RH.

Odredbe ovoga Prijedloga otvorenog su karaktera kako bi se ostavilo dovoljno prostora prilagodbi pojedinim sadašnjim programima (programi CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD) kao i mogućim budućim programima EU (trenutno u najavi program IPA koji će vjerojatno zamijeniti sadašnje programe PHARE, ISPA i SAPARD).

Temeljem Poslovnika Sabora po hitnom postupku donose se zakoni koji se usklađuju s propisima EU, ako to zatraži predlagatelj. Zastupnici su u hitnom postupku većinom glasova prihvatili ovaj zakon.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslušili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, državnog tajnika Ministarstva financija, **Ante Žigmana**.

Rekao je da upravo ovaj Zakon uređuje sustav provedbe programa EU, te sustav provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora. Naime, Hrvatska uz sredstva EU koja dobiva bespovratno, dobiva i niz darovnica od drugih zemalja iz sustava vezanih na kredite i odnose sa Svjetskom bankom.

Prije svega, ovaj Zakon je napravljen u sklopu intenzivnih priprema za što uspješnije korištenje svih predpri-

stupnih programa EU, dakle od CARDS-a do PHARE i ISPA, te SAPARD-a i buduće IPA-e koja će se vrlo vjerojatno u lipnju naći pred Europskim parlamentom, rekao je Žigman.

Zakonom se uvodi sustav odgovornosti i podjele zadataka među različitim tijelima državne uprave, ne samo vezano za ministarstva i agencije, nego i za sve ostale druge razine vlasti koje na određen način kroz određene projekte koriste predpristupna sredstva. Prijedlog zakona je na neki način rezultat dosadašnjih iskustava koja su pokazala potrebu jasne podjele zaduženja, kao i potrebu uvođenja važne terminologije u hrvatski pravni sustav.

Žigman je rekao da je Odlukom Europske komisije od 7. veljače ove godine prvi put na tijela državne uprave RH prenesena ovlast i odgovornost za upravljanje sredstvima PHARE i CARDS i time je započet prelazak na sustav decentraliziranog upravljanja, što znači da "ugovaranje, natječajna dokumentacija i provođenje natječaja ne ide isključivo kroz delegaciju Europske komisije, nego smo na određen način od Europske komisije dobili prijenos ovlasti i dana nam je mogućnost da sami vodimo te procese".

Naglasio je da je preduvjet uspješnog prelaska na takav sustav u kojem tijela državne uprave imaju puno veće ovlasti, a naravno i odgovornosti za provedbu, uspostavljanje jasne podjele odgovornosti i zadataka između različitih tijela.

Važnost predpristupnih fondova sastoji se ne samo u financijskim sredstvima, nego se radi i o uspostavljanju administrativnih sposobnosti tijela državne uprave koja će jednom kad RH postane punopravnom članicom EU koristiti sredstva strukturnih fondova EU.

Dakle, korištenje današnjih predpristupnih programa nas priprema za punopravno članstvo u smislu korištenje drugih strukturnih fondova EU, za što moramo razviti administrativne sposobnosti, jer moramo biti sposobni apsorbirati ta sredstva.

Ovim zakonom istovremeno se želi urediti i sustav upravljanja sredstvima inozemnih zajmova i darovnica, primje-

rice međunarodnih financijskih institucija poput Svjetske banke, EBRD-a, CEB-a, EIB-a itd. i darovnica koje su vezane uz bilateralne darovnice, pojašnjava Žigman. Time se stvara jedinstveni sustav upravljanja svim sredstvima koja u državni proračun dolaze iz inozemnih izvora.

Zakonom se uvodi sustav odgovornosti i podjele zadataka među različitim tijelima državne uprave, ne samo vezano za ministarstva i agencije, nego i za sve ostale druge razine vlasti koje na određen način kroz određene projekte koriste predpristupna sredstva.

Napomenuo je da se zakonom uvodi obveza redovitog izvješćivanja i revizije. Tako nacionalni koordinator za pretpristupna sredstva, državna tajnica Burić Pejčinović, dobiva novu obvezu redovitog 6-mjesečnog izvješćivanja Vlade RH o stanju provedbe svih projekata financiranih iz programa EU. Dodatno, koordinator za međunarodne zajmove koji je uvijek ministar financija, također dobiva ovim zakonom obvezu redovitog izvješćivanja Vlade RH o stanju provedbe svih projekata financiranih iz sredstava međunarodnih financijskih institucija. Upravo se tim redovitim izvješćivanjem na određen način potiču i dodatno stimuliraju tijela državne uprave, te im se nameće obveza da se pažljivo bave tim zajmovima i darovnicama i naravno predpristupnim sredstvima, da ih iskoriste u zadanom roku, da ne ostanu neiskorištena itd.

Ministarstvo financija je nositelj izrade ovog Zakona, a Žigman je primijetio da je ministar financija već izvijestio Vladu o svim zajmovima Svjetske banke, EBRD-a, EIB-a i CEB-a, te na taj način pridonio bržem i boljem korištenju tih sredstava. Ministarstvo financija je zaduženo za koordinaciju oko ISPA programa.

Zaključio je da se predlaže donošenje Zakona po hitnom postupku, budući da se njime uspostavlja sustav provedbe programa EU, te je u tom smislu njegova hitnost vrlo važna.

RADNA TIJELA

Odbor za europske integracije podržava donošenje predmetnog Zakona budući da je jedna od nadležnosti Odbora upravo praćenje programa pomoći EU, te podržava donošenje zakona po hitnom postupku.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se donese po hitnom postupku. Na tekst nema primjedaba.

Odbor za financije i državni proračun raspravljao je o predmetnom Zakonu kao matično radno tijelo. Uvodno je predstavnica Vlade RH istaknula da se predmetnim Zakonom uređuju osnovna pitanja ustrojavanja sustava provedbe programa EU i sustava provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora. Zakonom se uređuje državno-upravni okvir u koji će biti moguće uklopiti sadašnje i buduće međunarodne obveze vezane uz provedbu projekata financiranih iz sredstava EU, koji obuhvaćaju ne samo sustav tijela državne uprave već i lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, kao i sve ostale pravne osobe iz javnog i privatnog sektora.

Odbor je jednoglasno podržao Prijedlog Vlade RH da se predloženi zakon donese po hitnom postupku, zbog usklađivanja s propisima EU. Podržao je predmetni Zakon i odlučio jednoglasno predložiti Saboru njegovo donošenje.

RASPRAVA

Previše pitanja prepušteno pred zakonskim aktima

Nakon uvodne riječi predstavnika predlagatelja, državnog tajnika **Ante Žigmana**, otpočela je rasprava po klubovima zastupnika. U ime **Kluba zastu-**

pnika HNS-a govorio je **Jozo Radoš (HNS)**. Mišljenja je da tako važan zakon ne bi trebalo donositi po hitnom postupku. "Sve što u ovom zakonu piše već je ustrojeno, prema tome, ništa se izgubiti neće ako odgodimo donošenje zakona za nekoliko mjeseci, a sam zakon po našem generalnom stajalištu nije dovoljno detaljan i Zakon puno toga što bi mogao regulirati na zakonodavnoj razini, prepušta nižoj razini, uredbama, a to nikada nije dobro".

Rekao je da su neka temeljna pitanja koja se tiču uopće naše sposobnosti i spremnosti da koristimo pretpristupne fondove EU ostala bez odgovora, kao i ona koliko smo do sada učinili, koliko smo se pripremili i što smo do sada iskoristili od ovih pretpristupnih fondova.

Radoš smatra da nacionalni koordinator za projekte financirane iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora treba biti osoba koja će se baviti samo ovim poslom, kao i u slučaju nacionalnog koordinatora za programe EU, a ne ministar financija, koji treba imati samo nadzornu funkciju. Predlaže da struktura i mehanizam stalnog praćenja kredita i darovnica bude približno ista strukturi praćenja projekata EU.

Zaključio je da će Klub podržati ovaj zakon, ali smatraju da bi bio bolji da ide u dva čitanja.

Znak povjerenja

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je **Šime Prtenjača (HDZ)**. Klub podržava ovaj zakon, kao i njegovo donošenje po hitnom postupku. Zastupnik je podsjetio da je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisan 2001. godine, da je stupio na snagu 2005. godine, da je definirao uglavnom većinu odnosa, prava i obveza Europske komisije i Hrvatske, odnosno hrvatske vlade. Također, podsjetio je da je 2002. godine potpisan Okvirni sporazum između hrvatske vlade i Europske komisije u svezi sa sudjelovanjem RH u programima pomoći Europske zajednice, koji je i potvrđen u Saboru. Njime je RH stekla pravo korištenja sredstava iz programa Europske zajedni-

ce CARDS te se njime uređuje provedba programa. Temeljem ovog Okvirnog sporazuma zaključuju se posebni godišnji sporazumi o financiranju kojima se uređuju ciljevi i mjere pomoći za pojedinu godinu. Temeljem strategije Europske komisije za RH za razdoblje 2001-2006. u okviru godišnjih planova aktivnosti potpisana su 4 godišnja Sporazuma o financiranju za program CARDS, za 2001, 2002, 2003. i 2004. u ukupnoj vrijednosti od 262 milijuna eura.

Nadalje, Vlada RH zaključila je s Europskom komisijom Memorandum o suglasnosti između Europske komisije i Vlade RH o osnivanju Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje 2003. godine, kao organizacijske jedinice u okviru Ministarstva financija koja će biti nadležna za financijsku provedbu projekata iz programa CARDS na tzv. decentraliziranoj osnovi. Korak po korak se išlo dalje, i konačno je dogovoreno zajedničko povjerenje u naše snage da možemo sami provoditi jedan dio tih ugovora odnosno sporazuma.

Jednako tako predviđeno je da se 2007. godine stvori mogućnost novog predpristupnog programa IPA-e koji bi onda zamijenio ove dosadašnje programe i pripremio nas za ulazak u EU.

Prtenjača je podsjetio da je 2004. potpisana predpristupna strategija u kojoj je predviđeno da dosadašnji programi PHARE, ISPA i SAPARD budu korišteni do kraja ove godine, a da se onda stvori mogućnost da se u idućoj godini na novi način ustrojimo i definiramo.

Konačno, hrvatska Vlada i Europska komisija potpisale su 2005. godine Memorandum o suglasnosti o formiranju Nacionalnog fonda, što je opet korak dalje u povjerenju u hrvatske snage i tim okvirom su također definirani uvjeti i način funkcioniranja Nacionalnog fonda. Memorandumom se propisuje nadležnost Nacionalnog fonda za ukupno financijsko upravljanje sredstvima dobivenim iz EU, obveza osiguranja sufinanciranja projekata, obveza izvješćivanja o iskorištenim sredstvima, nadzor rada provedbenih tijela, kao i mnoga druga pitanja važna za upravno-tehničku provedbu ovih predpristupnih programa.

Prtenjača je naglasio da sada prvi put treba stvoriti zakonski okvir u kojem bi se definirao način i uvjeti korištenja sredstava prema Europskoj komisiji, ali i ostalih izvora koje će Hrvatska koristiti, pa i kada ude u Europsku zajednicu.

Nužna bolja suradnja između Vlade i lokalne samouprave

U ime **Kluba zastupnika HSLS-a** govorio je **Ivan Čehok (HSLS)**. Klub će podržati ovaj Zakon, ali smatra da su se sredstva daleko prije trebala početi koristiti.

"Čini mi se da bez obzira na ovo nećemo samim Nacionalnim fondom uspjeti napraviti ono što će osigurati učinkovitu i transparentnu provedbu projekata". Ono što smatra nužnim je osigurati učinkovitiju, bolju suradnju između jedinica lokalne samouprave i Vlade. Čehok ističe da iskustva država poput Irske ili Portugala, koji su iskoristili u postotku najviše sredstava, pokazuju da su sredstva iskorištena isključivo zbog toga što su projekti i programi bili od početka regionalno dimenzionirani.

Naglasio je da EU upravo favorizira projekte koji su regionalno dimenzionirani, i to ne na razini županija, jer su one premale, nego upravo na razini regija, i zato smatra da bi bilo dobro da što je moguće prije certificiramo i regionalne razvojne agencije. Iznio je primjer Grada Bjelovara, Virovitice, Koprivnice, Međimurja i Varaždina koji su napravili prvi u Hrvatskoj jednu međuzupanijsku agenciju koja radi upravo regionalne projekte.

Klub bi želio da Sabor ima veću mogućnost nadzora prije svega u izboru koordinatora. "Mislim da bi bilo bolje da o tome odlučuje ovo predstavničko tijelo kao reprezent volje svih građana i da možda damo Vladi mogućnost da ona predlaže, a da Sabor o tome odlučuje".

Iz patetičnih razloga Prijedlog zakona bavi se detaljima

Završni osvrt dao je državni tajnik **Ante Žigman**. Rekao je da se nije išlo puno u

detaljnost zakona iz razloga što se Hrvatska nalazi u specifičnoj situaciji vezano uz pretpristupne programe, "prije svega što je RH zemlja koja će se na neki način naći u tri sustava provedbe pretpristupnih programa, prije svega radi se o CARDS-u, s druge strane akreditirali smo se za PHARE, ISPU i sada za SAPARD, i ono što će nam poslije doći, pred Europskim parlamentom će se u lipnju naći sustav

instrumenata pretpristupne pomoći IPA", pa je stoga prepušteno Vladi da određena pitanja riješi uredbama.

Što se tiče hitnosti postupka, ona proizlazi iz činjenice da je za CARDS u 4 godine, dakle od 2001. do 2004. godine ukupna vrijednost bila 262 milijuna eura, a sada u samo dvije godine, dakle, za PHARE, ISPU i SAPARD imamo 245 milijuna eura, što znači da se u vrlo

kratkom razdoblju povećavaju ta sredstva koja se trebaju i apsorbirati, povećava se i odgovornost i u tom smislu je vrlo važno da ovaj zakon što prije počne funkcionirati, objašnjava Žigman.

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su većinom glasova, sa 93 glasova "za" i 1 "suzdržanim" donijeli ovaj Zakon.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEMORANDUMA O FINANCIRANJU USUGLAŠENOG IZMEĐU EUROPSKE KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE O DODJELI POMOĆI IZ INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU STRUKTURNU POLITIKU ZA SLIJEDEĆU MJERU: PROGRAM ZA VODE I OTPADNE VODE U KARLOVCU ZA GRAD KARLOVAC, KARLOVAČKA ŽUPANIJA, HRVATSKA

Obnova komunalne infrastrukture iz sredstava ISPA programa

Predlagatelj Zakona je Vlada RH. Potvrđivanje Memoranduma o financiranju usuglašenog između Europske komisije i Vlade RH o dodjeli pomoći iz Instrumenta za pretpristupnu strukturnu politiku za slijedeću mjeru: Program za vode i otpadne vode u Karlovcu za Grad Karlovac, Karlovačka županija, Hrvatska, predstavlja pravnu osnovu za korištenje financijskih sredstava pomoći EU iz pretpristupnog programa ISPA za predmetni projekt.

Potpisivanje Memoranduma bio je neophodan preduvjet za pokretanje provedbe predmetnog projekta kojim će se osigurati poboljšani standardi gospodarenja vodama u Karlovcu, čime će se izravno pozitivno utjecati na kvalitetu življenja građana, te će

se pridonijeti ukupnom procesu pridruživanja RH EU.

Zastupnici su jednoglasno u hitnom postupku prihvatili ovaj Zakon.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnice predlagatelja, Državne tajnice Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, **Marije Burić Pejčinović**. Podsjetila je da je ISPA jedan od tri pretpristupna programa kojih je Hrvatska postala korisnicom od trenutka kada je postala kandidatkom za članstvo u EU, odnosno od trenutka kada je dobila pretpristupnu strategiju. Radi se o bespovratnim sredstvima koja Hrvatska dobiva za pristupanje EU. U ovom segmentu radi se o usuglašavanju s onim direktivama koje

traže iznimno visoka ulaganja u području vodnog gospodarstva, odnosno zaštite okoliša.

"Ukupno je Hrvatska za dvije godine koliko će trajati programi ISPA, SAPARD i Phare dobila 245 milijuna eura, a to je već u zadnju godinu dana povećano na 252 milijuna i nadamo se da ćemo sa Phareom 2006. godine uspjeti dobiti još neke novce tako da će ukupni iznos biti još veći na kraju". A o koliko velikom i značajnom pomaku se radi u odnosu na vrijeme prije no što smo bili kandidati govori činjenica da za dvije godine imamo otprilike onoliko novaca koliko smo koristili za četiri godine, u razdoblju 2001. do 2004., ukupno 262 milijuna eura, rekla je Burić.

Konstatirala je da su u sektoru zaštite okoliša prošla dva projekta, od kojih se jedan tiče Grada Karlovca. Projekt je vri-

jedan ukupno 36 milijuna eura, od toga ISPA financira 22,5 milijuna eura, 10 milijuna eura je zajam Europske banke za obnovu i razvitak i 3 i pol milijuna ide iz državnog proračuna RH. Istaknula je da ovaj infrastrukturni projekt mora iskoristiti novce do kraja 2010. godine, što znači da se u dvije godine od ove moraju ugovoriti sva sredstva, a u slijedeće dvije godine se ta sredstva moraju isplatiti, u protivnom će morati biti vraćena u proračun Europske unije.

Napominje da se radi o velikom projektu u iznimno važnom području. Za Hrvatsku je značajno to da su na redu prvi veliki infrastrukturni projekti i ono što do sada nismo imali prilike financirati počinje biti moguće sada sa ISPA-om, a kasnije nasljednikom ISPA-e, od 2007. godine, programom IPA koji će imati segment zaštite okoliša i prometa.

RADNA TIJELA

Opsežna procedura selekcije objekata

Odbor za europske integracije raspravljao je o ovom zakonskom prijedlogu kao zainteresirano radno tijelo. Nacionalna koordinatorica za ISPA pretprijetni program pomoći obrazložila je da je ISPA instrument pomoći koji traži sufinanciranje, te je stoga potrebna ratifikacija Memoranduma u Hrvatskom saboru. Također, iznijeta je vrlo opsežna procedura selekcije projekata kandidiranih za ISPA sredstva pomoći. Istaknuto je da se u ovom konkretnom slučaju radi o projektu iz sektora zaštite okoliša. Članovi Odbora u raspravi su ukazali na potrebu širenja kruga kandidata za dodjelu sredstava iz budućih programa pretprijetnih pomoći. Odbor je jednoglasno odlučio Saboru predložiti donošenje ovog Zakona.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo raspravljao je o predmetnom Zakonu u svojstvu zainteresiranog radnog tijela. Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, Odbor je jednoglasno podržao prijedlog predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku.

U raspravi je istaknuto da će donošenje ovog zakona omogućiti realizaciju jednog značajnog i velikog infrastrukturnog projekta koji će se u RH sufinancirati iz sredstava predpristupnih programa EU, tj. iz ISPA programa, a to je zaštita voda i zbrinjavanje otpadnih voda u Karlovcu.

Na temelju provedene rasprave, Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Saboru donošenje ovog Zakona.

Projekt Program za vode i otpadne vode u Karlovcu podrazumijeva gradnju novog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Karlovca, kao i produženje i modernizaciju gradske vodovodne i kanalizacijske mreže.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se donese po hitnom postupku, kao ni da stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama". Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

Pravna osnova za korištenje sredstava ISPA

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša raspravljao je o predmetnom zakonu kao zainteresirano radno tijelo. Odbor je jednoglasno podržao prijedlog Vlade da se zakon donese po hitnom postupku. U uvodnom obrazloženju predstavnik predlagatelja istaknuo je kako potvrđivanje Memoranduma o financiranju predstavlja pravnu osnovu za korištenje financijskih sredstava pomoći iz predpristupnog programa ISPA za projekt "Program za vode i otpadne vode u Karlovcu". Ovim međunarodnim ugovorom uređuje se financijski, tehnički, pravni i administrativni okvir unutar kojeg će se izvršavati ovaj prvi projekt korištenja 22,5 milijuna eura bespovratnih sredstava pomoći iz navedenog programa.

U sklopu projekta predviđa se ulaganje u vodoopskrbu, obnova i upotpunjavanje glavne mreže skupljanja otpadnih voda te novi sustav za pročišćavanje otpadnih voda. Preostala sredstva potrebna za realizaciju projekta osigurati će se zajmom EBRD-a i iz državnog proračuna.

U raspravi na Odboru napomenuto je da je RH za razdoblje 2005-2006. dana mogućnost korištenja financijskih sredstava pomoći iz programa ISPA u ukupnom iznosu od 60 milijuna eura za sektore zaštite okoliša i prometa. Provedbom ovog prvog projekta u sklopu programa ISPA poboljšat će se standard gospodarenja vodama u Karlovcu te spriječiti daljnje zagađivanje rijeka na tom području. Ukazano je na činjenicu da se iz programa ISPA financiraju projekti upravljanja otpadnim vodama, vodoopskrba i odvodnja koji zahtijevaju velika ulaganja. Stoga su od posebne važnosti daljnje aktivnosti nadležnih ministarstava na pripremi i realizaciji drugih projekata u sektoru vodnog gospodarstva u okviru programa ISPA.

Ocijenjeno je da je realizacija ovog projekta od posebne važnosti za zaštitu voda te zaštitu i unapređenje okoliša. Ujedno je istaknuto kako je priprema ovog projektnog prijedloga pokazala stručnost i djelotvornost državne uprave u odabiru projekata koji se nominiraju za sufinanciranje. Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Saboru donošenje ovog Zakona.

Zaštita radnog okoliša karlovačke regije

Odbor za financije i državni proračun raspravljao je o predmetnom Zakonu kao matično radno tijelo. Uvodno je predstavnik Vlade RH istaknuo da su osnovni ciljevi ovoga Programa osiguranje opskrbe sigurne pitke vode i zaštita vodnog okoliša Karlovačke regije u skladu sa zahtjevima zakonodavstva Europske zajednice. Predloženi program ulaganja iznosi 36,5 milijuna eura, koji se financiraju u iznosu 62,5% bespovratnom pomoći iz programa ISPA (22,5 milijuna eura) 9,7% iz nacional-

nih izvora i 27,8% zajmom EBRD-a. Za provedbu Memoranduma nadležno je Ministarstvo financija i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i tvrtka Vodovod i kanalizacija Karlovac kao krajnji korisnik.

U raspravi na Odboru upozoreno je da treba voditi računa o održavanju rokova provođenja Projekta posebno na lokalnoj razini. Naime, otkup zemljišta za izgradnju objekata na lokalnoj razini mora biti realiziran najkasnije do veljače 2007. godine. Predstavnik Vlade RH istaknuo je da se predmetni Projekt odvija u zadanim rokovima i da Hrvatske vode koordiniraju i pomažu u realizaciji svih poslova na lokalnoj razini. Odbor je jednoglasno podržao prijedlog Vlade RH da se predloženi zakon done se po hitnom postupku. Odbor je podržao predmetni zakon i odlučio jednoglasno predložiti Saboru njegovo donošenje.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi predstavnice predlagatelja, državne tajnice **Marije Pejčinović Burić**, uslijedila je rasprava po klubovima zastupnika. U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je **Vlado Jelkovic (HDZ)**. Podsjetio je da je u lipnju 2004. godine Hrvatska postala država kandidat za članstvo u EU, te su joj se kao posljedica novog statusa otvorili pretpristupni fondovi Phare, ISPA i SAPARD. Ukupna pomoć za Hrvatsku kroz pretpristupne fondove za razdoblje 2005. 2006. iznosi 252 milijuna eura.

Program za velike infrastrukturne projekte

Istaknuo je da se prvi put iz europskih fondova financiraju zaista veliki infrastrukturni projekti koji imaju izravni utjecaj na kvalitetu života građana kao što je to u ovom slučaju program za vode i otpadne vode u Karlovcu. Sredstva za ISPA program od 60 milijuna eura za RH u razdoblju 2005. 2006. raspoređena su između sektora zaštite okoliša i transporta na tri velika infrastrukt-

turna projekta: to su program za vode i otpadne vode u Karlovcu, regionalno odlagalište otpada u Šibensko-kninskoj županiji i obnova željezničke pruge Vinokovci-Tovarnik-državna granica.

Primijetio je da su nadležna resorna tijela pripremila projekte koji se uklapaju u nacionalne strateške dokumente, a ujedno zadovoljavaju kriterije koje program ISPA postavlja, a to su vrijednost projekta veća od 5 milijuna eura, pozitivni učinci za što veći broj ljudi, te usmjerenost ka usvajanju pravne stečevine EU. Ipak, napominje da će trebati puno ozbiljnosti u provedbi projekata, jer u naredne dvije godine treba sve ugovoriti, a zatim odraditi i iskoristiti sredstva do kraja 2010. godine, jer će se u suprotnom neiskorištena sredstva morati vratiti.

Projekt Program za vode i otpadne vode u Karlovcu podrazumijeva gradnju novog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Karlovca, kao i produženje i modernizaciju gradske vodovodne i kanalizacijske mreže. Na lokaciji nizvodno od Karlovca izgradit će se centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda za gradove Karlovac i Dugu Resu gdje će se vršiti pročišćavanje otpadnih voda prije ispuštanja u rijeku Kupu. Izrazio je zadovoljstvo što su i tvrtka "Vodovod i kanalizacija" u Karlovcu kao nosilac projekta te gradska uprava kvalitetno obavili sve potrebne pripreme radnje vezano uz pripremu ovog projekta i time omogućili njegovu realizaciju. "Pošto se radi o zaista značajnim bespovratnim sredstvima kao i važnom i kvalitetnom programu koji će se financirati, Klub podržava ovaj Memorandum o financiranju".

U ime **Kluba zastupnika HNS-a** **Nikola Vuljanić (HNS)** rekao je da će Klub svakako podržati ovaj zakon. "Beneficije pretpristupnih fondova jasne su, one nam onemogućavaju da uhvatimo korak s onima kojima se želimo pridružiti, što nije samo u našem interesu, već i u njihovom". Istaknuo je važnu ulogu koju bi u čitavom tom poslu trebale imati razvojne agencije županija.

Marko Širac podržava ovaj Prijedlog, jer se radi o realizaciji jednog kru-

pnog komunalnog, gospodarskog projekta koji će se financirati dijelom bespovratnih sredstava EU iz ISPA programa. Istaknuo je da Grad Karlovac raspolaže s kvalitetnim kadrovima koji će znati voditi ovaj projekt.

Izuzetno značajan projekt za Grad Karlovac

Nikola Sopčić drži ovaj projekt izuzetno značajnim za Grad Karlovac i šire područje Grada Karlovca, Grad Dugu Resu i pripadajuća naselja i "vjerojatno najveći, najznačajniji komunalni projekt u zadnje vrijeme na tom našem području". Smatra da treba odati priznanje Vladi RH, kao i ljudima na terenu koji su kvalitetno odradili veliki dio posla. Izrazio je uvjerenje da će se, kao što program i predviđa, sredstva uspjeti povući i utrošiti do 2010. godine do kada je i rok.

Grad Karlovac ovime dobiva 22,5 milijuna eura bespovratnih sredstava pa će i naša građevinska operativa tako naći svoj interes.

Grad Karlovac ovime dobiva 22,5 milijuna eura bespovratnih sredstava, a zastupnik dodaje da će i naša građevinska operativa tako naći svoj interes. Najznačajnije od svega je da će Grad Karlovac dobiti čiste rijeke kakve su nekada bile, a ujedno će se zaštititi i vodoopskrbno područje Kupe. Apsolutno podržava ovaj projekt.

Završni osvrt dala je državna tajnica **Marija Burić Pejčinović**. Rekla je da upravo EU u pretpristupnom dijelu pomoći inzistira na dijelu sufinanciranja, kako bi države koje koriste pomoć pokazale da su upravo ti projekti važni i da će im pridati veliku važnost. "Od drugog mjeseca je nadležnost za upravljanje financijama, dakle, i za ovaj ISPA projekt prešla u naše ruke, naravno time i odgovornost, to svakako pokazuje povjerenje u sustav".

Zaključno je rekla zašto su važna predpristupna sredstva i zašto je važan opći konsenzus "svih nas u Hrvatskoj" po ovom pitanju. Prvo, radi se o bespovratnim sredstvima, dakle, onima koja se ne moraju davati iz državnog

proračuna, nego nadodati na njega, a nadalje, ovime će se pokazati pripremljenost državne uprave i RH za buduće korištenje strukturnih fondova kada dodemo u članstvo EU, što je još važnije. Naravno, ovo je sve još jedan

pokazatelj da Hrvatska usklađuje svoje zakonodavstvo s onime EU.

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su jednoglasno, sa 95 glasova "za" donijeli predloženi Zakon. S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE RH I VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE O PREDAJI I PRIHVATU OSOBA KOJIH JE ULAZAK ILI BORAVAK NEZAKONIT

Mjere suradnje radi sprečavanja nezakonite migracije

Predlagatelj ovoga zakona je Vlada RH. Ovim Zakonom potvrđuje se Sporazum između Vlade RH i Vlade Republike Slovenije kako bi njegove odredbe u smislu članka 140. Ustava RH postale dio unutarnjeg pravnog poretka. Sporazumom između Vlade RH i Vlade Slovenije o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak nezakonit regulirana su pitanja neposredne suradnje u svezi s prihvatom vlastitih državljana te državljana trećih država koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete ulaska ili boravka, utvrđuju se elementi i uvjeti bitni za prihvata osoba te se određuje način međusobnog izvješćivanja.

Zastupnici su većinom glasova, u hitnom postupku, donijeli predloženi zakon.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagatelja, državnog tajnika MUP-a, **Ivice Buconjića**. Istaknuo je da nezakonite i nelegalne migracije postaju sve intenzivnije i sve veći problem, naročito izražen na tzv. balkanskoj ruti preko koje se "švercaju" mnoge robe, a u posljednje vrijeme postoji i sve veći

i izraženiji trend trgovanja ljudima kao jednog oblika nezakonitih ili nelegalnih migracija.

Upravo stoga je potpisivanje sporazuma, odnosno njegova ratifikacija važna, jer će njime biti ozakonjena procedura u postupanju s državljanima zemalja potpisnica ovoga sporazuma, odnosno državljanima trećih država koji se zateknu u nezakonitom boravku na području jedne od ovih dviju država potpisnica sporazuma.

Buconjić je naglasio da RH postiže sve bolje rezultate u sprečavanju nezakonitog ulaska na područje Republike Slovenije, ali isto tako i na područje Republike Hrvatske. Dodaje da Hrvatskoj treba biti prioritetna zadaća kontrola i nadzor vlastitih granica i to prije svega granica prema onim državama odakle dolaze nezakonite i nelegalne migracije, a to su naše istočne granice.

Sve veće frekvencije nelegalnih imigracija

Brojke pokazuju sve veću frekvenciju, intenzitet ovakvih nelegalnih imigracija, ali isto tako i da je hrvatska granična policija sve učinkovitija u pronalaganju i hvatanju nelegalnih migranata. "Tako smo na granici prema Srbiji i Crnoj Gori za cijelu 2005. godinu imali

uhvaćeno 2767 stranih državljana koji su nezakonito pokušali ući u RH, a samo za prva tri mjeseca ove godine imamo 4531 osobu koju smo uhvatili u pokušaju nelegalnog ulaska u RH".

Predložio je u ime Ministarstva da se zakon donese po hitnom postupku, zbog toga što se Sporazum ne može više mijenjati, a i time će se dobiti pravni akt kojim će biti regulirana ova materija i "bit ćemo u mogućnosti još efikasnije postupiti s nadležnim organima i tijelima Republike Slovenije u postupanju prema nelegalnim migrantima kojih je na ovim područjima svakodnevno sve više i više".

RADNA TIJELA

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost raspravljao je o predmetnom Zakonu. Članovi Odbora upoznati su s razlozima i interesima Hrvatske zbog kojih se predlaže donošenje predmetnog zakona po hitnom postupku. Predstavnik predlagatelja navodi kako je cilj ovoga Sporazuma urediti pitanja predaje i prihvata vlastitih državljana, kao i državljana trećih država kojih je ulazak ili boravak protuzakonit na državnom području druge ugovorne stranke.

Odbor je podržao iznijeto stajalište predstavnika Vlade RH te se ne protivi prijedlo-

gu za donošenjem ovog Zakona po hitnom postupku, ocjenjujući da je od interesa za RH. Nadalje, Odbor smatra da će se ovim Sporazumom produbiti odnosi i suradnja dviju država u borbi protiv nezakonitih migracija. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Saboru donošenje ovog Zakona.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi predstavnika predlagatelja, državnog tajnika **Buconjića**, u ime **Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** govorio je **Ivan Jarnjak**, predsjednik Odbora koji je iznio stajalište Odbora. Uslijedila je rasprava po klubovima zastupnika.

Zakon potreban i koristan

U ime **Kluba zastupnika IDS-a** govorio je **Damir Kajin (IDS)**. Smatra da je ovaj zakon kojim se potvrđuje Sporazum između dviju vlada o predaji i prijehu osoba kojih je ulazak ili boravak nezakonit nadasve koristan i potreban, bez obzira što će Hrvatska doći u poziciju da preuzima na tisuće i tisuće bjeGUNACA, emigranata koji preko Hrvatske bježe prema Sloveniji, odnosno pokušavaju se domoći zapadne Europe.

Tako podaci iz 2005. godine govore da je hrvatska vlast zaustavila na hrvatsko-slovenskoj granici 1740 ljudi, a da je s druge strane Slovenija vratila u Hrvatsku 1827 ljudi.

Zastupnik napominje da ukoliko takve sporazume Hrvatska nema sa svojim istočnim susjedima, Srbijom i Crnom Gorom, te BiH, trebalo bi ih učiniti, jer upravo odatle većina nelegalnih migranata i dolazi. U svakom slučaju Sporazum treba podržati.

U ime **Kluba zastupnika HNS-a** govorio je **Dragutin Lesar (HNS)**. Reкао je da će Klub podržati ovaj Prijedlog, no uputio je pitanje državnom taj-

niku je li Hrvatska i njena nadležna tijela spremna za provedbu ovog Sporazuma, odnosno jesu li kadrovski i materijalno osposobljena. Podsjetio je da se Hrvatska zemljopisno nalazi na takvom položaju da je i ostatak će na trasi ilegalnih migracija, bilo one političke ili socijalne naravi, ili pak trgovina robljem, ženama itd.

Osvrnuo se na riječi državnog tajnika koji je rekao da je 2005. godine hrvatska policija uhitila 1747 ilegalnih migranata na granici sa Slovenijom i da su nam Slovenci vratili te iste godine 1827. To znači da su nam Slovenci vratili više ilegalnih migranata no što smo ih mi otkrili na našoj strani i na vrijeme vratili. U prva tri mjeseca ove godine naša policija ih je uhvatila 418, a Slovenci su nam vratili njih 458. "Podaci ne ohrabruju, nema smanjenja ilegalne migracije, trend je otprilike isti za cijelu 2005. godinu i u prva tri mjeseca 2006. godine", konstatirao je zastupnik.

Što se tiče podataka za 2005. godinu za granicu sa Srbijom, uhvaćeno je 2767 ilegalnih migranata, a u prva tri mjeseca ove godine 4531. Lesar pita koliko je njih vraćeno u Srbiju i što je s podacima za BiH gdje imamo daleko dužu granicu i gdje je njen nadzor daleko teži i skuplji.

Naglasio je da je zbrinjavanje ilegalnih imigranata skupo za porezne obveznike, te je stoga u nacionalnom interesu da je nelegalnih migracija u RH što manje, a "mi sve snage koje imamo trebamo usmjeriti na naše istočne granice". Smatra da bi se isti režim trebao dogovoriti i sa susjedima Mađarskom, Srbijom, BiH i Crnom Gorom.

Ohrabrujući pokazatelji

Šime Lučin (SDP) apostrofirao je da nisu do kraja razrađene tehnike utvrđivanja da li je netko iz treće zemlje preko jedne od potpisnica došao u drugu od potpisnica.

Završni osvrt dao je državni tajnik MUP-a **Ivica Buconjić**. Drži vrlo ohrabrujućim pokazatelje koji govore o povećanju efikasnosti rada granične policije na ulaznim granicama u Hrvatsku, posebice granici prema Srbiji

i Crnoj Gori, gdje za prva tri mjeseca imamo gotovo dvostruko više pronalazačenja ilegalnih migranata nego tijekom cijele prošle godine.

Napomenuo je da od svih ilegalnih migranata koji su ili uhvaćeni kod pokušaja ilegalnog prelaska državne granice ili su vraćeni iz Slovenije, o hrvatskim državljanima se radi samo onda kada su oni organizatori takvih lanaca ili kad se radi o nelegalnom švercu robe. Radi se o državljanima, najčešće Srbije i Crne Gore, Makedonije, Albanije, nešto Turaka i BiH. Zbog svega toga "potpuno smo svjesni da ćemo kao tranzitna zemlja ustvari najviše napraviti u suzbijanju tih ilegalnih migracija ukoliko budemo zaštitili ulazne granice i ukoliko budemo što je moguće veći broj tih ilegalnih migracija sprečavali i suzbijali na tim ulaznim granicama odnosno granicama sa Srbijom i Crnom Gorom i BiH".

S obzirom na očigledan trend povećanja broja ilegalnih migranata, potrebna su i dodatna financijska sredstva, pa je hrvatska vlada, odnosno MUP u svom proračunu osigurao povećana sredstva za djelovanje granične policije i to kroz povećanje broja djelatnika i kroz nabavku nove najsuvremenije opreme, a tu su i troškovi do kojih će doći zbog prijeha ilegalnih migranata i njihovo vraćanje u matične zemlje.

Smatra da je zasigurno cilj da se uspostavi jedno takvo stanje gdje će Hrvatska biti prepoznata kao država koja se uspješno i efikasno bori s ilegalnim migracijama.

Zaključno je rekao da su ovi sporazumi samo jedan od elemenata ukupne migracijske i druge sigurnosne politike, a Zakon o strancima i Zakon o azilu su dva zakona koja su isto tako u uskoj vezi s ovom problematikom. Hrvatska vlada i MUP pripremaju promjene i u tim zakonima, kako bi se Hrvatska još efikasnije borila s ovim problemom nelegalnih migracija.

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su većinom glasova, sa 91 glasom "za" i 4 "protiv" donijeli predloženi zakon.

S.Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ŠUMAMA

Bolja zaštita šumskog fonda

Na primjedbu Kluba zastupnika SDP-a, Vlada Republike Hrvatske odustala je od prijedloga za hitnu proceduru. Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova donijeli zaključak, kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja, uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. U raspravi su dominirale ocjene kako se ovime ujedno potiče daljnji gospodarski razvoj, poglavito u manjim sredinama. Planinski krajevi pod šumama mogu znatno brže napredovati uz otvaranje poslovnih zona i poticanjem zimskog turizma. Zastupnici su sugerirali predlagatelju da se onemogućiti bilo kakva zloraba propisa i pogodovanje zbog privatnih interesa oko raspolaganja bogatim šumskim fondom koji zauzima 44% površine Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Uvodno izlaganje i potrebna obrazloženja dao je predstavnik predlagatelja i državni tajnik Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, **Herman Sušnik**. Istaknuo je da se u nekoliko članaka prvenstveno uređuju imovinsko-pravna pitanja postojećeg Zakona. Izmjenom članka 51. precizira se da se pored mogućnosti izdvajanja šuma i šumskog zemljišta, te prijenosa prava vlasništva na drugu pravnu ili fizičku osobu, može osnovati i pravo građenja. Istovremeno bi država i dalje ostala vlasnikom šumskog zemljišta, a posao bi se realizirao ukoliko za to postoji interes Republike Hrvatske. Tu se prvenstveno misli na objekte komunalne infrastrukture, poslovnih zona i drugih objekata slične namjene. Detalj-

nije se uređuje i osnivanje služnosti u šumi i šumskom zemljištu u članku 57., kako bi se služnost mogla osnovati i za druge namjene koje nije moguće predvidjeti u trenutku donošenja zakona.

Izmjenom članka 91. ubrzava se donošenje svih postupaka započetih po odredbama prijašnjeg zakona, a tu se poglavito misli na provođenje operativnog programa podizanja višegodišnjih nasada, prvenstveno maslinika i vinograda. Taj je program pokazao solidne rezultate, a osobito je dobro dočekan i podržan na području Istre i Dalmacije, zaključio je predstavnik predlagatelja.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu očitovale su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku, kao ni da stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama".

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo raspravio je o predloženom tekstu u svojstvu matičnog radnog tijela. Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, iznesen je prijedlog da se o ovom Zakonu provede rasprava u prvom čitanju. Istaknuto je da su dvojbeni pojedina ponuđena rješenja koja se odnose na raspolaganje šumama i šumskim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske. Međutim, usprkos navedenim primjedbama Odbor je većinom glasova podržao donošenje hitnim postupkom.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu o navedenom je prijedlogu raspravljao u svojstvu zainteresiranog radnog tijela. Iznijeto je i mišljenje člana Odbora da nisu opravdani razlozi za primjenu hitnog postup-

ka. Bilo je riječi i o sadržaju članka 3., kojim bi se trebalo propisati i kriterije temeljem kojih će se provoditi postupak za izdvajanje šuma i / ili šumskog zemljišta za potrebe izgradnje poduzetničke zone. U raspravi je izražena i dvojba glede rješenja predloženog člankom 6. Konačnog prijedloga ovoga zakona, prema kojem će ugovore o služnosti na šumama i šumskim zemljištima u vlasništvu države sklapati ministar, osim ugovora o služnosti radi eksploatacije mineralnih sirovina. Tom je prilikom iznijeta i uloga nadležnog Povjerenstva za imovinu Vlade Republike Hrvatske. Nakon provedene rasprave, Odbor je većinom glasova predložio Hrvatskom saboru donošenje predloženog zakonskog teksta.

Zabilježeni su dobri rezultati oko sadnje i obnove novih maslinika, vinograda i ostalih trajnih nasada.

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša saslušao je izlaganja predstavnika predlagatelja, a potom je otvorena rasprava. Tako je između ostalih sugestija, izraženo i mišljenje da zbog osnovne zakonske intencije o potrebi zaštite šuma, treba razmisliti o samoj primjeni hitnog postupka, te da bi ipak trebalo primijeniti prvo čitanje. U raspravi je upozoreno na činjenicu da je u posljednjih desetak godina došlo do smanjivanja šumskih površina, te da su potrebne mjere koje bi potaknulo pravilno gospodarenje ovim važnim prirodnim resursom Republike Hrvatske. Sa stajališta interesa države, postavljeno je i pitanje opravdanosti

primjene instituta služnosti na šumama i šumskim zemljištima za određene svrhe predložene ovim Zakonom. Naznačeno je da će se donošenjem ovoga propisa omogućiti provedba Operativnog programa Vlade Republike Hrvatske o podizanju višegodišnjih nasada iz 2004. godine. Pozitivno je ocijenjena i predložena izmjena članka 91., kojom se ubrzava i omogućava dovršenje svih postupaka započetih po odredbama Zakona o šumama. Istaknuto je kako se kod navedenih izuzetaka gradnje u šumi i/ ili šumskom zemljištu daje i mogućnost izgradnje građevina za potrebe poduzetničke zone, uz uvjet da je navedeno planirano dokumentom prostornog uređenja. Ocijenjeno je kako osnivanje manjih poduzetničkih zona može potaknuti razvoj manjih i srednjih gradova. Nakon provedene rasprave, Odbor je većinom glasova Hrvatskom saboru predložio donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama.

RASPRAVA

Predsjedatelj je pozvao predstavnike klubova da se očituju o predloženom zakonskom tekstu, te riječ dao zastupniku **Mati Arloviću**.

Potrebne su dodatne mjere kako bi se potaknulo pravilno gospodarenje šumskim fondom Republike Hrvatske.

Govoreći u ime **Kluba zastupnika SDP-a** zastupnik je kao pozitivnu činjenicu istaknuo i odluku Vlade da se rečeni prijedlog raspravi u dva čitanja. Međutim, predložene izmjena i dopuna zakona teško je prihvatljiva članovima Kluba zastupnika SDP-a jer su neke stvari lošije riješene nego u važećem Zakonu o šumama, koji datira iz 2005. godine. Ujedno je ocijenio da ponovno jača privatni interes koji ne vodi računa o prirodnoj ravnoteži u šumama. Iznio je zatim redom neke od primjedbi, osvr-

ćući se prvo na izmjene vezane uz članak 51. Prijedloga zakona.

Upozorio je da se kasnijim izmjenama i dopunama prostorno-planske dokumentacije unutar poljoprivrednog i šumskog zemljišta pojavljuje građevinsko zemljište i na taj način ostvaruje extra profit za pojedince. Ako se želi ovo urediti, potrebno je svaku zamjenu zemljišta pošumiti i osigurati isti fond šuma, te ujedno propisati i extra porez na ovako stečenu imovinu. Druga je primjedba vezana uz članak 57. važećeg zakona ili članak 6. izmjena i dopuna, gdje se u stavku 1. utvrđuje pravo služnosti koje nije poznato u pravnoj teoriji ni praksi. Kao služnost su uvedene izgradnja vodovoda, kanalizacije, plinovoda, električnih vodova, eksploatacija mineralnih sirovina, obavljanje turističke djelatnosti, uzgoj stoke i divljači, te podizanje višegodišnjih nasada na obraslom šumskom zemljištu. Smatra da se ovim otvara dodatna manipulacija i da se mogu realizirati mnoge druge stvari, koje poput eksploatacije mineralnih sirovina narušavaju život i sklad šumskog prostora. To bi se možda trebalo omogućiti u iznimnim situacijama, ali takvo odobrenje u najmanju ruku mora odobriti sam nadležni ministar, istaknuo je zastupnik Arlović. Na kraju je definirao i Ustavom propisane uvjete o stupanju na snagu donesenih zakonskih propisa u "Narodnim novinama". Smatra da je ovim relativno malim izmjenama i dopunama Zakona o šumama, Vlada odlučila pogodovati unutar zone prikrivenih interesa. Zato su potrebne izmjene i dopune, ali na drugačiji način. Za ovakva rješenja kakva su sada, Klub zastupnika SDP-a ne može glasovati, ocijenio je zastupnik Arlović, dodajući da su potrebne izmjene u navedenim dijelovima teksta.

Dugotrajna koncesija umjesto izvlaštenja vrijednih prostora

Zastupnik **Pero Kovačević** u nastavku je govorio u ime **Kluba zastupnika HSP-a**. Podsjetio je na kronologiju dosadašnjih izmjena i dopuna navedenog Zakona, te zatražio da se objasne

razlozi zbog kojih je u ovom slučaju izostala oznaka P.Z.E., odnosno da je riječ o usklađivanju naših pravnih propisa s pravnim stečevinama Europske unije. Zatim je upozorio na pojedine manipulacije koje su se događale oko postupaka izvlaštenja, zalažući se ujedno za koncept dugotrajne koncesije. Sugerirao je da se izmjene obave unutar članka 51. kako bi se zaštitili interesi države i spriječili štetni ugovori pojedinih lobija.

Moraju se spriječiti sve manipulacije zloporabe i potezi koji narušavaju ambijent i sklad šuma.

Zastupnik **Željko Kurtov** govorio je u ime **Kluba zastupnika HNS-a**. Načelno je podržao predložene zakonske izmjene, a pogotovo one koje govore o širenju industrijskih zona i izgradnji sustava vjetrenjača. Međutim, i sam je upozorio da treba spriječiti manipulacije i zloporabe, upozoravajući na pojedine primjere u Dalmaciji. Treba definirati i čuvati prostore pod vegetacijom, bez obzira nazivaju li se oni površine pod makijom ili šikarom. Izmjenama katastarskih zakonskih propisa, pojedino se zemljište može ispravno definirati, pa bi se time izbjegle pojedine "rupe u zakonu" kojima su se služili pojedinci zbog vlastitih probitaka.

Povećati površine pod maslinama i vinovom lozom

Zastupnik **Željko Ledinski** govorio je u ime **Kluba zastupnika HSS-a**, te je i sam uvodno zapitao zbog čega nema oznake P.Z.E. Podsjetio je da treba uvoditi europske norme i na ovom području, a Klub zastupnika HSS-a načelno podržava donošenje služnosti za povećavanje površina pod maslinama, vinovom lozom, voćnjacima i ostalim trajnim nasadima. Ovi se prostori međutim, ne bi smjeli koristiti kao kamenolomi, jer se time trajno uništavaju šume i vegetacija. Europski propisi potiču povećavanje površina pod šumama, a Hrvatska može biti ponosna

što je čak 44% njene površine pod šumskom vegetacijom. Eventualna naknada izgradnja industrijskih zona može se ostvariti putem prostornih planova, što potvrđuju potezi na području Pakraca, ali pri tome treba voditi računa i sačuvati šumsko zemljište izvan dosega privatnih interesa i zloraba. Apelirao je ujedno da nadležno ministarstvo provjeri sve dosadašnje ugovore kako bi se stekao uvid oko naknada i realiziranih poslova sukladno potpisanim ugovorima. Treba definirati i članak 51., te urediti naknadnu obnovu kamenoloma i sličnih površina, zaključio je zastupnik Ledinski.

Lokalna samouprava treba vratiti imovinu i vlasništvo nad šumskim fondom.

Za ispravak se javio zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** te definirao aktere oko obnove sanacije terena i nalazišta gipsa na području Općine Biskupija. Međutim, zastupnik Ledinski upozorio je da se radi o povredi Poslovnika, jer se govori o detaljima koji nisu navedeni tijekom prethodne rasprave. S ovom se konstatacijom ujedno složio i predsjedavajući koji je zatim dao riječ zastupniku **Damiru Kajinu**.

Potaknuti intenzivniju izgradnju turističkih sadržaja

On je iznio stavove i razmišljanja **Kluba zastupnika IDS-a** te upozorio da bi se trebali više poticati poslovi građenja, a manje razmišljati o rušenju. Pri tome ne smijemo blokirati vrijedne inicijative, niti prihvatiti propuste državne uprave oko izdavanja lokacijskih i građevinskih dozvola. Zbog ovakvih postupaka i propusta, država trpi velike štete pa je zato potreban fleksibilniji Zakon o šumama. Država je pojedinim postupcima razvlastila lokalnu samoupravu na ovom području, čime su općine ostale bez imovine, ali i mogućnosti pravilnih i korisnih intervencija u navedenom prostoru.

Trebalo bi inače podržati inicijativu nadležnog ministarstva da se opožareni prostori ponovno zasade maslinicima i oplemene određenim poljoprivrednim kulturama, a pri tome spriječi bilo kakva divlja izgradnja.

Upozorio je na dosadašnje manjkave zakonske propise koji usporavaju poslove vinogradara i podrumara, podsjećajući ujedno i na negativne aspekte oko primjene 0,5 promila za vozače. Treba ujedno ispraviti i precizirati predloženi tekst u članku 5., te prihvatiti isto pravilo za obilježavanje svih grobnica bez obzira na kronologiju i okolnosti stradanja i pokapanja. Smatra da je predloženi zakonski tekst inače potreban, jer nitko nema pravo zaustaviti gospodarski napredak i poslovne inicijative. Spomenuo je zatim pojedine transakcije i poslove na području Istre, izdvajajući prodaju zemljišta na području Barbarige i Dragonere, gdje je primijenjen javni natječaj pa je nastala investicija vrijedna čak 2100 milijuna EUR-a. Upozorio je ujedno i na potrebu intenzivnije izgradnje potrebnih turističkih sadržaja i naselja na prostoru od čak 6 tisuća kilometara hrvatske obale.

Intenzivnije uređivanje i rad poduzetničkih zona

Zastupnik mr.sc. **Marko Širac** govorio je u ime **Kluba zastupnika HDZ-a**, te uvodno najavio podršku predloženim izmjenama i dopunama. Šest mjeseci nakon donošenja Zakona, ukazalo se na određene teškoće pa su predložene izmjene i dopune uistinu nužne, jer će se u protivnom i dalje gomilati poteškoće i zaostaci. Hrvatski sabor se kao i Vlada opredijelio za razvijanje djelatnosti na jedan zakoniti i uređen način, pa su državni organi dužni poduzeti potrebne mjere i regulirati izradu šumsko-gospodarskih planova i postupak rješavanja imovinsko-pravnih odnosa u slučaju korištenja ili izdvajanja zemljišta. Objasnio je zatim suštinu i intenciju teksta sadržanog unutar članka 51. kojim se uređuje prenošenje prava na drugu pravnu ili fizičku osobu. Rješavanjem imovinsko-pravnih odnosa oko

izdvajanja zemljišta za potrebe uređenja poduzetničkih zona i izgradnju komunalne infrastrukture, moći će se rješavati instituti građenja, pri čemu će Republika Hrvatska i nadalje ostati vlasnikom zemljišta. Korisnim je procijenio i samu mogućnost rješavanja problema putem upravnog akta, jer se time otvara žalbeni postupak u slučaju pokretanja upravnog spora. Kasnijim se dopunama uređuju i pitanja služnosti zemljišta, izgradnje komunalne infrastrukture, te eksploatacija mineralnih sirovina i uređenja turističkih sadržaja, podizanja nasada i uzgoja stoke. Dodavanjem novoga članka 70a., uređuje se žalbeni postupak i pokretanje upravnog spora na rješenje ministarstva. Klub zastupnika HDZ-a podržava soluciju da se predloženi tekst uputi u drugo čitanje i nada se da će predlagatelj uvažiti naše sugestije i primjedbe, zaključio je zastupnik Širac.

U ime **Kluba zastupnika PGS-a, SBHS-a, MDS-a** govorio je zastupnik mr.sc. **Nikola Ivaniš**. Smatra da je riječ o zakonskom prijedlogu koji s razlogom pobuđuje interes regionalnih stranaka. Hrvatske su regije zainteresirane za budućnost šumskih površina, pa treba načelno upozoriti i na pojedine propuste koji se događaju unutar navedenog prostora. Govorio je o dosadašnjoj vlasničkoj strukturi šuma i izmjenama koje su nastajale u posljednje vrijeme, te upozorio na potrebu obeštećenja za nekadašnje vlasnike. Upozorio je i na razumljivo zanimanje na području Primorsko-goranske županije gdje se i nalaze neke od najvrjednijih i najkvalitetnijih šuma, te na očekivanja tijela lokalne uprave i samouprave kao pravnih sljednika zemljišnih zajednica. Tamo imamo jako siromašnih područja i pojedinaca, iako su njihovi djedovi bili vlasnici vrijednih prostora unutar šumskog prostora, a stopa nezaposlenosti u Gorskom kotaru među najvećima je unutar Republike Hrvatske. Opisao je situaciju u Gradu Čabru i Nacionalnom parku Risnjak, sugerirajući da se na ovim područjima ojačaju potrebna ulaganja u razvoj zimskog turizma.

Zašto je izgradnja potrebna baš u šumama?

Prvi je riječ u pojedinačnoj raspravi dobio zastupnik **Nenad Stazić (SDP)** koji je ocijenio da se radi o nevelikom, ali značajnom zakonskom aktu. Smatra da je malo čudna tolika upornost da se poduzetničke zone žele izgrađivati baš u šumama, ocjenjujući da bi ovu inicijativu trebalo dodatno argumentirati. Treba izbjeći bilo kakvom pogodovanju zbog privatnih interesa, budući da se člankom 51. otvara čak mogućnost izgradnje unutar šuma. Svakako se moraju onemogućiti budući strukturalni promašaji i moguće devastacije vrijednih prostora Republike Hrvatske, upozorio je zastupnik Stazić.

Država mora ohrabriti snažnija ulaganja u zimski turizam na području Gorskog kotara.

Zastupnik **Ivan Vučić (HDZ)** ocijenio je da predloženi zakonski propis treba apsolutno podržati, a trebalo je možda upotrijebiti i hitni postupak. Ocijenio je da će se predloženim zakonskim promjenama poboljšati i gospodarska situacija, te unaprijediti gospodarenje šumskim fondom. Jedini primjeri iz Dalmacije i Istre predstavljaju dobar primjer jer se maslinici sade i na mjestima gdje je nekada bila šikara. Podržao je i soluciju da se ono zemljište koje je od interesa i u vlasništvu Republike Hrvatske prenamijeni u građevinsko zemljište, podsjećajući da više dalmatinskih općina u ovom trenutku nema nikakve druge mogućnosti za gospodarski razvoj. Pri tome treba suzbiti svaku mogućnost privatnog lihvarjenja i preprodaje, te otvoriti mogućnost i pristup ulagačima u uređene gospodarske zone. Smatra da gospodarenje šumskim fondom do sada nije bilo dobro, što najbolje potvrđuje dostignuti standard na području Gorskog kotara i Like koje su najmanje razvijene hrvatske regije.

Zastupnica **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** upozorila je da pustoše-

nje šuma predstavlja krivično djelo, pa bi svi trebali voditi računa o što boljoj zaštiti vrijednih nekretnina i šuma. Smatra da se ne smije dopustiti ovakav nebrižan pristup vrijednom šumskom fondu. Zakonom bi trebalo zabraniti otuđenje zemljišta u državnom vlasništvu, uključujući i lokalnu samoupravu. Izuzetno bi trebalo omogućiti transakciju u slučaju zamjene ili komasacije radi zaokruživanja kompleksa u vlasništvu tih osoba. Nitko nije dobio mandat da radi suprotno, jer smo svoje bogatstvo naslijedili od predaka i dužni smo ga neoštećeno ga prenijeti potomstvu.

Zatim je predložila izmjene u članku 1., sugerirajući da se u slučaju ugovora o raspolaganju šumskim zemljištem pribavi mišljenje nadležnog Državnog odvjetništva. Upozorila je na slabosti koje izviru uslijed riješenosti predlagatelja da liberalizira mogućnost raspolaganja šumskim zemljištem, umjesto da pooštri postojeće norme. S vlasničkim ovlastima može istupati jedino država, a ne javno poduzeće Hrvatske šume, upozorila je zastupnica Marinović-Antičević.

Moramo zaštititi prirodu, ali poticati i gospodarski razvoj

Riječ je dobio i zastupnik **Niko Rebić (HDZ)** koji je ukratko rekapitulirao svoje ranije stavove i ocjene prilikom ranijeg donošenja Zakona o šumama. Danas svi govorimo o potrebi zaštite ovoga fonda, ali treba istovremeno voditi računa i o potrebi razvoja, imajući na umu da je 44% površine teritorija pod šumama. Treba riješiti sve dvojbe i nedorečenosti oko imovinsko-pravnih odnosa, te utvrditi postupanje u slučaju izgradnje komunalne infrastrukture. Podsjetio je i na činjenicu da su jedinice lokalne samouprave nositelji aktivnosti izgradnje poduzetničkih zona u svim fazama izgradnje. Iznio je zatim pozitivna iskustva koja su vidljiva na području Splitsko-dalmatinske županije, gdje je izgrađeno desetina pogona i zaposleno više od 1.500 radnika. Ukoliko ovaj model učvršćuje mogućnost da krajnji korisnici budu jedinice lokalne samou-

prave, onda će se na ovim prostorima ubrzati gospodarski razvoj, ocijenio je zastupnik Rebić. Predložio je amandman na članak 51. kojim bi država mogla vlasništvo prenositi na jedinice lokalne samouprave ukoliko je to usklađeno s prostornim planovima, jer bi se time dao i dodatan poticaj jačanju lokalne samouprave.

Zastupnik **Jure Bitunjac (HDZ)** ocijenio je da postojeći zakon dobro definira predmetnu materiju, ali treba ispraviti i propuste sadržane u tekstu članka 51. postojećeg zakona. Potrebno je jasnije definirati imovinsko-pravne odnose koji ne smiju postati preprekom ni ograničavajućim faktorom razvoja gospodarstva. Ove se situacije moraju razriješiti bez obzira na stranačke pozicije, jer se radi o pitanjima gospodarskog razvoja posredstvom osnivanja poduzetničkih zona. Jedino se prenošenjem prava na lokalnu samoupravu može otvoriti prostor gospodarstvenicima i ulagačima, a ujedno otvoriti i mogućnost izgradnje komunalne infrastrukture, ocijenio je zastupnik. Jedan od mehanizama predstavlja i porez na neizgrađeno zemljište, a ne treba zaboraviti ni na zaključak Vlade o iznijetim jamstvima na program izgradnje poduzetničkih zona u Republici Hrvatskoj. Predložio je jasnije definiranje sadržaja članka 57. vezano za izgradnju komunalne infrastrukture, nadajući se da će se uočene nepreciznosti što prije ukloniti i donijeti konačni zakonski tekst. Radi se o mogućnostima bržeg napretka lokalne samouprave, pa predloženi zakonski akt treba svakako podržati.

Pošumiti izgorjele i devastirane površine

Zastupnik **Valter Poropat (IDS)** istaknuo je da šume i šumska zemljišta pokrivaju 2,5 milijuna hektara, što predstavlja oko 43% površine Republike Hrvatske. Moramo zaštititi i sačuvati ovaj prirodni fond, te obnoviti i zasaditi površine koje su zapuštene ili su izgorjele u požarima. Pravilnim načinom gospodarenja, održava se biološka ravnoteža, te udovoljava međunarodnim kon-

vencijama čiji smo potpisnici. Podsjetio je na vrijednosti i obveze koje izviru iz Kyoto sporazuma, te ukazao na važnost očuvanja šumskoga fonda. Založio se za što snažniji proces decentralizacije oko upravljanja i gospodarenja šumama, upozoravajući ujedno na pojedine pogreške i propuste koji su se javili u praksi.

Splitsko-dalmatinska županija ima dobra iskustva s poduzetničkim zonama jer je otvoreno čak 1.500 novih radnih mjesta.

Zastupnik **Ante Markov (HSS)** ocijenio je da se situacije oko izmjena i dopuna postojećih propisa ne bi trebale promatrati kroz negativnu dioptriju. Poboljšanje pojedinih slabih dijelova teksta potrebno je, ukoliko su na to ukazale potrebe i situacije u njegovoj svakodnevnoj primjeni. Ovdje se govori o raznim interesima i lobijima, a spominju se i interesi vlasnika šuma i kamenoloma. Međutim, objektivno se radi o velikom dijelu teritorija koji ne može biti ostavljen po strani, jer predstavlja realni i veliki nacionalni ulog i interes u slučajevima gospodarskog ulaganja i razvoja. Treba prioritetno utvrditi model korištenja, izbjegavajući prodaju, a sve potrebe rješavati putem koncesija ili dugogodišnjeg najma. Ne postoji ni jedna djelatnost koja se ne može riješiti koncesijom na sto godina, a treba imati u vidu da će se u nadolazećem vremenu mijenjati i postojeći prostorni planovi i razlozi korištenja pojedinih gospodarskih zona. Podsjetio je zatim na koristi do koje je došlo sadnjom maslinika na područjima nekadašnjeg kamenjara i šikara. Ovakva su iskustva pozitivna dok se kod eksploatacije kamenoloma javljaju razumljive negodovanja i kritike. Zbog ovakvih su krajnosti potrebe oprezne mjere kako bi se u budućem vremenu izbjegle situacije i mogućnosti zlorabe, a istovremeno ulagačima i gospodarstvenicima otvorile zakonite mogućnosti ulaganja i razvoja.

Dobri rezultati u "Zlatnoj dolini"

U nastavku rasprave riječ je dobio zastupnik **Tomislav Tomić (HDZ)**. Smatra da postojeći zakonski tekst nesumnjivo štiti postojeće šumsko bogatstvo Republike Hrvatske. Pravilnim se gospodarenjem može i povećati proizvodnja dobara i usluga, te podići cjelokupna razina gospodarstva na značajnom dijelu prostora. Potrebno je i dodatno pošumljavanje na ogoljelim i devastiranim površinama, te racionalna upotreba i eksploatacija mineralnih bogatstava. Ocijenio je da mogućnost otvaranja poduzetničkih zona daje dodatnu kvalitetu, a iskustva o služnosti u zadnjih nekoliko godina potvrđuju da je riječ o dobrom konceptu. Dobri rezultati evidentni su kada se ide kroz "Zlatnu dolinu", od Požege prema Papuku, jer se vide tisuće hektara novih vinograda umjesto degradiranog šumskog pokrova. Slične su rezultate potvrdili i novopodignuti maslinici na području Istre i Dalmacije, ocijenio je zastupnik. Svaka bi općina trebala imati pravo na donošenje vlastitih i racionalnih odluka oko osnivanja novih poduzetničkih zona, te na izgradnju potrebne komunalne infrastrukture.

Ulagачima i gospodarstvenicima treba otvoriti zakonite mogućnosti ulaganja i investiranja u prostoru poduzetničkih zona.

Zato bi Vlada trebala izdvojiti pojedine šume ili šumska zemljišta, te vlasništvo prenijeti na jedinice lokalne samouprave, i omogućiti dodatni gospodarski napredak na ovim prostorima. Nove vrijednosti i radna mjesta izviru upravo iz dobro odabranog koncepta razvoja i vlasništva, pa bi trebalo pojedine djelatnosti poput turizma razvijati i na području Slavonije. Ocijenio je na kraju da će predlagatelj do drugog čitanja prihvatiti iznijete prijedloge i primjedbe kako bi

se uskoro i u praksi mogle primijeniti dobre intencije predloženog zakonskog teksta.

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** upozorio je na neusklađenosti koje izviru iz teksta članka 51., ocjenjujući da predlagatelj traži da mu se unaprijed pokloni povjerenje oko poslova vezanih uz detaljne planove uređenja. To praktički znači da županija, a ne općina stječe pravo na donošenje građevinskih dozvola, a takvu ocjenu potvrđuje i stavak 5. Ovim se izmjenama i dopunama želi zapravo steći dojam o tobožnjoj zaštiti šuma, ali se "de facto" ukida pravo Saboru da utvrđuje što je to interes Republike Hrvatske kada je u pitanju zaštita zemljišta i šuma. U takvim se okolnostima radi o hijerarhiji propisa, ocijenio je zastupnik. Ukoliko su za razvoj općina i gradova potrebne predložene izmjene, onda to treba jasno iznijeti i obrazložiti kako bi se znalo tko je za što odgovoran i nadležan, upozorio je zastupnik Leko. Ovakvo se "na mala vrata" uvode neprihvatljivi odnosi, a u dokumentima Europske unije navodi se potreba prenamjene drugoga zemljišta kojega treba pošumljavati. U slučaju gospodarskih potreba možemo se odlučiti i za ovakvu soluciju, ali onda se ne bi trebali pozivati na zakonske propise o zaštiti prirode.

Pronaći model za nadoknadu prenamijenjenih površina

Zastupnik **Mato Gavran (SDP)** smatra da je dobro što se ide u dva zakonska čitanja, jer se time omogućuju izmjene manje preciznih dijelova predloženoga teksta. U kratkim je potezima ponovio one primjedbe i prijedloge koji su apostrofirani i prilikom izlaganja predstavnika Kluba zastupnika SDP-a, ukazujući na članke: 17, 37, 51, 57. i 89. Treba razumjeti potrebe i očekivanja predstavnika lokalne samouprave oko potreba bržeg gospodarskog razvoja, ali treba voditi računa o metodama i načinima kako se dolazi do željenog cilja. Ocijenio je da predloženi tekst polazi od posljedica, a ne od stanja, pa treba voditi računa o uočenim neusklađenostima.

Nema dvojbe da šumsko zemljište predstavlja značajne resurse, pa bi trebalo pronaći model kojim bi se nadoknadile iskorištene i prenamijenjene površine. Do idućeg bi se čitanja trebali dobiti odgovori na sva postavljena pitanja, zaključio je na kraju svog izlaganja zastupnik Gavran. Nema potrebe za neprimjerenom brzinom ni metodama, jer je ravnomjeran razvoj svih regija u zajedničkom interesu svih čimbenika u Republici Hrvatskoj.

Šumski resursi predstavljaju vrijedni potencijal koji se mora štiti i obnavljati.

Završno izlaganje iznio je državni tajnik Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, **Herman Sušnik**. Zadovoljan je zbog iskazanog interesa za zaštitu i korištenje šuma i šumskog zemljišta. Potvrdio je ujedno

riješenošću Vlade da povodom obilježavanja 250. godišnjice šumarske struke u Hrvatskoj skrbi i oko predloženih zakonskih izmjena. Predložene izmjene i dopune ne skrivaju nikakve dodatne namjere ni ambicije, niti otvaraju mogućnosti otuđenja, pustošenja i rastakanja vrijednoga šumskog fonda. Najvažnije izmjene vežu se uz članke 51. i 57., ali se nigdje ne otvara bilo kakva mogućnost zlorabe. Objasnio je zatim cjelovite zakonske prijedloge koji su izazvali određenu zadržku oko mogućnosti izgradnje komunalne infrastrukture i prostornih planova na šumskom zemljištu.

Postoji zakonska procedura koja je utvrđena i koja će se primjenjivati pri svakom slučaju oko izrade prostornih planova. Vlada je i do sada bila otvorena za oplemenjivanje i transparentno korištenje ovakvih prostora, o čemu svjedoče i brojni novoposađeni maslinici, vinogradi i voćnjaci. Ove su mjere na tragu ambicija da što

spremnije dočekamo uključivanje u Europsku uniju i na ovom segmentu, a o dosadašnjim naporima i rezultatima najbolje govore brojne pozitivne ocjene. Predlagatelj će istovremeno proučiti i pojedine konkretne sugestije i prijedloge, kako bi ih uskladio sa zakonskim tekstom u drugom čitanju, zaključio je državni tajnik Herman Sušnik.

Nakon izlaganja predstavnika predlagatelja, zaključena je rasprava, a u nastavku rada pristupilo se i glasovanju o predloženom zakonskom tekstu.

Na glasovanje je upućen zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Ovakav zaključak prihvaćen je većinom glasova: 76 "za", 5 "suzdržanih" i 13 "protiv".

V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI ŽIVOTINJA

Značajan civilizacijski iskorak u zaštiti životinja

Hrvatski je sabor nakon rasprave prihvatio na 20. sjednici Prijedlog zakona o zaštiti životinja kojim se uređuju odgovornost, obveze i dužnosti u zaštiti životinja pravnih i fizičkih osoba koje koriste životinje ili se brinu o njima. Uvodi se obveza pružanja pomoći ozlijeđenim životinjama čime se bitno utječe na njihovo kvalitetno zbrinjavanje, uređuju se uvjeti za zaštitu životinja pri držanju, uzgoju, prijevozu, obavljanju pokusa pa sve do postupanja prema napuštenim i izgubljenim

životinjama i osnivanja skloništa za njih.

Predloženim zakonom - predlagatelj je Vlada RH - osigurava se također temelj za usklađenost sa zakonodavstvom EU koje se odnosi na zaštitu životinja te s međunarodnim konvencijama o zaštiti životinja.

Da se prihvati ovaj zakon predložili su i odbori za poljoprivredu i šumarstvo, za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu i za prostorno uređenje i zaštitu okoliša. Njegovo donošenje podupro je i Odbor za zakonodavstvo.

RASPRAVA

Usklađivanje s najnovijim standardima

Na sjednici Hrvatskog sabora o predloženom zakonu govorio je državni tajnik Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva dr.sc. **Drađan Kovačević**. Ovaj Prijedlog nastao je kao potreba poboljšanja postojećeg Zakona o dobrobiti životinja i značajan je iskorak, posebice u dijelu usklađivanja s najnovijim dostignućima na

ovom području i postojećim standardima u zakonodavstvu EU. Istaknuo je da je dobrobit i općenito zaštita životinja u EU kroz tzv. sustav višestruke uvjetovanosti izravno vezan i za isplatu poticaja u poljoprivredi. Postavljaju se sve veći zahtjevi proizvođačima proizvoda sa životinjskom sirovinom, a velika pozornost daje se i kućnim ljubimcima, zaštićenim životinjskim vrstama itd.

Podržati zahtjev o zabrani uzgoja radi krzna

Dr.sc. **Andrija Hebrang (HDZ)** javljajući se u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** rekao je da predloženi zakon predstavlja civilizacijski iskorak koji treba premostiti duboku provaliju između vrste koja se zove čovjek i svih ostalih vrsta (jedan od ključnih pogona za pokretanje donošenja ovog zakona bila je afera biglova).

U vezi s osnivanjem skloništa za životinje napomenula je da se financiranje ne može tražiti samo od jedinica lokalne samouprave koje to ne mogu svojim proračunima izdržati.

Sada se za pokusne životinje uvodi Etičko povjerenstvo, omogućava se dostojna smrt životinja, zabranjuju se borbe među životinjama u svrhu stjecanja dobiti, uvodi se Povjerenstvo za zaštitu životinja, naveo je, među ostalim, ocjenjujući to kvalitetnim iskorakom. Iznesene primjedbe odnose se na potrebu da zakon barem naznači uvjete nastambi pokusnih životinja (a ne samo pravilnik), da dodatni deveti član Povjerenstva za zaštitu životinja bude iz medicinske struke te, među ostalim, da treba podržati zahtjev Društva prijatelja životinja da se u Hrvatskoj zabrani uzgoj životinja radi dobivanja krzna.

Dr.sc. **Ivo Banac (neovisni)** izvijestio je da će **Klub zastupnika PGS-a, SBHS-a i MDS-a** podržati ovaj predloženi zakon jer je doista značajno poboljšanje našeg zakonodavstva na području zaštite životinja. Korištenje životinja za pokus bit će znatno ograničeno, no ne veseli, rekao je, među ostalim, što se ne zabranjuje uzgoj životinja za krzno. Primijetio je da Prijedlog ima dobar dio rješenja iz njegovog prijedloga koji je uputio u saborsku proceduru 2004.

Ozbiljno pitanje financiranja skloništa

Tonino Picula (SDP) govorio je u ime **Kluba zastupnika SDP-a** te ponovio rješenja iz predloženog zakona. Prijedlog ima ambiciju urediti sve ozbiljniji problem zaštite napuštenih i izgubljenih životinja dok je pozornost poklonio zaštiti životinja za pokuse i druga znanstvena istraživanja, rekao je pozdravljajući pojedine odredbe. Ipak nisu uvrštene one poput zabrane usmrćivanja pasa u skloništim, stalnog držanja pasa na lancu kao i uzgoja životinja za krzno, a ovo potonje Klub drži ozbiljnom manjkavošću.

Prijedlog naglašava ozbiljno pitanje financiranja skloništa za životinje, a po sadašnjem Zakonu za ove poslove troškove snosi jedinica lokalne samouprave. (Problem napuštenih i izgubljenih životinja ne samo da opterećuje proračune lokalne samouprave - dnevni troškovi boravka u higijenskom servisu u Velikoj Gorici danas iznose 58 kuna po psu - nego je iz dana u dan sve veći sigurnosni rizik za građane posebno prije godišnjih odmora kada se broj napuštenih životinja povećava). Znatno aktivniji odnos gradova i općina prema tim psima zakon bi morao pratiti ipak elastičnijim odredbama, napomenuo je, među ostalim, naglašavajući neslaganje s predviđenim rokom da se nakon 30 dana u skloništu može usmrtniti životinja koja nije u međuvremenu udomljena. Uz rezerve prema određenim rješenjima Klub podržava Prijedlog kao izraz ozbiljne namjere da se hrvatska javnost dodatno zainteresira za prava životinja.

Dr.sc. **Miljenko Dorić (HNS)** izvijestio je da će **Klub zastupnika HNS-a** podržati predloženi zakon kojim se naša legislativa približava u cijelosti onoj EU. Uz isticanje dobrih rješenja

zastupnik je dao i određene prigovore počevši od toga da u dijelu teksta jezik nije jasan do pitanja je li odgovarajuća selekcija pri zabrani uvoza proizvoda životinjskog podrijetla.

Prihvatanje ovog zakona nalaže nam potrebu da potaknemo i nove rasprave pa i nove etičke kriterije glede zaštite vrste koja se zove homo sapiens, nastupa u cirkusu, ringu itd.

U nastavku je u ime istog Kluba govorila mr.sc. **Alenka Košiša Čičin-Šain (HNS)** te najboljom novošću predloženog zakona ocijenila osnivanje neovisnog etičkog povjerenstva čija je zadaća kontroliranje pokusa na životinjama. Ostaje pitanje dosljednog provođenja ove odredbe. Navela je i određene nejasnoće u predloženom tekstu (obredno klanje je definirano a ritualno ne) te manjkavost uz pojedina rješenja (rok usmrćivanja napuštenih životinja u skloništu itd.).

Klub zastupnika HSLS-a drži da je ovo doista dobar zakon uz nedostatke koje je moguće popraviti amandmanima, navela je **Durđa Adlešić (HSLS)**. Govorila je o predloženim rješenjima, iznijela određene prijedloge te u vezi s propisanim kaznama pitala može li se očekivati da sudovi propišu maksimalne kazne (kod kažnjavanja rada na crno - Zakon o radu - dosad nije propisana ni jedna maksimalna kazna).

U vezi s osnivanjem skloništa za životinje napomenula je da se financiranje ne može tražiti samo od jedinica lokalne samouprave koje to ne mogu svojim proračunima izdržati (već se financiraju vatrogasci, zaštita žrtava obiteljskog nasilja) već vidjeti može li to u suradnji s državnim proračunom (sigurno da takva skloništa ne treba imati svaka općina).

Što to znači za hrvatsku poljoprivredu?

Predloženi zakon bitno je poboljšanje u odnosu na sve što je dosad bilo u našem zakonodavstvu o zaštiti životinja istaknuo je mr.sc. **Božidar Pankrećić (HSS)**, javljajući se u ime **Kluba zastupnika HSS-a**. Prilagođen je svim europskim standardima na tom području no iz Prijedloga ne možemo saznati što

će njegovo donošenje značiti za hrvatsku poljoprivredu i hrvatskoga seljaka, primijetio je. Određeni propisi su vrlo restriktivni i ipak mijenjaju tradicionalizam (određena klanja i usmrćivanja životinja) i zastupnik se boji, rekao je, da će se ukidanje nekih tradicija teško prihvatiti (teško će se objasniti našim Slavoncima da kolinja više nema, uvjete prijevoza životinja). Treba još razmisliti i o tome nije li se Prijedlogom previše opteretilo poljoprivredne proizvođače, upozorava zastupnik dodajući da propisane uvjete danas može osigurati svega jedan posto farmi u Hrvatskoj.

Predlagatelj ne navodi cjelovite troškove koji proizlaze iz primjene zakona (skloništa za životinje, edukacija službenih osoba, organiziranje i preustroj inspekcija) a moramo znati da su to dodatni troškovi, neke su od iznesenih primjedbi.

U vezi s osnivanjem skloništa za životinje napomenula je da se financiranje ne može tražiti samo od jedinica lokalne samouprave koje to ne mogu svojim proračunima izdržati.

Damir Kajin (IDS) govorio je u ime **Kluba zastupnika IDS-a**. Uspoređujući dnevne troškove za smještaj napuštenog psa u velikoj Gorici od 58 kuna i približno takav iznos koji Ministarstvo isplaćuje bolnicama za tri obroka dnevno te prosječnu mirovinu od 1850 kuna rekao je da bi netko mogao zaključiti (sam kaže da je ciničan) da je u ovoj zemlji biti bolje napušten pas nego umirovljenik.

U ovoj zemlji još uvijek ima oko 30 posto staračkih domaćinstava koja se uglavnom bave poljoprivredom, znači drže na selu životinje, seljaci drže stoku, postoje mjesni običaji u tome i ne treba propisivati kako se imaju ponašati prema stoci koju drže iz nužde. Kaže da je ovaj zakon hrabar za hrvatske prilike, da se time selo diže na noge (brani se seljaku da zakolje svinju u svom dvorištu), rekao je, među ostalim, zalažući se da se pusti ljudima da i dalje po mjesnom običaju (bez

obzira što Europa kaže, no treba inzistirati na veterinarskoj provjeri mesa). Stoga za ove odredbe treba prijelazno razdoblje (ima dojam da ljudi koji pišu ovakve zakone ne znaju što je selo).

Nenad Stazić (SDP) kaže da i kod zaštite životinja imamo dva ekstremna suprotna stava, nisu od danas, jer postoje kulture na istoku koje imaju apsolutnu zaštitu životinja (licemjerstvo vidi u razlici između korištenja životinjske kože za cipele i korištenja životinjskog krzna). U predloženom zakonu loš je raspored tema i vlada nered pa je potrebno sustavnije napraviti (po podjeli životinja). U cirkusima ne treba štiti samo divlje životinje već sve (kakva je razlika između tigra koji skače kroz obruč i psa koji vozi bicikl). U pogledu kućnih ljubimaca zakon nije dovoljno moderan, smatra zastupnik, jer nije uvedena obveza označavanja čipom koji u slučaju da se životinja izgubi ili napusti omogućava da se pronađe vlasnik, što je najbolja zaštita, naveo je, među ostalim zastupnik. Intencija zakona je dobra i da se do drugog čitanja sve može popraviti.

I Ingrid Antičević-Marinović (SDP) smatra da će predlagatelj sigurno uvažiti primjedbe i da će Konačni prijedlog biti kvalitetan. Prijedlog je dosta dobar, hvalevrijedno je što je predlagatelj već usvojio neke primjedbe Društva za zaštitu životinja. No uočava se i nekoordinacija rada Vlade jer je nedavno završena rasprava o Kaznenom zakonu u kojem su blaže kazne od onih predviđenih u ovom Prijedlogu, upozorila je, među ostalim zastupnica uz prijedloge za dopune i izmjene pojedinih rješenja.

Rigoroznije kazne za neodgovorne vlasnike

Šime Lučin (SDP) misli da bi možda trebalo poručiti onima koji kažu da neće biti istarskog pršuta i slavonskog kulena ako usvojimo ovaj zakon da to nije točno. Možda će se nešto malo promijeniti, možda razmisliti o nekakvom razdoblju prilagodbe ali s takvim ocjenama nije dobro ići, naglasio je.

Čini mu se da u Prijedlogu ima dosta izuzetaka (ako, izuzev itd) i da bi ih tre-

balo detaljnije razmotriti, rekao je zalažući se za rigoroznije kazne za vlasnike koji napuštaju svoje kućne ljubimce. Zaštita riba treba ići u pravcu zaštite ribljeg fonda u Jadranu.

Ivanka Roksandić (HDZ) kaže da su u Prijedlogu vidljive primjene u odgovornosti, obvezama i dužnostima vlasnika životinja, a ne zna je li dobro što se predviđa da ministar podzakonskim aktom propisuje posebne uvjete za držanje opasnih životinja (možda zakonom). Također se zalaže za vrlo visoke kazne za vlasnike koji napuštaju životinje, za duži rok držanja životinja u skloništim. Smatra da će predlagatelj u konačnoj verziji zakona ponuditi rješenje kako obeštetiti one koji se više neće moći baviti uzgojem životinja za krzno (svi se slažu o tome).

Jure Bitunjac (HDZ) drži da ovaj Prijedlog znači civilizacijski, humani iskorak u postupanju sa životinjama. Predložio je da se od zabrane obučavanja životinja za borbe itd. izuzme borba bikova jer u dijelu Dalmatinske zagore (općine Muć, Prgomet.) postoji tv. biki-jada, dio tradicije. To je zamašnjak i u smislu turističke ponude i razvoju stočarstva, rekao je.

Zvonimir Mršić (SDP) predlaže da se u Prijedlogu navedu (ne samo načelno) potrebna sredstva za provođenje ovog zakona odnosno izgradnju predviđenih skloništa za životinje i koliko će za to trebati izdvojiti iz proračuna jedinica lokalne samouprave. Smatra, među ostalim, da bi uvjete i način držanja kućnih ljubimaca trebalo definirati zakonom a ne prepustiti nadležnim tijelima općina ili gradova a zakon bi trebalo utvrditi. Sigurno zakonom treba definirati i veliku odgovornost vlasnika kućnih ljubimaca, pa tako i obvezu vlasnika kućnog ljubimca da kad izvodi ljubimca u šetnju mora imati lopaticu, metlicu i vrećicu te obvezu mikročipiranja svih kućnih ljubimaca u prvoj godini provođenja ovog zakona.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor prihvatio Prijedlog zakona o zaštiti životinja (87 "za", jedan suzdržan, dva "protiv").

Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O PROGLAŠENJU PARKA PRIRODE "LASTOVSKO OTOČJE"

Zastupnici su, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, jednoglasno prihvatili Prijedlog zakona.

Donošenjem Zakona o proglašenju Parka prirode "Lastovsko otočje" zaštitit će se cjelovitost otočne skupine kao prirodne i druge vrijednosti Lastovskog otočja, temeljene na ekološkim, krajobraznim, kulturološkim i drugim, već ranije opisanim značajkama i vrijednostima.

Donošenjem predloženog Zakona stvorit će se pravna osnova za uspostavljanje sustava zaštite Lastovskog otočja propisanog odredbama članka 13. Zakona o zaštiti prirode kojim će se osigurati primjerena pravna i stručna zaštita cijelog područja kako Lastovskog otočja, tako i okolnog mora. Također će se

omogućiti cjelovito sagledavanje sveukupnih problema tog područja, kao i iznalaženje optimalnih rješenja za gospodarenje šumama, korištenje mora i njegovih bogatstava, zaštite i korištenja voda, tla, lovstva, uređenje naselja i organiziranja turističko-rekreativnih aktivnosti.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona i predlaže doraditi odredbu članka 2. stavka 3., glede izričaja u svezi s topografskom kartom koja je prilog i sastavni dio ovog Zakona. Također, u stavku 3. istog članka odredbu valja dopuniti, sukladno posebnom Zakonu, tako da se doda rješenje prema kojemu se jedan primjerak topografske karte čuva kod donositelja akta o proglašenju, dakle u Hrvatskom saboru.

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša raspravio je predmetni Zakon kao matično radno tijelo. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru slijedeći zaključak:

1. Prihvaća se Prijedlog zakona o proglašenju Parka prirode "Lastovsko otočje".
2. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja izneseni u raspravi uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

Rasprave nije bilo.

Zastupnici su jednoglasno sa 90 glasova "za" prihvatili Prijedlog zakona o proglašenju Parka prirode "Lastovsko otočje".

I.Č.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI OD IONIZIRAJUĆEG ZRAČENJA I SIGURNOSTI IZVORA IONIZIRAJUĆEG ZRAČENJA

Jasno definirana načela zaštite

Hrvatski sabor većinom je glasova donio Zakon o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i sigurnosti izvora ionizirajućeg zračenja, zajedno s prihvaćenim amandmanima. Time se i ova značajna materija usklađuje s propisima Europske unije koja od svih svojih članica očekuje da obvezno ujednače razinu zaštite, sukladno propisima međunarodnih organizacija. Predloženim tekstom određuju se i uvjeti općeg rada s ovim izvorima, te prijevoz i pohrana iskorištenih zatvorenih radioaktivnih izvora.

O PRIJEDLOGU

O predloženom zakonskom tekstu kojega je uputila Vlada Republike

Hrvatske, uvodno je pred zastupnicima Hrvatskog sabora govorio državni tajnik Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi **Ante Zvonimir Golem**. Treba ujedno napomenuti da se ovim zakonskim prijedlogom domaće zakonodavstvo usklađuje s propisima Europske unije. U prilogu je dostavljena i Izjava o njegovoj usklađenosti s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe. Predstavnik predlagatelja istaknuo je činjenicu da je Zakon o zaštiti od ionizirajućeg zračenja donesen na sjednici još 1999. godine, a dopunjen izmjenama i dopunama 15. listopada 2003. godine. Osnovna načela zaštite izvira iz potrebe da se u nacionalne propise ugrade i preporuke međunarodnih tijela. To se poglavito odnosi na pro-

pise Međunarodne komisije za zaštitu od zračenja, Međunarodnu agenciju za atomsku energiju i Svjetsku zdravstvenu organizaciju.

Razrađena teorijska i provedbena načela

Međunarodna agencija za atomsku energiju kao organizacija i dio Organizacije ujedinjenih nacija, zadužena je za definiciju sigurnosnih standarda vezanih uz uporabu izvora ionizirajućeg zračenja. U suradnji s brojnim međunarodnim i regionalnim organizacijama 1996. godine, objavila je dokument pod naslovom "Osnovni standardi uz zaštitu od ionizirajućeg zračenja i sigurnosti izvora zračenja" u kojem su detaljno razrađena

teorijska i provedbena načela te kriterij i osnova za izgradnju infrastrukture za provedbu mjera zaštite od ionizirajućeg zračenja kakve bi trebala prihvatiti svaka država. Ove je odredbe prihvatila i Republika Hrvatska zakonom o potvrđivanju zajedničke Konvencije o sigurnosti zbrinjavanja istrošenog goriva i sigurnosti zbrinjavanja radioaktivnog otpada. Europska je unija propisala da njene članice moraju obvezno ujednačiti razinu zaštite od ionizirajućeg zračenja sukladno preporukama međunarodnih organizacija, a na osnovi smjernice Vijeća 96-29 Euroatom od 13. svibnja 1996. godine i dodatka toj smjernici, pod oznakom; 97-43 Euroatom, od 30. lipnja 1997. godine.

U nacionalne propise moraju se ugraditi preporuke i standardi međunarodnih stručnih tijela i agencija.

Predloženim zakonskim tekstom, nastavio je predstavnik predlagatelja, određujemo načela zaštite od ionizirajućeg zračenja. Ujedno se određuju mjere sigurnosti, načela zaštite, granice mogućeg izloženosti, te potrebna stručna osposobljenost u primjeni mjere zaštite od zračenja kao i uvjeti vezani uz postrojenje i uređaje u kojima su izvori ionizirajućeg zračenja. Određuju se i uvjeti općeg rada s ovim izvorima, te prijevoz i pohrana iskorištenih zatvorenih radioaktivnih izvora. Posebno će se odrediti djelokrug rada Državnog zavoda za zaštitu od zračenja, te urediti načela sigurne, opravdane, ograničene i optimalne uporabe izvora ionizirajućeg zračenja.

Primjedbe, prijedlozi i mišljenja koja su se čula u raspravi u Hrvatskom saboru, gotovo su u cjelini prihvaćena, napomenuo je državni tajnik. Tako je između ostalog prihvaćeno i u Konačni prijedlog uvršteno: smanjenje broja podzakonskih akata uvrštavanjem apsolutnih vrijednosti, granica i doza izdržljivosti izloženosti, te još pojed-

ne predložene odredbe. Određeno je da odredbe uvjeta zbrinjavanja izvora svojom uredbom donosi Vlada Republike Hrvatske, umjesto ranijeg prijedloga da to obavlja ministar zdravstva. Ujedno su prihvaćene i određene primjedbe na kazneni dio zakona gdje se odustaje od članaka u kojima su odredbe, a koje se odnose na materiju drugih zakona. Nije prihvaćena primjedba Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, kojom se sugerirala izmjena naziva tijela na koje se zakon odnosi u općeniti naziv. Naime, kao predlagatelj smatramo da se ovim prijedlogom jasno definira uloga i značaj određenog tijela državne uprave, dakle Državnog zavoda za zaštitu od zračenja za koje promjena nadležnosti ministarstva nije upitna niti u budućnosti. Ipak se daje određena razlika od tijela državne uprave koje je na području nuklearne sigurnosti. Radi pojašnjavanja, zaključio je predstavnik Vlade, smatramo da u Zakonu o zaštiti od ionizirajućeg zračenja, treba nominativno stajati naziv Državnog zavoda za zaštitu od zračenja.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu očitovala su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je donošenja zakona, a na tekst Konačnog prijedloga nije iznio primjedbe.

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša saslušao je uvodno obrazloženje predstavnika predlagatelja i namjere da se usvoji i definira primjedba Odbora vezana uz zbrinjavanje radioaktivnog otpada. Vezano uz potpisani Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju statusnih i drugih pravnih odnosa vezanih uz ulaganje, iskorištavanje i razgradnju nuklearne elektrane Krško, istaknuto je kako njime regulirana zajednička obveza zbrinjavanja radioaktivnog otpada ne znači zbrinjavanje radioaktivnog otpada na teritoriju Republike Hrvatske. S predloženim amandmanom Odbora na članak 39. suglasio se i predstavnik predlagatelja.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo o predloženom je tekstu proveo raspravu kao matično radno tijelo. Nakon uvodnog obrazloženja, provedena je rasprava tijekom koje su članovi Odbora podržali rečeni Zakon.

Hrvatska je davno utemeljila zavod za zaštitu od zračenja koji po organiziranosti pripada samom europskom vrhu.

Odbor za europske integracije raspravljao je o predmetnom zakonskom tekstu kao zainteresirano radno tijelo. Budući da je iz Izjave o usklađenosti vidljiva djelomična usklađenost Prijedloga zakona, predstavnik predlagatelja objasnio je da će se daljnje usklađivanje provesti donošenjem novih, odnosno izmjenom postojećih podzakonskih akata. Odbor je jednoglasno utvrdio da je Konačni prijedlog zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i sigurnosti izvora ionizirajućeg zračenja usklađen s pravnom stečevinom Europske unije, te ispunjava obveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

RASPRAVA

U ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo govorio je predsjednik ovog radnog tijela, zastupnik dr.sc. **Marko Turić**. Iznio je temeljne naglaske koji su se čuli tijekom rasprave, dodatno obrazložio podnijeti amandman, te podržao donošenje predloženog zakonskog teksta. Predsjedavajući je zatim pozvao i predstavnike stranačkih klubova da iznesu vlastita stajališta, a prvi se za riječ javio zastupnik dr.sc. **Andrija Hebrang**.

Stroga kontrola ionizirajućeg zračenja

Govoreći u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** podržao je donošenje predloženog teksta, ističući i značaj ovoga Zakona. Naime, Zakon o zaštiti od ionizirajućeg

zračenja predstavlja jedan od najvažnijih propisa za očuvanje širokog narodnog zdravlja u doslovnom značenju, budući da je ono sve češće prisutno u našem okolišu. S jedne strane radi se o nuklearnoj energiji, a također i o sve većoj upotrebi u medicinske svrhe, pa smo realno govoreći znatno više izloženi ovim utjecajima. Izlaganjem određenim dozama svi smo suočeni s potencijalnim bolestima, od leukemije do karcinoma, a može doći i do oštećivanja ljudskog zametka ili rađanja djece s oštećenjima. Statistički izvori upozoravaju, da zbog opasnosti od ionizirajućeg zračenja samo u Velikoj Britaniji, umire oko 7 tisuća ljudi tijekom jedne godine, a naravno, ista ta terapija godišnje spašava desetine milijuna, jer se koristi u dijagnostici bolesti. Međutim, ovi podaci ukazuju da se suočavamo s jednim područjem koje nije nimalo bezazleno, pa je Hrvatska već od samih početaka utemeljila Zavod za zaštitu od zračenja. Zahvaljujući toj instituciji na čelu s dr. Kubelkom, danas imamo instituciju koja po svojoj organiziranosti spada u sam europski vrh. Iznio je zatim neke od poslova same zaštite, ocjenjujući da se predloženim mjerama domaće zakonodavstvo usklađuje sa smjernicama Europske unije i nadležnih stručnih tijela i agencija za zaštitu. Zbog svih navedenih prednosti, Klub zastupnika HDZ-a podržava njegovo donošenje, a zadovoljni smo i činjenicom da su u velikoj mjeri prihvaćene i iznijete primjedbe i prijedlozi. Ujedno je procijenio da će i podzakonski akti biti na razini koju je postigao sam zakon koji je na trasi onih smjernica koje propisuje i Vijeće Europe.

Respektirati upute stručnih tijela

U ime **Kluba zastupnika HNS-a** govorio je zastupnik dr.sc. **Miljenko Dorić**. Upozorio je na potrebu da se uklone ozbiljni uočeni nedostaci. Radi se svakako o tekstu koji će se neprekidno dopunjavati, imajući na umu kontinuitet znanstvenih otkrića i sve strožih standarda zaštite na ovom području. Međutim, i u ovakvom ga se obliku može podržati, ali uz napomenu da tre-

bamo biti svjesni novih potreba, tehnoloških mogućnosti i njihovih aplikacija. Ukazao je zatim i na određene slabosti i manjkavosti u pojedinim člancima, a koje izviru iz samog zakonskog teksta. Tako primjerice saborski odbori trebaju voditi računa o svim dijelovima Pravilnika, a te poslove ne treba obavljati na plenarnoj sjednici. Prema prijedlogu Kluba zastupnika HNS-a trebalo bi maksimalno uvažavati upute stručnih tijela, uključujući i sudjelovanje unutar nadležnih radnih tijela Hrvatskog sabora. Prihvaćamo predloženi zakonski tekst, svjesni da će se još nekoliko puta dopunjavati zbog samih tehnoloških potreba i ostalih razloga, zaključio je zastupnik Dorić.

Zabraniti skladištenje tuđeg radioaktivnog otpada

U ime **Kluba zastupnika HSP-a** govorio je zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić**. Složio se s konstatacijama prethodnog govornika da je veliki dio zakona ostavljen "na milost i nemilost ministru", odnosno da će se upotpunjavati pravilnicima samog ministra ili Državnog zavoda za zaštitu od zračenja. Kao potvrdu ovakvog pristupa, citirao je odredbu sadržanu u članku 16. predložena teksta. Tu se govori o maksimalnim medicinskim granicama koje će Pravilnikom uređivati nadležni ministar, ali je propušteno utvrđivanje granica dopuštenog ozračenja. Podsjetio je na ranije incidente koji su se događali na odjelima za radiologiju, pa bi Državni zavod i u ovom slučaju trebao odrediti jasnije granice i standarde. Upozorio je zatim i na hipotetičke opasnosti od zlorabe radioaktivnog materijala od strane terorističkih skupina koje u slučaju eksplozije mogu zagađiti čitavi grad ili vodocrpilište. Ujedno je podržao članak 39. koji zabranjuje uvoz, preradu, skladištenje i zbrinjavanje radioaktivnog otpada koji nije nastao u Republici Hrvatskoj. Upozorio je i na potrebu jasnijih propisa kojim se uređuju pitanja oko nuklearnog otpada u NE Krško, podsjećajući i na ranije upućena upozorenja vezana za rad ove nuklearke. Nacionalni je interes

Hrvatske da nema uvoza radioaktivnog otpada, istaknuo je zastupnik, a potrebna je i kontrola radioaktivnih izvora kod CT-a, kontrole zavora u "Đuri Đakoviću" i ostalom izvorima zračenja unutar pojedinih znanstvenih ustanova. Međutim, mi možemo vlastiti radioaktivni otpad uskladištiti u jedan šleper, ali u slučaju NE Krško, ova se situacija dramatično mijenja, zaključio je predstavnik Kluba zastupnika HSP-a. Olako prihvaćanje ovakve solucije vjerojatno je plod pritiska onih koji su potpisivali ovaj ugovor, ocijenio je zastupnik naglašavajući da je ostali dio predloženog Zakona doista korektan.

Moramo voditi računa o svim hipotetičkim rizicima, uključujući i zlorabe i opasnosti terorističkih skupina.

U ime **Kluba zastupnika IDS-a** govorio je zastupnik **Valter Poropat**. Smatra da zakonska procedura treba pratiti trendove kojima se čuva zdravlje, pa zato i ovaj zakonski prijedlog zaslužuje potporu. Veliku ulogu na području zaštite ima Međunarodna agencija za atomsku energiju koja je ujedno i stručno tijelo UN-a. U suradnji s ostalim organizacijama još 1996. godine objavila je dokument pod nazivom "Osnovni standardi za zaštitu od ionizirajućeg zračenja i sigurnosti izvora zračenja". Ove je odredbe prihvatila i Republika Hrvatska, a EU je svojim propisima zatražila standardizaciju razine zaštite za svoje članice. Upozorio je na odredbe koje izviru iz članaka 31. i 38. te postavio pitanje o zaštiti od radioaktivnog gromobrana. Ujedno je potrebno preciziranje članka 39. vezano uz uvoz, preradu, skladištenje i zbrinjavanje radioaktivnog otpada, zaključio je zastupnik Poropat.

Opasnosti od nekontroliranih incidenata

Zastupnica **Ruža Lelić (HDZ)** ocijenila je da se radi o izuzetno značajnom

pitanju budući da radioaktivne tvari sve češće dopiru u atmosferu. U svijetu se nuklearna energija upotrebljava u mirnodopske, ali i u vojne svrhe, a opasnosti prijete i od nekontroliranih incidenata poput onoga u Černobilu. Iako smo svjesni određenih negativnih efekata ne možemo se odreći ove energije prilikom dijagnostičkih i terapijskih postupaka u zdravstvenim ustanovama. Potreban je sustavni nadzor i praćenje radioaktivnih tvari u zraku, tlu, rijekama, morima i podvodnim vodama, te u svakodnevnim prehrambenim proizvodima. Smatra da će predlagatelj pojedine važne dijelove utvrditi Pravilnikom, pa svakako treba dati podršku predloženom tekstu. Novim se propisima zbrinjava radioaktivni otpad, propisuju prekršajne mjere u slučaju narušavanja standarda, te obavlja usklađivanje domaćih propisa sa zakonodavstvom Europske unije, zaključila je zastupnica Lelić.

Novim se propisima obavlja usklađivanje i sa zakonodavstvom Europske unije.

Zastupnik **Stjepan Bačić (HDZ)** također je konstatirao da su u velikoj mjeri prihvaćene sugestije i prijedlozi iz prvog čitanja, pa treba podržati predloženi zakonski tekst. Posebno je značajno, oci-

jenio je zastupnik, što se osobita pozornost poklanja čuvanju izvora ionizirajućeg zračenja. Zbog svih navedenih razloga radi se o zakonskom prijedlogu koji zaslužuje zajedničku potporu. Zastupnik **Vladimir Štengl (HDZ)** u nekoliko je rečenica rekapitulirao značaj i posljedice koje je Međunarodna komisija za zaštitu od zračenja poduzela od datuma svog osnutka, te ukazao na korist koju medicina ima od izvora ionizirajućeg zračenja. Zaštita na ovom području mora biti temeljita i sveobuhvatna, a dobro je što su precizirani i poslovi oko zbrinjavanja radioaktivnog otpada i iskorištenih zatvorenih radioaktivnih izvora.

U svom završnom osvrtu tajnik Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, **Ante Zvonimir Golem** dao je pojašnjenja na pojedina postavljena pitanja i dvojbe. Što se tiče gromobranske zaštite, treba znati da svi tipovi sadržavaju određene izvore zračenja. Napomenuo je zatim razloge zbog kojih je prihvaćen amandman na članak 39., a koji je formuliran na sastanku Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša. Objasnio je ujedno i dijelove koji će se urediti podzakonskim aktima i pravilnicima, napominjući da je cijeli zakonski tekst izrađen po direktivama i standardima "96-29 Euroatoma". Zahvalio se na dosadašnjoj raspravi, najavljujući da će Vlada kao predlagatelj prihvatiti pojedine predložene amandmane.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)** upozorivši da se Hrvatska čvrsto držala međunarodnih ugovora, izuzimajući dogovaranje oko NE Krško. Izrazio je ujedno zadovoljstvo što je usvojeno stajalište velike većine zastupnika. Predsjedavajući je zatim zaključio raspravu, a u nastavku rada pristupilo se glasovanju.

OČITOVANJE O AMANDMANIMA

Uoči glasanja o amandmanima koje su uputili saborski odbori, očitovao se ministar zdravstva i socijalne skrbi, dr. sc. **Neven Ljubičić**. Vlada je kaže, prihvatila amandmane Odbora za rad, zdravstvo i socijalnu politiku kao i Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša. Predsjedatelj je konstatirao da su time postali sastavnim dijelom zakonskog teksta, a zatim je na glasanje dao Konačni prijedlog zakona. Prethodno je zastupnik **Tonči Tadić** zatražio jasnije definiranje oko uvoza i skladištenja ovih tvari. Istaknuto je međutim, da je rasprava zaključena, a amandmani prihvaćeni, pa treba pristupiti samom glasanju o podnjetom Zakonu.

Hrvatski sabor donio je predloženi Zakon sa 77 glasova "za", 8 "suzdržanih" i 1 "protiv", zajedno s prihvaćenim amandmanima.

V.Ž.

PRIJEDLOG DEKLARACIJE O OSUDI ZLOČINA POČINJENIH TIJEKOM TOTALITARNOG KOMUNISTIČKOG PORETKA U HRVATSKOJ - 1945-1990. GODINE

Osuda zločina

Hrvatski je sabor opširno raspravljao, s brojnim replikama i odgovorima na replike, o Prijedlog deklaracije koju su podnijeli Klub zastupnika HSP-a i zastupnik dr.sc. Slaven Letic (neovisni). Dogovoreno je da će predlagatelji tekst Deklaracije usuglasiti s predsjednicima klubova zastupnika.

O PRIJEDLOGU DEKLARACIJE

Ukorak s Vijećem Europe

Parlamentarna skupština Vijeća Europe osudila je totalitarni komunistički

poredak u svoje dvije rezolucije - 1481 i 1096 i njihovim prihvaćanjem Hrvatski sabor pridružit će se jednodušnoj osudi totalitarnog komunističkog sustava koju dijele svi europski parlamenti. Pad totalitarnih komunističkih režima u Europi nije bio uvijek, pa ni u Hrvatskoj, popraćen istragama zločina koje su ti režimi

počinili, i počinitelji nisu izvedeni pred sud međunarodne zajednice kao što je to bilo s nacističkim zločincima. Štoviše, u Hrvatskoj nikada nije provedena ni lustracija, stoji, među ostalim u Ocjeni stanja uz predloženu Deklaraciju a i u samoj Deklaraciji kojom se potvrđuje smisao i sadržaj Rezolucije 1096 Parlamentarne skupštine od 27. lipnja 1996.

Predložena Deklaracija sadrži 14 točaka. Navodi se da su totalitarni komunistički režimi koji su vladali u srednjoj i istočnoj Europi u prošlom stoljeću, a koji su na vlasti još u nekoliko zemalja svijeta, bili bez iznimke označeni masovnim povredama ljudskih prava. Zločini komunizma provodili su se i opravdavali u ime teorije o klasnoj borbi i načela o diktaturi radništva, a njihova interpretacija ozakonila je "eliminaciju" ljudi koji su smatrani opasnim za izgradnju novog društva neprijateljima totalitarnog komunističkog režima.

Pad totalitarnih komunističkih režima u Europi nije bio uvijek, pa ni u Hrvatskoj, popraćen istragama zločina koje su ti režimi počinili, i počinitelji nisu izvedeni pred sud međunarodne zajednice kao što je to bilo s nacističkim zločincima. Štoviše, u Hrvatskoj nikada nije provedena ni lustracija.

Posljedica toga što u Hrvatskoj nisu provedene istrage tih zločina i lustracija je vrlo niska svijest hrvatske javnosti o zločinima počinjenima od strane totalitarnih komunističkih režima. Hrvatski sabor je uvjeren, stoji dalje, među ostalim, u Prijedlogu, da su znanje i svijest ljudi o povijesnim zbivanjima jedan od preduvjeta da se izbjegnu slični zločini u budućnosti. Dapače, moralna procjena i osuda počinjenih zločina igraju važnu ulogu u edukaciji mladih naraštaja. Jasan stav međunarodne i nacionalnih zajednica prema tom dijelu prošlo-

sti može i mora biti smjernica za naše buduće djelovanje.

Hrvatski sabor vjeruje da žrtve zločina totalitarnih komunističkih režima koje su još žive i njihove obitelji zaslužuju sućut, razumijevanje i priznanje za svoje patnje. Pridružuje se pozivu Parlamentarne skupštine Vijeća Europe svim komunističkim ili postkomunističkim strankama da u svojim zemljama, ako to dosad nisu učinile, ponovno procijene povijest komunizma i svoju vlastitu prošlost, jasno se distanciraju od zločina počinjenih od strane totalitarnih komunističkih režima i osude ih bez ikakvih ograda.

Hrvatski sabor drži da svi oni koji su osobno počinili ili sudjelovali u počinjenju zločina totalitarnog komunizma u Hrvatskoj ili nad Hrvatima u svijetu trebaju biti sudski gonjeni i da nikako ne bi smjeli raditi na poslovima javne uprave, javnih službi, odgoja i obrazovanja, javnog informiranja, pravosuđa i na svim drugim poslovima koji su povezani ili mogu biti povezani sa zaštitom i promicanjem ljudskih prava i djelovanjem pravne države, stoji u zadnjoj točki predložene Deklaracije.

Prilog Prijedloga je spomenuta Rezolucija Parlamentarne skupštine Vijeća Europe.

RASPRAVA

Masovno nijekanje zločina

Na sjednici Hrvatskog sabora o predloženoj Deklaraciji uvodno je u ime predlagatelja govorio dr.sc. **Slaven Letica (neovisni)** rekavši da je ona na neki način izvedena iz Deklaracije Parlamentarne skupštine Vijeća Europe i da je riječ o svojevršnom plagijatu. Zločini komunizma, nažalost, još uvijek se nalaze u predfazi socijalne osviještenosti, dio pripadnika komunističkog poretka još uvijek je na pozicijama kako se u obrambenim i pravednim ratovima ne mogu počinuti ni individualni zločini ni zločini protiv čovječnosti, ratni zločini.

I kad se gledaju rasprave u povodu obilježavanja Bleiburga i Križnog puta

postoji jedno masovno nijekanje zločina koji su se dogodili na području Hrvatske, bivše Jugoslavije, rekao je, među ostalim, prikazujući i knjige o tim temama kao što je "Crna knjiga komunizma" te govoreći o radu Parlamentarne skupštine na tome. Naglašava da treba razlikovati komunizam, antifašizam pa i partizanski pokret. Žao mu je što u sabornici nema dr. Andrije Hebranga čije je osobno svjedočanstvo od dragocjene važnosti i gospodina Račana, čija je stranka sljedbenica te totalitarističke komunističke doktrine. Ima dojam, kaže, da kolege nisu spremni suočiti se sa strahovitim zločinima koji su počinjeni na području bivše Jugoslavije i općenito percepcija tih zločina vezani simbolički samo, manje-više, za križni put i Bleiburg, iako je praktički u svakom selu, gradu, bio revolucionarni teror na načelima i prema uputama kratkog kursa KP-a u ranim danima svibnja 1945., rekao je te govorio o "tehnologiji" tog terora pozivajući se na navode o seminaru u Daksi te da je njegova povijesna cijena navedena u obrazloženju spomenute Deklaracije.

Gesta ovog visokog Doma na tragu je opće intencije Parlamentarne skupštine da se na neki način pozitivno sahrani povijest, da se usvoji ovakva jedna Deklaracija i da se na neki način počne ozbiljnije razmišljati o budućnosti, rekao je na kraju.

U ispravku netočnog navoda **Davoriko Vidović (SDP)** je rekao da SDP u svojoj povijesnoj Deklaraciji o sljedbeništvu precizira da slijedi antifašističku i antistaljinističku tradiciju SK, a na to se pozvala i **Ljubica Brdarić (SDP)** zbog navoda da se Ivica Račan nije suočio s počinjenim zločinima.

Smisao i u osudi fašizma i ustaštva

Damir Kajin (IDS) javio se u ime **Kluba zastupnika IDS-a**. Misli da danas raspravljati o jednoj ovakvoj Deklaraciji nema smisla, da je to učinjeno 90. ili 91. sve bi bilo drugačije.

Ova Deklaracija bi imala stvarno smisla kad bi osudila i fašizam i

ustaštvo u Hrvatskoj i zločine koje su neki pojedinci početkom 90. počinili u ratu i kada bi preispitali možda i neke društvene deformacije od pretvorbe na dalje. Podsjetio je na svoj stav da svaka nevinna žrtva treba biti rehabilitirana, da ima biti oplakana pa i kršćanski pokopana i da jama ni na koji način ne može biti grobnica. Ali treba biti pošten i reći što je tome pretходило i kaže, ne može prihvatiti tezu izrečenu na Bleiburgu da su svi koji su tamo bili nevini (zašto su svi ti ljudi slijedili Pavelića u Austriju), rekao je, među ostalim, ne zaobilazeći ni komunizam ni hrvatski antifašizam.

Možda bi bilo najbolje da ovo ide u drugo čitanje a prije toga da se odgovori tko (ni)je bio član Partije, što je postigao u komunizmu i što je dobio od tog ustroja. To izlaganje izazvalo je više ispravaka netočnih navoda **zastupnika HDZ-a**.

Zatim je u ime predlagatelja govorio **Pero Kovačević (HSP)** pokušavajući usmjeriti raspravu na temu i povijesne činjenice. U razdoblju od 45. do 90., posebno 45., u Hrvatskoj je na ovaj ili onaj način stradalo 200 000, pobijeni su na Bleiburgu i na Križnom putu, na drugim raznim stratištima i u ovom Prijedlogu mi ne govorimo ni o Titu, ni o kome drugom već o tim ljudima i sada ne možemo imati dvostruki moral. Nevina žrtva je nevinna žrtva, bilo da je ubijena u Jasenovcu, Bleiburgu ili danas, rekao je, među ostalim.

U vezi s lustracijom napomenuo je da je Klub zastupnika HSP-a uputio u proceduru dva puta zakonski prijedlog a da su druge zemlje u tranziciji provele lustraciju.

Lustraciju riješiti zakonom

Antun Kapraljević (HNS) izvijestio je da bi **Klub zastupnika HNS-a** u svakom slučaju podržao ovu Deklaraciju da nema friziranog dijela o lustraciji, koja se može riješiti zakonom a ne Deklaracijom. A nije ni definirano do koje razine ide lustracija, da li do profesora koji su bili u SK, što je s onim pokajnicima koji su u jednom trenutku postali demo-

krati, što je s onima koji su svjedoci tih zločina. Naveo je da je normalno da nas spomenuta Deklaracija Parlamentarne skupštine obvezuje kao zemlju članicu, ali da je bila i druga preporuka, koja nije usvojena, a to je da vlade zemalja članica provedu istragu o počiniteljima zločina u totalitarnim komunističkim režimima (protiv glasovale uglavnom zemlje istočnog bloka). Zato je pitanje zašto ovaj Prijedlog nije podnijela Vlada jer smatra da je to njena obveza, kaže zastupnik. Ratni zločini ne zastarijevaju i zašto nisu procesuirani oni koji su stajali nad jamama i ubijali, pitao je, među ostalim.

Dr.sc. **Slaven Letica** kao predlagatelj rekao je da je spreman odustati od tog elementa da bi dobio podršku HNS-a a u vezi s prigovorom o Vladi rekao je da Vlada ima ozbiljnih poslova a da je on član hrvatskog izaslanstva u Parlamentarnoj skupštini. Podsjetio je na jedan od brojnih zločina prema pripadnicima franjevačkog reda (21 ubijenih) te da postoji ime i prezime počinitelja a da su oni koji su to radili (na što ukazuju brojna pisma) uglavnom na Jabukovcu, Tuškancu, Pantovčaku (Zagreb) u vilama i kućama onih koje su likvidirali, rekao je, među ostalim. Smatra da je usvajanje Deklaracije važno za emocionalno zdravlje ove nacije.

Dragica Zgrebec (SDP) izvijestila je da za **Klub zastupnika SDP-a** nije sporno da se ocijene i osude tamne strane hrvatske povijesti, posebno povijesni događaji i ličnosti i da je SDP to učinio na svojoj drugoj konvenciji 9.11. 1990. godine kako bi bio sljednik pozitivnog nasljeđa hrvatskog komunističkog pokreta kao što su otpor totalitarnim ideologijama fašizmu, nacizmu i staljinizmu. U tom smislu zastupnica je pročitala nekoliko dijelova iz te Deklaracije koja je, kako SDP ocjenjuje, i danas veoma aktualna i koju ne treba ni u jednom segmentu mijenjati, rekla je, među ostalim.

Pitanje političke hrabrosti

Luka Bebić (HDZ) javio se u ime **Kluba zastupnika HDZ-a**. Nije nakana Deklaracije Skupštine Vijeća Europe da

nabraja imena pojedinaca, da mjeri koliko je koji totalitarni sustav učinio zločina, već je ona skrenula pozornost suvremenoga svijeta na ono što se desetljećima događalo u totalitarnom komunističkom sustavu srednje i istočne Europe.

Naš je problem danas ovdje priznati neke stvari bez obzira na to da li nam trenutno odgovaraju i da li smo sljednici ove ili one ideologije i u kojoj smo se mjeri od toga ogradili. Ovdje je pitanje je li sazrijelo vrijeme i imamo li dovoljno političke hrabrosti da osudimo sve zločine totalitarnih sustava fašizma, komunizma, rekao je među ostalim, naglasivši da Sabor nije sudnica. Donesimo odgovorno takvu jednu deklaraciju i zatvorimo knjigu jer zločini nikada ne zastarijevaju, procesuiranje ostavimo sudovima a mi donesimo politički stav koji će korespondirati i sa spomenutom Deklaracijom SDP-a i tudmanovskom politikom pomirbe ljudi.

Ratni zločini ne zastarijevaju i zašto nisu procesuirani oni koji su stajali nad jamama i ubijali.

Pero Kovačević (HSP) je izvijestio da predlagatelj prihvaća ovaj prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a. Spremni smo prihvatiti i razgovarati o prijedlogu Kluba zastupnika HNS-a jer nakana je da se osudi učinjeno u tom razdoblju, po presudbama radi se o oko 200 000 stradalih, a imenima (ti ljudi su živi) neka se bave mjerodavni, rekao je, među ostalim.

Ante Markov (HSS) rekao je da stajališta HSS-a o ovoj temi nisu promijenjena i da su izražena prije nekoliko godina u dokumentu "Totalitarizam kao negacija humanizma i demokracije". S tim u vezi prenio je dio šire raspravne teze iz tog dokumenta govoreći i o komunizmu i njegovim drastičnim pojavama, razvoju antifašističkog pokreta nazvanog narodnoslobodilački pokret, koji su predvodili komunisti naglašavajući da su temelji HSS bili miroljubiva i neutralna Hrvatska u borbi protiv svakog totalitarizma. Izneseno može poslužiti kao realna podloga za deklaraciju

koja neće biti protiv nikoga a za hrvatsku budućnost, koja će zlo proglasiti zlom, za dobro reći da je dobro, rekao je, među ostalim.

Potreban konsenzus

Silvano Hrelja (HSU) govorio je u ime **Kluba zastupnika HSU-a**. Točno je rečeno da zločin ne zastarijeva i zato je potrebno procesuiranje svih zločina na žalost, donošenjem Deklaracije nećemo riješiti sve probleme u vezi s tim. HSU cijeni inicijativu predlagatelja i profesionalnost, no ne može podržati ovu Deklaraciju jer je došla u proceduru bez mišljenja Vlade RH a i smatra da je potreban politički konsenzus kao kod Deklaracije o antifašizmu, naveo je, među ostalim.

U pojedinačnoj raspravi **Nenad Stazić (SDP)** rekao je da su ovdje i gorljivi komunist i vatreni antikomunist sjedinjeni u jednoj osobi, dr. Slavena Letice, a da on o ovome može govoriti bez predrasuda i osjećaja krivnje jer nikada nije bio član KP. Podsjetio je da je SDP svojim dokumentom progovorio o komunističkom sustavu na puno jasniji način nego što se navodi u prepisanoj Deklaraciji Parlamentarne skupštine, rekao je, među ostalim, dodajući da mu je prihvatljiva ideja potpredsjednika Sabora Luke Bebića da Sabor donese jednu deklaraciju u kojoj bi se osudili svi totalitarizmi.

Dr.sc. **Slaven Letica (neovisni)** najprije je odgovorio predgovorniku da on o njemu ništa ne zna, da je bio predmet progona "vaše komunističke partije" i da bi se moglo nešto loše reći o predloženoj Deklaraciji mora se njemu oduzeti svaku ljudskost. Predložio je da ovaj dokument ide u drugo čitanje ili da tijekom zasjedanja jedna grupa u suradnji s predlagateljima napravi neupitan dokument osude zločina totalitarnog komunizma u RH na tragu najplemenitije težnje Vijeća Europe.

Procesuirati ratni zločin

Florijan Boras (HDZ) najprije je rekao da je o ovoj temi danas teško

razgovarati bez puno replika ispravaka, netočnih navoda. Neka se procesuiru ono što je ratni zločin, događaji od 41. d 45. sa svih strana koji još nisu procesuirani i to je posao državnog odvjetnika. Napominje da je Vojno historijski institut iz Beograda u 157 knjiga zapisao svaki ratni događaj od 1941. do 1945. na prostorima bivše Jugoslavije (citirao neke dijelove - Rade Bulat žari i pali po hrvatskim selima, pomaže četnicima itd.) te zaključio da su likvidacije bile ne iznimka nego pravilo i neka državni odvjetnik to iščita kao i svi koji se zalažu za progon ratnih zločina.

- Nađimo snage i napravimo zajedničku deklaraciju koja će osuditi totalitarni komunizam kao što je opće osuđen i fašizam i nacizam, rekao je na kraju.

Frano Matušić (HDZ) kaže da ako danas imamo snage govoriti o pojedinim zločinima u Domovinskom ratu, onda možemo i treba reći tko su krivci za zločine koji su se dogodili u tom razdoblju u komunizmu. Naveo je, među ostalim, zločin komunista partizana na Daksi (uz imena i prezimena žrtava) te podržao prijedlog Luke Bebića.

Ivo Lončar (neovisni) smatra da i ova rasprava govori kako smo jedan tragičan i podijeljen narod koji još uvijek nije završio, kao svi civilizirani narodi, Drugi svjetski rat. Volio bi da ovo ne bude sudnica u sabornici nego da se skine povijesna laž s falsificirane hrvatske povijesti.

Podsjetio je na tri velika zla u 20. stoljeću, rekao da on osuđuje svako zlo, da su komunizam i nacifašizam bili saveznici, govorio je o Bleiburgu i jednom od najvećih zločinaca u tome Simi Dubajiću, te, među ostalim naglasio da se o svemu tome mora progovoriti i osuditi zlo kako bi Hrvatska imala budućnost. U odgovoru na replike rekao je da još nigdje nije vidio ni jedno slovo da su se sljedbenici komunista odrekli druga Tita, koji je jedan od najvećih zločinaca u povijesti civilizacije.

Nikola Vuljanić (HNS) kaže da zemlje koje su prihvatile Rezoluciju Vijeća Europe nisu imale partizanska iskustva u Drugom svjetskom ratu

i osudile su komunistički totalitarizam koji je zlo samo po sebi. Treba znati da su zločine od 41. preko Bleiburga do Golog otoka i egzekucije čelnika emigracije počinili ljudi u službi komunizma. Međutim, mi smo danas dužni reći da je bilo ljudi koji u komunizmu nisu činili zločine, a mogli su, rekao je među ostalim, a ovakvu Rezoluciju manje više podržava.

Pero Kovačević (HSP) javio se u ime predlagatelja i rekao da ga veseli tijek rasprave i da će se naći zajedništvo u vezi s ovom temom. Loše je što su pojedinci (poput zastupnika Stazića) nastojali pobjeći od ove Deklaracije napadajući zastupnika Leticu, što je neprimjereno.

Preporuke kao putokaz

Mr.sc. **Miljenko Dorić (HNS)** rekao je da ima osjećaj da bi u Saboru bilo manje nesporazuma kad bi zastupnici dobivali cjelovita i službena izvješća s pojedinih međunarodnih sastanaka na kojima sudjeluje i Hrvatska. Radi se o prvom međunarodnom dokumentu koji osuđuje zločine komunističkog režima, rekao je te ponovio ciljeve te Rezolucije i raspravu o njoj u Vijeću Europe (objektivna ali i jадna). Preporuke bi trebale biti putokaz kako dalje postupati u svezi sa zločinom komunističkih režima i kako rehabilitirati njihove žrtve i uključiti ih u Rezoluciju, predložio je.

Antun Kapraljević (HNS) misli da od 1990. na ovamo nismo učinili dovoljno da bi se osudilo zločince koji su stajali nad jamama i ubijali ljude bez povoda samo zato što su pripadali nečem drugom. Minimum je da usvojimo Rezoluciju kakvu je donijelo Vijeće Europe (bez dijela o lustraciji), a s prošlošću (mračnim stranama) možemo završiti ako se završe i sudski procesi, rekao je.

U tom smislu govorio je i **Stjepan Bačić (HDZ)** pozvavši da se ne bježi od identifikacije jednog zla, komunističkog režima. To i Deklaracija traži i ne govori se o osvetti, i to kao moralan čin Sabor treba donijeti, smatra, podržavajući predloženu Deklaraciju.

U završnom osvrtu dr.sc. **Slaven Letica (neovisni)** najprije je zahvalio svima na sudjelovanju u raspravi a zatim odgovorio na pojedine primjedbe iz rasprave. Neke rasprave svjedoče (Nenad Stazić) da komunistički duh još živi, rekao je, među ostalim.

Obveza i svrha Deklaracije je da se kroz udžbenike, obrazovanje, masovne medije razvija kultura shvaćanja komunizma kao velikog zla (kao što se radi u vezi s genocidom, holokautom itd.), naglasio je.

Rasprava je zaključena i dogovoreno je da će predlagatelji Deklaracije, zajedno s predsjednicima klubova zastupnika, u primjerenom roku usuglasiti tekst.

D.K.

IZVJEŠĆE O RADU PRAVOBRANITELJICE ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA ZA 2005. GODINU

Spori pomaci prema ravnopravnosti spolova

Uočavaju se pozitivni pomaci u provođenju Zakona o ravnopravnosti spolova i drugih relevantnih propisa, stoji u Izvješću pravobraniteljstva.

Iako u Hrvatskoj postoji kvalitetan pravni okvir i institucionalni mehanizmi za postizanje rodne jednakosti, spori su pomaci u provođenju politike ravnopravnosti spolova, ocijenili su saborski zastupnici u raspravi o ovom Izvješću. To je, dobrim dijelom, posljedica činjenice što većina državnih tijela te pravnih osoba s javnim ovlastima, te onih u pretežitom vlasništvu države ili lokalnih jedinica nije izradila akcijske planove za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova. Naime, podaci iz Izvješća ukazuju na duboko ukorijenjenu diskriminaciju žena u društvu, i u privatnoj i u javnoj sferi, što je zacijelo i jedna od kočnica razvoja demokratskog društva - rečeno je u raspravi. U prvom redu, one su premalo zastupljene u politici i drugim sferama društvenog života, imaju veliki udio u ukupnom broju nezaposlenih (oko 60 posto), a pritužbe upućene pravobraniteljstvu svjedoče o tome da su i najčešće žrtve obiteljskog nasilja te šikaniranja poslodavaca. Doduše, nasilje u obitelji se počinje tretirati na primjereniji način, ali još uvijek zabri-

njava nezavidan položaj žena na tržištu rada (teže se zapošljavaju, lakše izgube posao, i dr.), dobna diskriminacija, itd.

Broj pritužbi je gotovo udvostručan, a većina ih se odnosi na diskriminaciju na području rada i zapošljavanja te na obiteljsko nasilje.

Činjenica da se pravobraniteljstvu lani obratio za pomoć relativno mali broj građana, svjedoči o tome da javnost još uvijek nije dovoljno senzibilizirana za postojanje problema (ne)ravnopravnosti spolova. Stoga bi trebalo više poraditi na upoznavanju građana sa zakonskim pravima, ali i s radom i ulogom samog Ureda, poručuju zastupnici. Smatraju da bi ta institucija trebala agresivnije nastupati u promicanju ideje stvaranja jednakih mogućnosti za žene i muškarce, te da bi djecu već od najranije dobi trebalo educirati o ravnopravnosti spolova.

Izvješće o radu pravobraniteljice za 2005. godinu dobilo je "zeleno svjetlo", iako su neki klubovi zastupnika bili rezervirani, zbog sumnji u događanja u njenom Uredu (prema medijskim napisima, četiri djelatnika optužila su je za mobbing). Zahtijevali su da se istraži tog slučaja, koji je narušio ugled ove institucije, što prije dovrši, te da o tome raspravi Odbor za ravnopravnost spolova.

O IZVJEŠĆU

Prezentirajući svoje Izvješće, **Gordana Lukač-Koritnik**, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, naglasila je da je lani došlo do pozitivnih pomaka u provođenju Zakona o ravnopravnosti spolova i drugih propisa koji se tiču te problematike. To je važno među ostalim i zbog činjenice što je to područje predmet pregovora s Europskom komisijom. Primjerice, Državni zavod za statistiku danas iskazuje prikupljene statističke podatke po spolu.

Vidljivi su pomaci i u borbi protiv obiteljskog nasilja. Policija se na tome vrlo

intenzivno angažirala, unatoč pomanjkanju sredstava i kadrova (povećan je broj intervencija i podnesenih prekršajnih i kaznenih prijava). Resorno ministarstvo je pratilo provođenje Nacionalne strategije zaštite od obiteljskog nasilja, koordinirajući rad svih čimbenika koji djeluju na tom području, te se angažiralo na izmjenama Zakona o zaštiti od obiteljskog nasilja i Kaznenog zakona. Već su vidljivi i učinci donesenog Protokola o postupanju u takvim slučajevima. Valja napomenuti da je organizirana i edukacija žena s invaliditetom u vezi s tom problematikom.

Bez obzira na sudbinu predstavki u kojima se pravobraniteljicu optužuje za mobbing, pitanje je kako će njen Ured u budućnosti funkcionirati.

Važan način provođenja radno osviještene politike je i donošenje planova djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova, naglašava pravobraniteljica. To je obveza državnih tijela, pravnih osoba s javnim ovlastima te onih u pretežitom vlasništvu države ili lokalnih jedinica. U Izvješću stoji da su svega 3 ministarstva od 24 državna tijela donijela takve planove, dok ostali kasne. Nešto bolji su rezultati kad je riječ o trgovačkim društvima u pretežitom vlasništvu Grada Zagreba (planove su donijela 22 od 24 društva). Osim toga, 2005. je dovršen i proces imenovanja koordinatora i koordinatorica za ravnopravnost spolova u svim ministarstvima, a i oglašavanje potrebe za radnim mjestima se u većoj mjeri provodi u skladu sa zakonom.

Podaci u Izvješću pokazuju da se broj individualnih pritužbi upućenih pravobraniteljici povećao za gotovo 100 posto (najviše ih je iz Zagreba, ali pristižu i iz drugih krajeva). Većina ih se odnosi na područje rada i zapošljavanja te obiteljskog nasilja. Najveći je problem loš položaj radnika, posebno

žena, na tržištu rada, ali rješavanje tog problema nadilazi mogućnosti i ovlasti ove institucije. Velika nesigurnost radnih mjesta zahtijeva akciju i Vlade i sindikata i poslodavaca, napominje gospođa Lukač Koritnik. Spomenula je, među ostalim, da je njen Ured i u prošloj godini bio angažiran na poticanju primjene Zakona o ravnopravnosti spolova, a senzibiliziranju javnosti za tu problematiku svakako je pridonijela i suradnja sa Ženskom sekcijom Saveza samostalnih sindikata Hrvatske. U suradnji sa Sindikatom analizirano je i sto pravilnika o zaštiti dostojanstva radnika i radnica.

Rezultati istraživanja provedenog na relativno velikom uzorku ispitanika ukazuju na nezavidan položaj žena na tržištu rada, od udjela u nezaposlenosti (oko 60 posto), manjih plaća i izloženosti spolnom uznemiravanju, do slabijeg napredovanja. Da bi se njihov položaj poboljšao, ne samo na tržištu rada nego i u svim ostalim sferama društvenog života, one bi trebalo ravnopravno participirati u donošenju političkih odluka. Nažalost, rezultati lokalnih izbora u 2005. ne ukazuju na bitne pomake u tom pravcu (odgovornost prije svega leži na političkim strankama). Dugoročno se ne može očekivati nikakav napredak na tom planu ne pomakne li se nešto i na području obrazovanja, napominje pravobraniteljica. U prvom redu treba uvesti sustavnu edukaciju o ljudskim pravima, što uključuje i ravnopravnost spolova.

Prateći primjenu međunarodnih dokumenata i nacionalne politike za ravnopravnost spolova koja je vrijedila do 2005. godine, Pravobraniteljstvo se lani bavilo i problemima žena pripadnica manjina, npr. Romkinja, koje imaju specifične potrebe i dvostruko su diskriminirane. Nastojali su osvijetliti i status žena koje žive u ruralnim sredinama, budući da o tome nema gotovo nikakvih podataka, niti proklamirane politike za poboljšanje njihova položaja.

Analizirajući postupanje medija, uočili su da oni sadržajno provode politiku rodne jednakosti (dosljedno koriste muški i ženski rod, počevši od nacio-

nalne klasifikacije zanimanja i dr.), ali da se taj neverificirani standard uopće ne ogleda u njihovim internim aktima. S namjerom da se ovoj problematici pristupi multidisciplinarno, održan je i cjelodnevni Okrugli stol na temu rodne perspektive u javnoj i službenoj komunikaciji.

RADNA TIJELA

Članovi matičnog **Odbora za ravnopravnost spolova** poduprli su ponudeno Izvješće, uz konstataciju da se uočavaju pozitivni pomaci u radu nadležnih državnih tijela kod postupanja u slučajevima nasilja u obitelji. Međutim, kad su u pitanju pravosudna tijela i dalje su prisutni problemi (spori postupci, blage kazne, odnosno umanjivanje već izrečenih kazni).

Sudionici u raspravi su upozorili na to da prioritarno treba rješavati probleme na području zapošljavanja, posebice kad je riječ o ženama starijim od 45 godina. Naime, visoki udio žena u ukupnom broju nezaposlenih već je duže vrijeme nepromijenjen (kreće se oko 59,5 posto), što svjedoči o tome da mjere koje se provode na planu zapošljavanja nisu dovoljne. Naglašeno je, među ostalim, da ni s jedne razine u državi, pa niti u ovom Odboru, nije ništa poduzeto da bi broj žena u predstavničkim tijelima bio ravnomjeran u odnosu na muškarce. Izraženo je nezadovoljstvo lošom suradnjom Ureda pravobraniteljice i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, čiji se predstavnici ne odazivaju niti pozivima na sjednicu ovog Odbora. Budući da su izostale najavljivane promjene zakona i drugih propisa, u obrazovnom sustavu još uvijek nisu implementirani europski standardi kojima se osigurava rodna i spolna ravnopravnost, upozoravaju članovi Odbora.

Izvješće pokazuje da je u protekloj godini rad pravobraniteljstva bio više usmjeren na globalne probleme, a manje na rješavanje konkretnih pritužbi, konstatirali su članovi **Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina**. Izrazili su žaljenje zbog činjenice da

većina ministarstava ni nakon isteka zakonskog roka nije donijela planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova (tu zakonsku odredbu nije ispoštovala ni sama pravobraniteljica).

U raspravi je ocijenjeno da je broj pristiglih pritužbi prilično nizak, s obzirom na probleme u području ostvarivanja ravnopravnosti spolova. S tim u svezi postavljeno je pitanje koliko je uloga pravobraniteljstva vidljiva u javnosti i može li se u tom pravcu učiniti više. Spomenimo i primjedbu da iz izvješća nije vidljivo kakve su rezultate polučile kampanje za senzibiliziranje javnosti, kakav je bio odnos pravobraniteljice prema pravosudnim organima, te koliko je podnijela prekršajnih i kaznenih prijava. Zamjerali su i to što u Izvješću nema ni riječi o pritužbama djelatnika njenog Ureda za mobbing.

Budući da se ovoj instituciji obraća relativno mali broj građana, znači da nemaju povjerenja u nju, ili ona još uvijek nije prepoznata u javnosti.

Gotovo udvostručen broj pritužbi pravobraniteljici u odnosu na 2004. godinu, najviše iz oblasti obitelji i roditeljske skrbi, pokazuje intenciju osvješćivanja javnosti kad je riječ o zaštiti prava najosjetljivijih dijelova društva, stoji u Izvješću Odbora za obitelj, mladež i sport. U raspravi na sjednici tog radnog tijela izraženo je žaljenje što se veći dio tih pritužbi odnosi na rad državnih institucija i njihovih tijela, i to najčešće zbog loše koordinacije. Članovi Odbora su uvjereni da će Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, koji je u rujnu 2005. prihvatila Vlada RH, otkloniti i tu prepreku.

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav je također sugerirao Saboru da prihvati Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2005. godinu.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH u svom Mišljenju ističe da je zadužila nadležna tijela državne uprave da, u okviru svog djelokruga, poduzmu odgovarajuće mjere radi otklanjanja nepravilnosti navedenih u tom dokumentu, kao i da u neposrednom kontaktu s pravobraniteljicom razmotre pojedine primjedbe.

RASPRAVA

Dorothea Pešić-Bukovac je izjavila da **Klub zastupnika IDS-a** ne može prihvatiti ovo izvješće, te da izražava zabrinutost zbog poremećenih međuljudskih odnosa u Uredu pravobraniteljice i narušenog ugleda ove institucije. Naime, prema medijskim napisima, četiri djelatnika prijavila su pravobraniteljicu za zlostavljanje na radnom mjestu (pritužbe su uputili nadležnim tijelima i Saboru). Bez obzira na to kako će njihove tužbe završiti, pitanje je - kaže - kako će Ured u budućnosti funkcionirati. Ako spomenuti djelatnici doista nemaju radne navike, kao što tvrdi pravobraniteljica, kako to da već ranije protiv njih nije pokrenut stegovni postupak, pita zastupnica. Osim toga, ostaje otvoreno pitanje tko će platiti štetu, utvrdi li se da su tužbe osnovane.

Podaci u Izvješću ukazuju na duboko ukorijenjenu diskriminaciju žena u hrvatskom društvu, i u privatnoj i u javnoj sferi.

Po ocjeni ideasovaca, ponuđeno Izvješće je formalno u redu, ali sadržajno je vrlo upitno. Naime, prema predloženim podacima, Ured se malo bavio pojedinačnim pritužbama, a nije podnio niti jednu prekršajnu ili kaznenu prijavu s tim u svezi (u većini slučajeva prekršajne postupke je pokrenula policija, ili centri za socijalnu skrb). Većina predmeta prenesena je iz 2004. godine (zaprimljena su svega 174 nova, što za 7 zaposlenih s VSS-om nije bilo veli-

ko opterećenje), pa se postavlja pitanje kako to da se ovoj instituciji obraća tako mali broj građana. To znači da nemaju povjerenja u nju, ili ona još uvijek nije prepoznata u javnosti. Ne stoji tvrdnja iz izvješća da su višestruko povećane aktivnosti pravobraniteljice u medijima, jer je istupala vrlo rijetko i nije reagirala u slučajevima kad je to bilo potrebno, kaže zastupnica.

Pravobraniteljstvo nije istraživački institut

Pohvalno je da se Ured u protekle dvije godine prioritarno bavio planovima djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova, ali svu stručnu pomoć oko izrade tih dokumenata pruža Vladin Ured za ravnopravnost spolova koji ih i odobrava. Iz izvješća nije vidljivo ni je li pravobraniteljica pokrenula prekršajne postupke protiv odgovornih zbog nedonošenja tih dokumenata, a ni sama nije donijela takav akcijski plan. Nema sumnje da su ti planovi važni, ali u državi postoji još mnogo prioriteta i vrućih tema kojima bi se pravobraniteljstvo trebalo aktivno baviti, pa se postavlja pitanje koncepcije Ureda u cjelini. Smatramo da pravobraniteljstvo nije istraživački institut koji samo snima stanje, prikuplja statističke podatke i o tome obavještava državna tijela i zastupnike. Ono bi trebalo biti aktivni faktor društvenih promjena i širiti ideju ravnopravnosti spolova među građanima, zaključila je zastupnica.

Diskriminacija i u privatnoj i u javnoj sferi

Iako su u Hrvatskoj stvoreni institucionalni mehanizmi za ostvarivanje rodne ravnopravnosti, čitav niz pokazatelja, uključujući i ovo Izvješće te izvještaje nevladinih organizacija, pokazuju da trendovi idu u suprotnom smjeru, konstatirao je dr.sc. **Ivo Banac**, predstavnik **Kluba zastupnika PGS-a, SBHS-a i MDS-a**. Nasilje nad ženama, kao i nad pripadnicima rodnih i spolnih manjina je u porastu, a državne institucije, uključujući policiju i centre za socijalni rad,

ne reagiraju ni sustavno niti dovoljno odlučno. Politička zastupljenost žena, naročito u tijelima lokalne samouprave, je poražavajuće niska, žene s malom djetom i roditelje i dalje su izložene sustavnoj diskriminaciji pri zapošljavanju, itd. Sve to ukazuje na duboko ukorijenjenu diskriminaciju žena u hrvatskom društvu, i u privatnoj i u javnoj sferi, što je zacijelo i jedna od kočnica razvoja demokratskog društva.

Većina državnih tijela i pravnih osoba u pretežitom vlasništvu lokalnih jedinica nije u zakonskom roku izradila akcijske planove za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

Budući da su u Izvješću pravobraniteljice svi predmeti prikazani zbirno, teško se može zaključiti u kojoj je mjeri Ured pridonio zaštiti pojedinaca od diskriminacije, niti koliko se i u kojim područjima krše grupna i kolektivna prava radnika temeljem spola, kaže Banac. S obzirom na veliki broj predmeta posvećenih tematici planova djelovanja i medijskih koncepata, a bez vidljivih rezultata, postoji opasnost da se djelatnost pravobraniteljice pretvori u još jedno birokratsko dopisivanje s drugim tijelima državne vlasti i državnim poduzećima, što u pravilu ne dovodi do željenih društvenih promjena. Naročito obeshrabruje činjenica da su samo 3 ministarstva od 24 državna tijela donijela takve planove. Prema Izvješću, Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa sustavno ignorira upozorenja pravobraniteljice, ali nije jasno što je sve ona poduzela s tim u svezi.

Činjenica da je gotovo polovina pristiglih pritužbi s područja Grada Zagreba, svjedoči o tome da institut pravobraniteljice za ravnopravnost spolova nije dovoljno zaživio izvan glavnog grada, iako je ona još 2004. godine proputovala sve županije, tvrdi Banac. Smatra pohvalnim to što je dio njenog Izvješća posvećen Romkinjama, koje su izložene

drastičnoj diskriminaciji, ali sugerira da se ubuduće posveti pažnja i pripadnicama drugih manjina, posebice ženama s invaliditetom. Budući da Izvješće više ukazuje na alarmantnost stanja nego na djelotvornost državne politike i njenih tijela, predlaže da Vlada RH razvije projekt nezavisnog vrednovanja učinka politike ravnopravnosti spolova, kao i djelovanja i međusobnog povezivanja institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova u Republici Hrvatskoj.

Na kraju je izjavio da će njihov Klub poduprijeti ovo Izvješće, jer smatraju da nije pravedno za loše stanje rodne ravnopravnosti u Hrvatskoj kriviti pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova. Mišljenja su, međutim, da bi ona trebala prijaviti državnom odvjetniku državna tijela koja ne poštuju Zakon o ravnopravnosti spolova.

Sve veća diskriminacija pri zapošljavanju

Po riječima **Karmele Caparin**, predstavnice **Kluba zastupnika HDZ-a**, mali broj pritužbi građana svjedoči o tome da javnost nije dovoljno upoznata s postojanjem Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Njene stranačke kolege zabrinjava porast diskriminacije na području zapošljavanja i rada (npr. spolno uznemiravanje, onemogućavanje stručnog osposobljavanja i napredovanja na radu). Posebno upozoravaju na povrede prava na zaštitu majčinstva, budući da poslodavci onemogućavaju zapošljavanje ili nastavak rada majkama s malom djecom, trudnicama, te radnicama koje koriste bolovanja vezana uz trudnoću (na taj način krše i odredbe Zakona o radu).

Po riječima zastupnice u žena je veća nezaposlenost, naročito kad je riječ o onima u dobi iznad 45 godina, za isti posao lošije su plaćene, a dominantno sudjeluju i u sivoj ekonomiji. Iako je pravobraniteljstvo vodilo kampanju za senzibilizaciju javnosti na tu problematiku, iz provedene ankete proizlazi da 55 posto žena nije upoznato sa Zakonom o

radu, a 47 posto njih s pravima iz Zakona o ravnopravnosti spolova.

Iz podataka u Izvješću vidljiv je veliki napredak u postupanju u slučajevima obiteljskog nasilja, konstatira zastupnica. To je rezultat donošenja Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. godine, te Protokola o postupanju u takvim slučajevima. Spomenula je, među ostalim, da je resorno Ministarstvo u 2005. godini utrošilo značajna sredstva za provedbu aktivnosti zaštite zlostavljanih u obitelji, među ostalim i programa nevladinih organizacija koje pružaju pomoć žrtvama obiteljskog nasilja (savjetovaništa, SOS telefon, publikacije).

Trebalo bi više poraditi na informiranju najšire javnosti o Zakonu, pravima koja iz njega proizlaze, ali i o samom Uredu.

I hadezeovci ocjenjuju pozitivnim to što se u Izvješću posebno govori o položaju Romkinja (problemi u oblasti obrazovanja, zapošljavanja i zdravstva), što pripisuju donošenju Vladinog akcijskog plana "Desetljeće za uključivanje Roma", kao i žena u ruralnim sredinama. Upozorava se i na neravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca na izbornim listama na proteklim lokalnim izborima, ali nije dovoljno analizirano postupanje pravosudnih organa (nema niti jedne presude na temelju rodne diskriminacije).

Budući da u Izvješću nema ni riječi o slučajevima mobbinga u Uredu, o čemu se pisalo u medijima, zahtijevaju da se o tome raspravi u Odboru za ravnopravnost spolova. Unatoč tim zamjerkama smatraju da će ovo Izvješće donekle pridonijeti uklanjanju svih oblika diskriminacije.

Pomaci nabolje, ali nedovoljni

Govoreći u ime **Kluba zastupnika SDP-a, Jagoda Martić** je konstatirala da je veliki broj neriješenih predme-

ta preneseni u 2006. godinu posljedica činjenice što većina državnih tijela i pravnih osoba u pretežitom vlasništvu lokalnih jedinica nije u zakonskom roku izradila i dostavila planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova (samo tri ministarstva su ispunila tu zadaću). Vlada je najavila i primjenu nove nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, ali još uvijek nema nikakvih naznaka u tom pravcu. Po mišljenju esdepeovaca do povećanja broja pritužbi pravobraniteljici rezultat je veće osviještenosti oštećenih (prošle godine ova je problematika bila daleko prisutnija u medijima nego ranije). Unatoč tome, smatraju da bi trebalo više poraditi na upoznavanju najšire javnosti o Zakonu, pravima koja iz njega proizlaze, ali i samom Uredu.

Njihova predstavica posebno je upozorila na diskriminaciju žena u oblasti zapošljavanja. Od silnih obećanja o poboljšanju njihova položaja na tržištu rada, koja su dana na sjednici GSV-a iz 2004., nažalost, nema ništa, budući da je njihov udio u ukupnom broju nezaposlenih krajem 2005. iznosio 59,2 posto.

Ugrožene skupine

Izvješće pokazuje da se nasilje u obitelji počinje tretirati na primjereniji način, ali isto tako govori o tome da nije došlo do potrebnih promjena u praksi (postupanje policije i centara za socijalnu skrb). Stoga esdepeovci ukazuju na potrebu intenzivnijeg rješavanja tih problema.

Nažalost, izostale su i najavljene zakonske promjene u oblasti obrazovanja, tako da u obrazovni sustav nisu uvedeni europski standardi kojima se osigurava rodna i spolna ravnopravnost. Statistički podaci u Izvješću svjedoče i o podzastupljenosti žena u politici (njihov udio na izbornim listama na prošlim lokalnim izborima iznosio je svega 19 posto, a u predstavnička tijela izabrano ih je samo 11,9 posto). Zastupnica je najavila da će njihov Klub podržati ovo Izvješće, jer smatraju da postoje određeni pomaci u poduzetim aktivnostima na provođenju Zakona, ali to nije

dovoljno. Treba uložiti dodatne napore i agresivnije nastupati u promicanju ideje stvaranja jednakih mogućnosti za žene i muškarce, zaključila je.

Bolja zaštita od obiteljskog nasilja

Klub zastupnika nacionalnih manjina podržat će ovo Izvješće, kao što podupire i aktivnosti pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, izjavila je mr.sc. **Zdenka Čuhnil**. Uz napomenu da u Hrvatskoj postoji kvalitetan pravni okvir kad je riječ o ravnopravnosti spolova, koji se temelji na međunarodnim dokumentima te na setu domaćih zakona, primijetila je da se najveći pomaci događaju na području zaštite žena od nasilja u obitelji. To potvrđuje gotovo 1600 zahtjeva građana za pomoć i intervenciju policije. Međutim, i dalje zabrinjava položaj žena na tržištu rada, dobna diskriminacija, itd.

Djecu bi već od osnovne škole trebalo educirati o ravnopravnosti spolova, te predvidjeti drastične kazne za kršenje prava po toj osnovi.

Interesantno je - kaže - da među visokoobrazovanim građanima ima više od 60 posto žena, gotovo kao i među nezaposlenima. Žalosno je da su naše žene cijenjane i uspješne u stranim tvrtkama i u inozemstvu, dok su doma mnoge od njih nezaposlene, a o podzastupljenosti na rukovodećim mjestima i u znanstvenim zvanjima da se i ne govori. Područje obrazovanja, kao i provođenje nacionalne politike za 2001. i 2005. ukazuje na to da se ostvarilo vrlo malo programskih ciljeva i zadaća. Propuštamo analizirati udžbenike koji vrve stereotipima o muškarcima i ženama, pitanje spolnog odgoja još je uvijek tabu tema našeg Ministarstva, itd. Indikativno je i to da se lani povećao broj pritužbi upućenih pravobraniteljici koje se odnose na područje roditeljske skrbi (za gotovo

155 posto u odnosu na 2004.). Kao oštećene strane u većini slučajeva pojavljuju se žene, a najveći dio pritužbi odnosio se na rad centara za socijalnu skrb, te manji dio na rad sudova (prije svega na određivanje uzdržavanja).

Niska participacija žena u sferi politike pokazuje da su pomaci u Hrvatskoj spori, konstatira zastupnica. Porazni su podaci da se na lokalnim izborima 2005. njihov udio povećao za samo 1 posto (s 10 na 11 posto), dok u izvršnoj vlasti na lokalnoj razini ima svega 4 posto žena. Stoga se otvara pitanje hoćemo li taj problem rješavati Zakonom o političkim strankama i tzv. kvotama, pri čemu moramo biti svjesni toga da ćemo ujedno rušiti i kvalitetu. Na kraju je pohvalila nastojanja pravobraniteljice u svezi promicanja prava žena pripadnika raznih manjina (npr. Romkinja, onih s invaliditetom, žena na selu).

Edukacija o ravnopravnosti spolova već od najranije dobi

Institucije koje izgube svoj kredibilitet teško mogu nekome biti autoritet, a to se dogodilo upravo Uredu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, naglasila je uvodno **Ruža Tomašić**, predstavica **Kluba zastupnika HSP-a**. Kad je riječ o njenoj misiji, za nas su manje važna pitanja ugroženosti prava žena u politici i medijima, a više ona na poslu i u obitelji. Upozorila je na porast broja pritužbi koje se odnose na diskriminaciju na području zapošljavanja i rada (prisutna je i u javnom i privatnom sektoru), te na činjenicu da nema nikakvih sankcija za poslodavce koji diskriminiraju svoje zaposlenice (povreda prava na zaštitu majčinstva, promjena uvjeta za zapošljavanje, itd.). Mnogi od njih čak nisu ni razmatrali pritužbe svojih zaposlenica za uznemiravanje na poslu, spolno uznemiravanje i itd.

Kako reče, njeni stranački kolege su zabrinuti i zbog porasta nasilja u obitelji, čije su žrtve većinom žene, a u nekim slučajevima i djeca. Smatraju da bi djecu već od osnovne škole trebalo educirati o ravnopravnosti spolova te predvidjeti drastične kazne za kršenje

prava po toj osnovi, a ne samo dijeliti opomene. Kada svi postanemo toga svjesni onda će možda i Zakon zaživjeti, a u protivnom su svi ovi prijedlozi deklarativne naravi, kaže zastupnica. Na kraju je izjavila da će njihov Klub sugerirati Saboru da ovo Izvješće primi na znanje.

Povrede prava iz radnog odnosa sve učestalije

Budući da i ovo, kao i Izvješće pučkog pravobranitelja, svjedoče o sve učestalijim povredama prava iz radnog odnosa to nas obvezuje da u Saboru otvorimo raspravu o statusu, odnosno zaštiti radnika koji su sve češće izloženi šikaniranju svojih poslodavaca, kaže **Ljubica Lalić**, predstavnic **Kluba zastupnika HSS-a**. Posebno zabrinjava činjenica da je diskriminacija na području zapošljavanja i rada prisutna i u javnom i u privatnom sektoru. Pored otvorene diskriminacije, u Hrvatskoj je nazočna i prikrivena diskriminacija koja se posebice uočava u području povrede prava na zaštitu majčinstva. Naime, poslodavcima su danas nepoželjne trudnice i majke s djecom, pa su one izložene postupanju koje ih privremeno ili trajno isključuje iz svijeta rada. Zakonom društvo daje pravo majci na trogodišnje izbivanje s posla, ali je ne može zaštititi kako bi ostala u svijetu rada. Ne može zaštititi čak ni one majke koje su stalno zaposlene, da po povratu s porodiljskog dopusta ne budu raspoređene na druge, u pravilu manje plaćene poslove, i na udaljena mjesta rada. Uzalud donosimo pronatalitetne strategije i politike ako mlade ostavljamo bez zaštite, odnosno izlažemo ih rizicima egzistencijalne nesigurnosti, negodovala je zastupnica.

Poslodavcima nepoželjne trudnice, mlade majke i starije žene

Analiziramo li strukturu više od 30 tisuća nezaposlenih u Hrvatskoj zaključit ćemo da su poslodavcima nepoželjne i žene starije od 45 godina života,

među kojima ima puno samohranih majki. Ovaj dio populacije moguće je uvesti u svijet rada samo programima Vlade RH, koji bi poticali njihovo zapošljavanje. Zahvaljujući programu poticanja zapošljavanja iz 2002. godine, što ga je donijela koalicijska Vlada, zaposleno je 37 950 žena. Dakako da to nisu zadovoljavajući rezultati, ali ti programi su zaustavljeni u kolovozu 2005., kad je Vlada RH donijela odluku o prestanku njihove provedbe. Uočivši ovaj ozbiljni problem pravobraniteljica predlaže mjere koje mi u Klubu zastupnika HSS-a u cijelosti podržavamo. Uvođenjem ciljanih programa za samohrane majke te subvencioniranjem zapošljavanja žena starijih od 45 i više godina, koje su tijekom tranzicijskih procesa ostale bez posla kao tehnološki višak, znatno bi se ublažila besperspektivnost ove rizične skupine.

Premala zastupljenost žena u političkom životu glavni je problem iz kojeg proistječu i ostale neravnopravnosti.

Zastrašujuće su i brojke o porastu nasilja u obitelji, o čemu svjedoči 15696 zaprimljenih zahtjeva za policijskom intervencijom (privedeno je 5998 osoba), konstatira zastupnica. Najčešći su nasilnici muževi, a nerijetko i djeca, o čemu se posebno šuti. Pomoć žrtvama nasilja morale bi davati i jedinice lokalne samouprave, te o tim pojavama obavještavati policiju i nadležne centre socijalne skrbi (pravobraniteljica je uočila propuste u njihovu radu).

U izvješću se konstatira da ima premalo spoznaja o pravima i kršenju prava žena u ruralnim sredinama, ali nema sumnje da su te žene diskriminirane u odnosu na one u radnom odnosu (npr. nemaju pravo na produženi porodiljni dopust za djecu s otežanim uvjetima razvoja, niti u slučaju posvojenja djeteta, i dr.). Nažalost, Vlada će sugerirati Saboru da odbije zakonski prijedlog o porodiljskom dopustu nezaposlenih i

majki obrtnica, koji će se za nekoliko dana naći pred zastupnicima.

Klub zastupnika HSS-a će prihvatiti Izvješće pravobraniteljice, a posebice prijedloge mjera primjenom kojih bi se trebao umanjiti broj diskriminiranih osoba, s tendencijom iskorjenjivanja diskriminacije u našem društvu, zaključila je zastupnica.

Glavni problem premala zastupljenost žena u politici

Po ocjeni **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** Izvješće pravobraniteljice je hvalevrijedno, jer se u njemu predlažu konkretne mjere koje trebaju poduzeti Vlada ili Sabor radi unapređenja ljudskih prava u Hrvatskoj, naročito prava žena koja su ugrožena. Doduše, neki parlamentarni klubovi ga nisu poduprli, zbog sumnji u događanja u njenom Uredu. Umjesto da sačekamo da se utvrdi što se tu doista zbiva, neargumentirano se napada onaj tko ukazuje na nepravilnosti, negodovala je zastupnica.

Činjenica je, kaže, da se iz godine u godinu javnost sve više senzibilizira za neka ponašanja koja su do jučer bila apsolutno prihvatljiva. Primjerice, smatrali smo da se neplaćanje alimentacije tiče pojedinih obitelji, a ne da je to jedan društveni problem o kojem treba otvoreno govoriti. Međutim, sudeći po tome što aktualna vlast odbija prijedlog za delimitacijom porodnih naknada, bez obzira na to što je došao od oporbe, može se zaključiti da ona ne misli doista uspostaviti proklamiranu ravnopravnost spolova. Naime, žene s relativno visokim primanjima i dandanas su kažnjene zbog toga što idu na porodni dopust. Zašto ne bismo obvezali i muškarce da brinu o potomstvu, već nakon isteka prvih šest mjeseci porodiljnog dopusta - pita zastupnica i napominje da bi to bilo u skladu s Europskom i UN-ovom konvencijom o ukidanju svih oblika diskriminacije nad ženama. O kakvoj mi ravnopravnosti govorimo, ako muž redovito tuče ženu? To nije samo obiteljski, nego i društveni, odnosno politički problem, naglašava dalje. Uvjeren je u to da je premala zastupljenost žena u političkom

životu glavni problem iz kojeg proistječu i ostale neravnopravnosti. Primjerice, one su nerijetko i samohrani roditelji, jer im nakon razvoda najčešće pripadne dijete, dok muškarci u mnogim slučajevima uopće ne vode brigu o djeci. I dosad su neodgovorni roditelji koji ne plaćaju alimentaciju mogli ići u zatvor, ali takve su presude viši sudovi obično ukidali. Ne treba zaboraviti ni na to da je 27 posto radno aktivnog stanovništva zaposleno u trgovini, a 75 posto su žene koje u trgovačkim lancima 21. stoljeća tretiraju kao roblje.

U većini slučajeva žale se žene

Iako su žene daleko više ugrožene u svojoj (ne)ravnopravnosti, treba istaći da se ovdje radi o ravnopravnosti i muškaraca i žena, primijetila je **Ruža Lelić (HDZ)**. Žalosno je, kaže, da se najveći broj pritužbi pravobraniteljici u prošloj godini (44,2 posto) odnosi na obiteljsko nasilje i roditeljsku skrb. Ipak su vidljivi pozitivni pomaci, jer je godinu dana ranije takvih predmeta bilo 53,4 posto. Na drugom mjestu po učestalosti su pritužbe u oblasti rada i zapošljavanja (38,5 posto). U većini slučajeva žale se žene, što svjedoči o tome da su one u većem broju ugrožene u svojim pravima. Dobro je, stoga, da je izrađen Nacionalni akcijski plan zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2005. do 2008., koji počiva na razradi deset smjernica za zapošljavanje, a oslanja se i na smjernice za zapošljavanje u EU. Za područje s kojeg dolazi bitne su, kaže, predviđene mjere za ublažavanje regionalnih razlika (npr. poticanje zapošljavanja u ruralnim područjima, i to preko obrazovanja, istraživanja i razvoja tržišta, uvođenjem novih metoda na poljoprivrednim gospodarstvima, itd. (među ciljanim skupinama su mladi poljoprivrednici, te osobe koje se bave zaštitom okoliša, invalidi i žene.

Interesantno je - kaže - da upravo u najrazvijenijim županijama (Istarska i Primorsko-goranska) žene vode po udjelu u nezaposlenosti. Iznenadio ju je i njihov neravnopravni položaj unutar visokog obrazovanja te pora-

zna situacija kad je riječ o političkom životu na lokalnoj razini. U Parlamentu je situacija nešto bolja (32 zastupnice ili 21 posto), ali ni to nije dovoljno. Nema sumnje da javnost još uvijek nije dovoljno senzibilizirana na postojanje problema (ne)ravnopravnosti spolova. Mijenjanju našeg tradicionalnog odnosa prema ženama može pridonijeti dobra i kontinuirana medijska promidžba, ali jednakost spolova treba promicati i kroz sustav obrazovanja i u svakodnevnom životu. Među ostalim, valja poticati mjere koje bi pomogle usklađivanju obiteljskog i profesionalnog života, kako bi se ženi olakšao povratak na tržište rada.

Zakazali smo u oblasti obrazovanja

Budući da državna tijela ne poštuju odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova, ne čudi ocjena UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena iz siječnja 2005., iznesena u zaključnim komentarima za Hrvatsku, nakon razmatranja periodičnih izvješća o primjeni Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, kaže **Jagoda Martić (SDP)**. Naime, Odbor je izrazio zabrinutost zbog ozbiljnih teškoća kojima su one izložene na tržištu rada, posebno ako su starije od 40 godina (teže se zapošljavaju, lakše izgube posao, a za iste poslove manje su plaćene), kao i zbog diskriminacijskog odnosa poslodavaca prema trudnicama.

Poslodavcima su nepoželjne trudnice i majke s malom djecom, ali i žene starije od 45 godina.

U nastavku je napomenula da je ova Vlada, u kolovozu 2005., donijela odluku o prestanku provedbe Programa poticanja zapošljavanja, uz obrazloženje da mjere koje je osmislila bivša koalicijska Vlada nisu dale željene rezultate, iako se iz Proračuna za njih izdvajaju prilična sredstva. Primjerice, ukinula je program ciljanog poticanja poduzetništva žena (ta je stavka uto-

pljena u stavku "Poticanje poduzetništva posebno osjetljivih skupina društva - branitelja, žena i mladih). Tek nakon daljnjeg rasta nezaposlenosti Vlada se odlučila na uvođenje programa "Mjere aktivne politike u zapošljavanju", i tako "stalno tapkamo u mjestu". Da bi se doista ostvarila ravnopravnost muškaraca i žena u svim sferama života i rada potrebna je jasna politička volja, ali treba mijenjati i stereotipe koji vladaju u društvu. Budući da u tom procesu ključnu ulogu ima obrazovanje i edukacija, i to od najranije dobi, zabrinjava činjenica da se upravo na tom području nisu desili gotovo nikakvi pomaci. Naime, resorno ministarstvo nije ispunilo svoje programske zadatke iz nacionalne politike, koji se tiču promjene udžbenika, nije pokrenuta ni analiza rodno diskriminirajućih sadržaja u njima, itd.

Pravi posao tek predstoji

Na kraju je izrazila zadovoljstvo činjenicom da se u proteklom razdoblju pravobraniteljica za ravnopravnost spolova uspjela nametnuti široj javnosti kao relevantan faktor u sferi zaštite i promicanja jednakih mogućnosti za žene i za muškarce, što je vidljivo i iz ovog izvješća. Ta je institucija u našim uvjetima itekako potrebna, jer nam pravi posao tek predstoji, zaključila je.

Nema sumnje da je Ured pravobraniteljice uložio puno truda na provođenju aktivnosti iz svoje nadležnosti, konstatirala je **Mirjana Brnadić (HDZ)**. Zanimalo ju je je li Pravobraniteljstvo upozorilo i druge nadležne institucije na prekršitelje Zakona o ravnopravnosti spolova. Nedopustivo je, kaže, da djelatnice u trgovini imaju plaću manju od 2 tisuće kuna, dok njihovi poslodavci kupuju najskuplje jahte i automobile i troše ogromne novce na provode. Tragično je i to što je obiteljsko nasilje i dalje u porastu. Jedino nas može utješiti činjenica da je povećan broj prijava protiv nasilnika, zahvaljujući hrabrosti žrtava. Naime, sustav zaštite žrtava u Hrvatskoj danas bolje funkcionira, zbog niza mjera koje su proveli ovaj Ured, resor-

no ministarstvo i Vladin Ured za ravnopravnost spolova.

Najveći pomaci događaju se na području zaštite žena od nasilja u obitelji, ali i dalje zabrinjava njihov nezavidan položaj na tržištu rada, dobna diskriminacija, itd.

Po mišljenju zastupnice, Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova treba više promovirati u javnosti svoj rad i ulogu u društvu, šireći ideju tolerancije, i težiti što boljoj suradnji svih nadležnih institucija i tijela koja se bave ovom problematikom. Budući da je javnost već poprilično senzibilizirana na ovu temu, posebice u urbanim sredinama, te da prepozna je i poštuje žene kao bitne čimbenike političkog djelovanja, uvjeren je - kaže - da će ih ubuduće na izbornim listama biti sve više.

Stanje u obiteljima odraz lošeg stanja u društvu

Ovo Izvješće, a i različita istraživanja, nažalost pokazuju da žene u Hrvatskoj nisu ni približno ravnopravne, kaže **Biserka Perman (SDP)**. Posebno zabrinjavajućim smatra porast pritužbi na nasilje u obitelji, gdje su najčešće žrtve žene (stanje u obiteljima odraz je lošeg stanja u društvu). Prijeko je potrebno, stoga, osigurati efikasan i multidisciplinarn pristup ovoj problematici. Uz mjere za poboljšanje rada policije i centara za socijalnu skrb, društvo treba senzibilizirati prema nasilju nad ženama putem medija, te predvidjeti oštrije kazne za nasilnike.

Na kraju je izjavila da će poduprijeti ovo Izvješće, ali podržava i inicijativu da se što prije dovrši istraga i razriješe odnosi među zaposlenima u Uredu pravobraniteljice, vezano za optužbe o mobbingu, kako bi ova važna institucija zadržala vjerodostojnost i dignitet.

Iako je rodna jednakost u Hrvatskoj ustavna i zakonska kategorija (djeluju Vladin Ured za ravnopravnost spolova, pravobraniteljstvo i nadležni saborski Odbor), još uvijek nemamo pravno uređeno društvo visoke demokracije u kojem egzistira ravnopravnost spolova, primijetila je **Ljubica Brdarić (SDP)**. Nažalost, nećemo ga ni imati tako skoro, jer smo još uvijek tradicionalno društvo. To je proces koji će se razvijati sporo i mukotrpno, ali najvažnije je da smo se mi suočili s tim problemom. Na njegovu rješavanju moramo se angažirati svi, počevši od obitelji do nadležnih institucija. Pozitivno je to što se o tim problemima počinje glasno govoriti i slati poruka da je nasilje, u bilo kakvom obliku, neprihvatljivo. Međutim, da bi se za žene bilo što promijenilo one u prvom redu moraju biti solidarne međusobno, neovisno o političkoj opciji kojoj pripadaju. Potrebno je osigurati dovoljan broj ruku ovdje, u sabornici, ali i na lokalnim razinama. Dio krivice za to što ih ovdje nema dovoljno snose i one same (ne mogu očekivati da njihove probleme rješava netko drugi).

Ured nije ovlašten za represivne mjere

Odgovarajući na primjedbe zastupnika, gospođa **Lukač Koritnik** je napomenula da je njen Ured nadležan za praćenje provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova i ostalih relevantnih propisa, uključujući i međunarodne konvencije, a to nije moguće bez prikupljanja određenih podataka. Međutim, u većini slučajeva oni nisu ovlašteni poduzimati represivne mjere, a i kad su to mogli učiniti radije su slali požurnice, nego da prekršajno prijavljuju na tisuće pravnih subjekata koji nisu na vrijeme donijeli akcijske planove. U četrdesetak slučajeva, kad su izostale reakcije na njihove zahtjeve, zatražili su nadzor policije ili Državnog inspektorata, što se pokazalo učinkovitim. U slučajevima nasilja nad pripadnicima seksualnih manjina kaznene prijave podnijele su njihove udruge,

pa nije bilo potrebno da reagira i pravobraniteljstvo.

U nastavku je ponovila da je lani broj pritužbi upućenih njenom Uredu gotovo udvostručan, ali da oni ne mogu provesti zakonom predviđene mjere kojima se osobama određenog spola omogućuje ravnopravno sudjelovanje u javnom životu. Podaci iz Izvješća samo ukazuju na to gdje su te nejednakosti prisutne i što bi se moglo učiniti da se one otklone. U borbi protiv obiteljskog nasilja pomaci su vidljivi, ali još treba poraditi na preventivi, kaže gospođa **Lukač Koritnik**. Naime, još uvijek nema dovoljno skloništa za žene koje su izložene nasilju, a nije im osigurana ni besplatna pravna pomoć.

Izostale su najavljene zakonske promjene u oblasti obrazovanja, tako da u obrazovni sustav nisu uvedeni europski standardi kojima se osigurava rodna i spolna ravnopravnost.

Što se, pak, tiče slučaja navodnog mobbinga u njenom Uredu, smatra da to ne bi trebao biti predmet Izvješća o radu ove institucije za 2005. godinu. Napomenula je da je ubrzo nakon što je saznala za optužbe djelatnika, medijima poslala priopćenje za javnost. Kad je započeo postupak pred nadležnim saborskim Odborom, odnosno Pododborom za ljudska prava, zatražila je da joj se predoče argumenti (raspravljalo se o predstavi koja nije sadržavala niti jednu činjenicu). Čim je dobila tu predstavku, opširno se očitovala na navode u njoj, ali zastupnici očitito nisu dobili to njeno očitovanje.

Ishod rasprave: Većinom glasova nazočnih zastupnika Hrvatski sabor je prihvatio Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2005. godinu. (82 glasa "za" 5 "suzdržanih" i 1 "protiv")

M.Ko.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKE AGENCIJE ZA TELEKOMUNIKACIJE I O STANJU I OSTVARIVANJU NAČELA I CILJEVA REGULACIJE TELEKOMUNIKACIJSKOG TRŽIŠTA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA 2005. GODINU

Kontinuirani porast telekomunikacijskog tržišta

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova donijeli zaključak kojim se prihvaća Godišnje izvješće o radu Hrvatske agencije za telekomunikaciju i o stanju i ostvarivanju načela i ciljeva regulacije telekomunikacijskog tržišta u Republici Hrvatskoj za 2005. godinu. Ocijenjeno je da treba nastaviti s odlukama i radom koje će stvoriti uvjete za održiv tehnološki razvoj, ojačati konkurenciju, liberalizirati tržište, te pridonijeti stvaranju što pogodnijih cijena i repertoara telekomunikacijskih usluga za građane Republike Hrvatske.

O IZVJEŠĆU

O Godišnjem izvješću uvodno izlaganje zastupnicima Hrvatskog sabora, podnio je predsjednik Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije, dipl.ing. **Gašper Gačina**. Napomenuo je da ovo tijelo svojim odlukama i radom nastoji stvoriti uvjete za održiv razvoj i liberalizaciju telekomunikacijskog tržišta s jednakim uvjetima za sve sudionike. Od važnijih odluka izdvojio je 13 dozvola za pružanje javnih govornih usluga u nepokretnoj mreži, te proglašavanje operatera sa znatnijom tržišnom snagom na mjerodavnim tržištima. Proglašeni operater je ujedno i davatelj osnovnih telekomunikacijskih usluga na rok od 5 godina. Korisnici te osnovne usluge su hendikepirani i socijalno ugroženi, a olakšice T-coma, sastoje se u određenom broju besplatnih minu-

ta, te naknadama za priključak i preseljenje. Treći operater pokretne GSM mreže započeo je s radom i pružanjem usluga tijekom listopada prošle godine, a izdano je 17 koncesija za bežični pristup lokalnoj petlji kao alternativa za žičanu palicu. Osim toga, odobreno je 9 dozvola za davanje u najam telekomunikacijskih mreža i vodova, te izrađen i Nacionalni frekvencijski plan za digitalnu televiziju, te predloženo usvajanje na regionalnu radio-komunikacijsku konferenciju u Ženevi, koja je u tijeku. Govorio je zatim i o povećanju broja korisnika, stalnom smanjivanju cijene usluga u svim mrežama, te planovima i postignućima novih operatera. Ove rezultate istovremeno prati neprekidan porast investicija, te ulazak Hrvatske u punopravno članstvo nezavisne regulatorne grupe koju tvore svi nacionalni regulatori u telekomunikacijama, plus zemlje kandidati za pristup u Europsku uniju.

Predstavnik predlagatelja govorio je zatim i o zaštiti korisnika ovih usluga, te načinima rješavanja problema u situacijama zlorabe ili štete krajnjih korisnika. Iz financijskog dijela istaknuo je visinu prihoda Hrvatske agencije za telekomunikacije u visini od 66 milijuna kuna. Izdvojeno je 30 milijuna više prihoda nad rashodima, a u državni proračun po osnovi koncesija i korištenja radio frekvencijskog spektra slilo se tijekom 2005. godine ukupno 364 milijuna kuna, zaključio je gospodin Gašper Gačina.

RADNA TIJELA

O predloženom Godišnjem izvješću očitovala su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav** utvrdio je da je Vijeće Agencije podnijelo rečeno Izvješće sukladno članku 14. Zakona o telekomunikacijama.

Odbor je u raspravi podržao aktivnosti Agencije usmjerene na daljnju liberalizaciju telekomunikacijskog tržišta u Republici Hrvatskoj, stvaranje jednakih i transparentnih uvjeta novim operaterima i davateljima usluga za ravnopravni pristup tržištu, te osiguranje zaštite korisnika telekomunikacijskih usluga. Naglašena je i potreba zaštite, posebice korisnika na područjima Republike Hrvatske koja nisu pokrivena signalima davatelja usluga. Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća Godišnje izvješće o radu Hrvatske agencije za telekomunikacije.

Odbor za pomorstvo, promet i veze raspravio je podnijeto Izvješće u svojstvu matičnog radnog tijela, raspolažući pri tome i pisanim Mišljenjem Vlade Republike Hrvatske. Nakon uvodnog izlaganja predsjednika Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije otvorena je rasprava. Između ostalog, iznijeta je i ocjena da je podnijeto izvješće dobro pripremljeno, ali da određene teme nisu do kraja obrađene, te da posebnu pozornost treba usmjeriti na pristupnu mrežu infrastrukture kao nacionalnog dobra.

Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova predložio Saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća godišnje izvješće.

Hrvatski nacionalni interes je u liberalizaciji ovog tržišta i slobodnom pristupu postojećoj infrastrukturi.

O podnijetom tekstu očitovao se i **Odbor za informiranje, informatizaciju i medije** kao zainteresirano radno tijelo. U raspravi je postavljeno pitanje u vezi s novim digitalnim televizijskim planom. Istaknuto je da je prije šest mjeseci osnovana radna skupina o digitalnoj televiziji i da je važno odrediti datum prelaska na ovaj sustav. Planira se da bi to bilo najkasnije do 2012. godine, a razmatrana je i mogućnost da se buduća Saborska televizija emitira u digitalnom obliku. Nakon rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća Godišnje izvješće o radu Hrvatske agencije za telekomunikacije.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada nije imala primjedbi na Godišnje izvješće o radu Hrvatske agencije za telekomunikacije, te o stanju i ostvarivanju načela i ciljeva regulacije telekomunikacijskog tržišta u Republici Hrvatskoj za 2005. godinu.

RASPRAVA

Visoka financijska dobit operatera

Prvi se za riječ u ime **Kluba zastupnika HSP-a** javio zastupnik **Tonči Tadić**. Smatra da je u ovom slučaju Predsjedništvo Sabora trebalo osigurati televizijski prijenos budući da postoji interes javnosti. Ocijenio je da telekomunikacijsko tržište neprekidno raste, a godišnja dobit T-com, T-mobile, VIP-a,

te ostalih kompanija prelazi stotine milijuna eura. Zbog ovih je okolnosti potrebno osigurati neovisne regulatore, te urediti neusklađene poteze na tržištu. Naveo je zatim situaciju oko ISKON-a koji najavljuje da će konkurirati svom novom vlasniku HT-u, a takvo ponašanje može dovesti do dampinškog rušenja cijena i uništavanja konkurencije na telekomunikacijskom tržištu. Kod ovakvih situacija ne možemo se zadovoljiti samo prihvaćanjem ili odbijanjem izvješća, već tražiti od Agencije da poduzme odgovarajuće korake. Upozorio je zatim i na paradokse da HT godišnje zarađuje zbog priključaka koje su uplaćivali korisnici, a ujedno diktira uvjete korištenja drugim operaterima. Sve to potvrđuje da se vodi neprekinuta podzemna bitka za telekomunikacijsku infrastrukturu, a to potvrđuju i pravi sukobi te uništavanje kabela drugih operatera na području Zagreba i Rijeke.

Agencija treba onemogućiti svaki oblik monopolskog ponašanja i težiti europskim standardima usluga.

Podsjetio je zatim i na prijedloge koje je u vezi s tim podnio Klub zastupnika HSP-a, tražeći da se ovo pitanje uredi sukladno već dogovorenim europskim iskustvima. Smatra da se HT odnosno Deutsche Telekom zapravo bore protiv slobode pristupa kanalima kako bi otežali situaciju konkurenciji, iako je naš nacionalni interes liberalizacija ovog tržišta i otvaranje slobodnog pristupa postojećoj infrastrukturi. Na kraju izlaganja zatražio je očitovanje predstavnika predlagatelja o iznesenim problemima. Ukoliko je potrebno, trebalo bi predložiti i izmjene Zakona o telekomunikacijama kako bi dobili željenu regulatornu snagu.

Zastupnik mr.sc. **Mato Arlović** iznio je stajališta **Kluba zastupnika SDP-a**. Upozorio je da se i unutar stručnih tijela Europske unije stječe dojam da u Hrvatskoj ne postoji volja za liberalizaciju

telekomunikacijskog tržišta. S ovakvim se stavovima ne smijemo pomiriti, jer je Hrvatski sabor i u ranijim izvješćima donio zaključke o potrebi stvaranja jeftine, brze i sigurne infrastrukture i telekomunikacijskog tržišta.

Razriješiti dvojbu oko vlasništva nad telekomunikacijskom mrežom

U tom je smislu postavio pitanje i o znanjima i iskustvu Agencije koja bi svakako trebala ozakoniti i realizirati iskazanu političku volju Sabora. Citirajući pojedine dijelove Izvješća zatražio je da se odgovori i na pitanje o postojećim monopolima, odnosno na probleme koji izviru uslijed vlasništva nad distribucijskom mrežom.

Svakome tko se želi služiti ovom mrežom zbog pružanja kvalitetnijih telekomunikacijskih usluga, treba omogućiti pristup infrastrukturi, jer se time onemogućuje monopolsko ponašanje. Treba urediti, odnosno ukinuti plaćanje paušalne pretplate, a Agencija u tom segmentu treba poduzeti potrebne mjere. Osim toga, potrebno je nadzirati i realizaciju utvrđenih prava za građane s invaliditetom, te osigurati participaciju dobiti i jedinicama lokalne samouprave budući da se koristi određeni prostor.

Naglasio je potporu Hrvatskog sabora svim navedenim potezima, pozivajući Agenciju da uvede reda na području telekomunikacijskih usluga. To se osobito odnosi na obveze Deutsche Telekom-a koji bi trebao početi obavljati obveze koje su utvrđene ugovorima. Drugim riječima, zaključio je zastupnik Arlović, potrebno je obaviti modernizaciju postojećeg tržišta, umjesto da se pažnja neprekidno koncentrira na iznošenje dobiti iz Republike Hrvatske.

Novim operaterima osigurati transparentne uvjete

Govoreći u ime **Kluba zastupnika IDS-a**, zastupnik **Valter Poropat** istaknuo je dosadašnju ulogu i značaj Agencije za telekomunikacije i Agencije za

zaštitu tržišnog natjecanja. Kao rezultat njihovog rada imamo evidentnu liberalizaciju tržišta, odnosno korištenja lokalne petlje i jednostavniji pristup telekomunikacijskim tehnologijama.

Međutim, liberalizacija tržišta podrazumijeva i stvaranje jednakih i transparentnih uvjeta novim operaterima i davateljima usluga za ravnopravni pristup tržištu. Pri tome treba voditi računa o dobroj kvaliteti pruženih usluga i prihvatljivim cijenama. Odlukom o izdavanju suglasnosti za standardnu ponudu HT-a za usluge pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji koju je Agencija donijela uz opsežne izmjene i dopune, stvoreni su preduvjeti novim operaterima za potpuni pristup do krajnjeg korisnika. Rezimirao je zatim situaciju na ovom tržištu, ističući podatke o broju operatera u pokretnim i nepokretnim mrežama i pristupa Internetu. I on se osvrnuo na nedavnu kupnju ISCON-a od strane THT-a, te ocijenio da je potrebno očitovanje i reakcija Hrvatske agencije za telekomunikacije zajedno s Vijećem korisnika ovih usluga. U svakom slučaju, na hrvatskom se tržištu mora omogućiti monopolsko ponašanje i težiti standardima oko plaćanja koje je realno i uobičajeno u zemljama Europske unije, a koje ne poznaju nikakvo plaćanje paušala.

Zajamčiti sva zakonska prava lokalne samouprave

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je zastupnik **Milan Meden**, uvodno podsjetivši na odluke i ovlasti Hrvatske agencije za telekomunikacije. Objasnio je i razloge zbog kojih je došlo do kašnjenja uslijed administrativne procedure, potvrđujući i sam ranije iznijeta stajališta o potrebi stvaranja konkurencije i zaštiti krajnjih korisnika usluga. Analizirao je zatim i današnju situaciju, naglašavajući značaj ovih poslova za punjenje Državnog proračuna. Podaci za prva tri mjeseca ove godine govore da su građani u tri mobilne mreže utrošili 854 milijuna minuta, dok su iznosi za fiksne mreže pali za oko 12,5% u odnosu na prošlu godinu. Ukazao je zatim i

na pojedine medijske odjeke koji se očituju oko načina privatizacije postojeće mreže, kao i korištenja kabelaške kanalizacije, odnosno infrastrukture. Upozorio je i na gubitke lokalne samouprave koja ne može naplaćivati pravo služnosti, a time u konačnici gube i hrvatski građani kao krajnji korisnici.

Potrebno je donijeti više podataka o širokopoljnim uslugama i ADSL sustavu.

Diskusije i medijska prepucavanja ne donose željene rezultate, a usprkos liberalizaciji domaćeg telekomunikacijskog tržišta, neki se procesi ne mogu razraditi i realizirati u kratkom vremenskom periodu. Kada se na tržištu stvori idealna konkurencija, operateri će se natjecati za cijenu i repertoar usluga, a krajnji korisnici će to prihvaćati ili odbijati. Hrvatskoj agenciji za telekomunikacije potreban je zbir onih aktivnosti s kojima će biti sposobna kreirati održivu prednost svih operatera na tržištu. Podsjetio je zatim i na učinke Agencije oko regulacije DVT-a, odnosno digitalne televizije, ocjenjujući da je bio potreban i snažniji istup preko svih međunarodnih institucija zbog ponašanja Talijana koji svojataju tridesetak kanala od kvote koje nam je namijenila Europska unija. U svakom slučaju, Klub zastupnika HDZ-a podržat će izvješće Agencije, zaključio je zastupnik Meden.

Razbijati monopole i smanjivati cijenu usluga

U ime **Kluba zastupnika HNS-a** govorio je zastupnik **Jozo Radoš**. Ocijenio je da su stručne agencije u ovakvim situacijama od ključne važnosti za stvaranje konkurencije, razbijanje monopola i smanjivanje cijena usluga. Međutim, kako temeljne zadaće ove agencije nisu realizirane, HNS ne može podržati ovo izvješće. Nije ostvarena daljnja liberalizacija telekomunikacijskog tržišta, kao ni poticanje pristupa tržištu novim davateljima usluga. Sta-

tistički podaci samo potvrđuju tezu da nisu ostvareni ni zahvati na razbijanju monopola, a cijena telefoniranja u Hrvatskoj dvostruko je skuplja nego u susjednim državama. Operateri istovremeno postižu visoke profite, jer pojedina domaćinstva u Hrvatskoj imaju po nekoliko mobitela. Zbog ovih bi okolnosti svakako trebalo osigurati jeftiniju telekomunikacijsku uslugu. I zastupnik Radoš potaknuo je iznijete mogućnosti da socijalno osjetljive skupine i invalidi imaju određene pogodnosti, a operateri bi trebali ispunjavati i klauzule iz ugovora o podizanju i održavanju javnih telefonskih govornica. Sve to ukazuje da nisu ispunjeni svi utvrđeni uvjeti iz ugovora o kojima bi najviše računa trebala voditi izabrana regulatorna tijela, zaključio je zastupnik Radoš.

Stavove **Kluba zastupnika HSS-a** iznio je zastupnik dr.sc. **Zvonimir Sabati** potvrdivši da i sam podržava pojedine akcente iz izlaganja zastupnika Radoša. Smatra da podnijeto Izvješće nije cjelovito, budući da na pojedina pitanja jednostavno nema odgovarajućih podataka. Osim toga, cjelokupan tekst morao je biti napisan tečnije i čitljivije s jednostavnijim rječnikom. Zaštitu nacionalnih interesa treba očekivati od nadležne Agencije, a posebno se to odnosi na potrebu smanjenja cijena usluga u bilo kojoj telekomunikacijskoj mreži. Iz vlastitih iskustava zna da su ovi izdaci uvjerljivo najizraženiji u svakoj obitelji od bilo kojeg drugog računa koji se odnosi na komunalne usluge. Govorio je zatim i o mogućim alternativnim pristupnim tehnologijama odnosno o DHL tehnologiji, koja je već ozbiljan konkurent određenim bežičnim i internetskim uslugama. Pozivajući se na stavove struke, utvrdio je da neke tendencije nisu od koristi za interese Hrvatske, a treba biti aktivan i u čitavom sustavu telekomunikacija koje uvjerljivo predstavljaju najdinamičnije tržište u Republici Hrvatskoj.

Zastupnik se zatim osvrnuo na postojeću telekomunikacijsku infrastrukturu, navodeći i vlastita iskustva prilikom razvoja telekoma na području Varaždinske županije. Ako se već govori o liberalizaciji tržišta, onda treba omogući-

ti projekte i na lokalnoj razini. Što se tiče pokretnih mreža, može se konstatirati da na ovom polju ne zaostajemo previše za europskim standardom ovih usluga, a natječaj za četvrtog operatera vjerojatno će dovesti do daljnjeg pada cijena. Smatra da je trebalo navesti više podataka o širokopoljnim uslugama ili ADSL sustavu, koji koristi postojeću telefonsku mrežu. Založio se ujedno da postojeća infrastruktura bude dostupna ukoliko je to u interesu Republike Hrvatske. Na kraju izlaganja ocijenio je da će moguća podrška Kluba uslijediti ukoliko budu zadovoljni odgovorima na postavljena pitanja.

Zastupnik **Milan Meden** javio se kako bi ispravio nekoliko netočnih navoda koje je iznio prethodni govornik. Podnijeto Izvješće ocijenio je sveobuhvatnim i detaljnim, a zaključci daju rezime cijele problematike u smanjenom obliku. Osim toga, Agencija je za GSM operatera raspisivala koncesiju u dva navrata.

Ispraviti ranije učinjene propuste oko prodaje "obiteljske srebrnine"

Dr.sc. **Zlatko Kramarić** u ime **Kluba zastupnika HSLs-a**, je uvodno upozorio da su određene "greške u koracima", napravljene još u devedesetim godinama, kada se olako rasprodavala "obiteljska srebrnina", odnosno vitalni dijelovi gospodarstva. Ovakve je prakse bilo i u kasnijim godinama, a visoki profiti na području telekomunikacija svjedoče o isplativosti tadašnjih investicija pojedinih kompanija. Iznio je zatim kratku kronologiju uspona Deutche Telekomu i njihove politike cijena usluga, te ocijenio da Agencija ulaže izuzetne napore kako bi ispravila ranije učinjene propuste i nečije krive procjene.

Govorio je zatim i o velikoj ekspanziji korištenja mobilne telefonije, koja se uvukla u život svih generacija građana, počevši od polaznika prvih razreda osnovne škole. Ovakvi trendovi prisutni su i u drugim europskim državama, a ujedno se primjećuje lagana stagna-

cija broja korisnika fiksnih telefonskih mreža. Smatra da Vijeće agencije za telekomunikacije ima značajnu ulogu oko stvaranja regularnih tržišnih uvjeta, jačanja međusobnog natjecanja operatera, promicanju tržišnog natjecanja, liberalizacije usluga i smanjenja cijena. Osim toga, potrebno je razvijati i alternativne operatere u fiksnoj telefoniji, kao i čitav niz drugih akcija. Ocijenio je da Klub zastupnika HSLs-a smatra kako u podnijetom Izvješću ipak prevladavaju pozitivni učinci.

Podnijeto Izvješće korak je naprijed u odnosu na ranije slične dokumente.

U pojedinačnoj raspravi prva se za riječ javila zastupnica **Biserka Perman (SDP)** te iznijela neka zapažanja koja se odnose na poglavlje o liberalizaciji telekomunikacijskog tržišta. Smatra da je Izvješće u dijelu gdje se govori o godišnjem poslovanju prethodne godine, trebalo upotpuniti svježijim informacijama i statističkim pokazateljima. Istovjetna primjedba odnosi se i na prikaz telekomunikacijskih indikatora, a nije se moglo vidjeti ni što je Agencija poduzela kako bi razriješila pojedine konkretne zahtjeve i očekivanja potrošača. Poduzete mjere za rješavanje problema "dajlera" predstavljaju pozitivan iskorak za budućnost, ali nisu riješeni problemi s dosadašnjim visokim računima korisnika za one usluge koje nisu koristili.

Analiza ranijih strateških i političkih odluka

Zastupnik dr.sc. **Krešimir Ćosić (HDZ)** smatra da podnijeto Izvješće predstavlja korak naprijed u odnosu na ranije slične dokumente. Radi se svakako o važnom tehnološkom i gospodarskom segmentu, i tržištu koje se ubrzano razvija. Dao je zatim i kratak osvrt na pojedine strateške odluke Predsjedničkog vijeća, a koje datiraju iz 1999. godine i odnose se na privatizaciju Telekomu.

Pokojni predsjednik Tuđman, istaknuo je zastupnik, izjavio je svojedobno kako je riječ o jednoj od najtežih odluka koju mora donijeti. Međutim, ocijenio je istovremeno da odluka o privatizaciji predstavlja važnu i stratešku mjeru u koju kreće pomoću savjetnika od kojih očekuje najoptimalnije prijedloge i rješenja. Analizirao je zatim posljedice i rezultate koji su uslijedili nakon privatizacije, ocjenjujući da i sada nakon sedam godina nije siguran da je donesena najbolja odluka. Istovremeno pored ponude Deutsche Telekomu, bilo je još nekoliko tvrtki koje su konkurirale na tom tenderu. Na donošenje odluka utjecala je i tadašnja diplomacija, koja je oblikovala sustav strateškog partnerstva, čije današnje rezultate imamo pred sobom, sa svim dobrim, ali i lošim stranama. Opisao je zatim i vlastitu ulogu, kada je unutar Predsjedničkog vijeća na strateške odluke, iznosio stručne procjene, nastale nakon konzultacija s kolegama Fakulteta elektrotehnike i računarstva.

Potrebno je i dalje promicati snažniju liberalizaciju tržišta na području Republike Hrvatske, ocijenio je zastupnik, dodajući da je na tom polju Agencija ostvarila značajne rezultate. Govorio je zatim i o maksimalnoj dobiti koja se realizira na ovom segmentu tržišta, ocjenjujući da ima značajan utjecaj i na cjelokupno hrvatsko gospodarstvo, a pogotovo za tehnološki sektor. Smatra da bi se hrvatski stručnjaci trebali izboriti za dominirajuće strukture što složenijih usluga, umjesto poslova koji se većinom odnose na montaže, te osiguravanje antena i ostale infrastrukture. Postojeće stanje nije optimalno, a određene kvalitativne pomake treba očekivati od mladih hrvatskih znanstvenika, ocijenio je zastupnik Ćosić, dodajući da u njihovom okupljanju i usmjerenju i sam sudjeluje kao znanstvenik. Ovom segmentu treba posvetiti potrebnu pozornost, budući da uskoro slijedi i privatizacija drugih važnih sektora poput energetike. Izrazio je očekivanje da podnositelji izvješća za 2007. godinu iznesu i podatke o znanstvenim studijama koje su usmjerene prema rješavanju

problema u temeljnim sektorima hrvatskog gospodarstva.

Spriječiti monopolsko ponašanje na tržištu

Završni osvrt iznio je zatim predstavnik predlagatelja, gospodin **Gašper Gačina** letimično se dotaknuvši postavljenih i otvorenih pitanja. Govoreći o problematici ISKON-a, ocijenio je da Vijeće ne može biti odgovorno za ocjenu koncentracije. Hrvatska agencija za telekomunikacije svojim će odlukama spriječiti zlorabu bilo kakvog nadmoćnog položaja na tržištu. Govorio je zatim o sklapanju ugovora koji se odnosi na lokalnu petlju, upućujući na odluke koje su na temelju Pravilnika donesene 1. siječnja 2005. godine. Tijekom iste godine, donesene su važne odluke koje se odnose na cijenu pristupne palice, naglašavajući ujedno i specifične stručne ovlasti koje se nalaze u rukama operatera, odnosno regulatora. Precizirao je zatim i pojedine stručne postupke oko pitanja liberalizacije širokopojsnog pristupa, obveze HT-a koje se odnose na "Incoment operater", te sustava "DTK-a".

Iznijete saborske rasprave i pitanja oko sustava "DTK-a", ocijenio je potrebnim te je i sam podržao brigu koja se odnosi na temeljnu infrastrukturu. Naglasio je da je to ujedno i njegov osobni prilog, a kao Agencija po članku 22., stavku 5. moraju biti odgovorni na način korištenja zajedničke infrastrukturu

re mora prije svega biti nediskriminirajući. Podsjetio je i na dokument o prijedlogu upravljanja kojim se ne zamjenjuje nikakva odluka koja se odnosi na vlasničke odnose. Ovakve su odluke svima potrebne zbog nereda koji se događa oko korištenja kabela mreže bez ikakve evidencije. Podržao je intenciju kojom se od operatera očekuje da svojom cijenom izade ususret socijalno ugroženim ili invalidnim osobama. Objasnio je zatim i razloge zbog kojih se obrađuje upravo navedeno kronološko razdoblje u podnijetom Izvješću, te ocijenio da je ponuda oko smanjenja cijena puno veća od konzumacije korisnika. Osvrnuo se i na konstataciju da su naše cijene telekomunikacijskih usluga više nego dvostruko veće od istih u susjednim državama. Cijena ovih usluga jeftinija je ipak nego u europskim zemljama, ali smo još uvijek skuplji u međunarodnom prometu u fiksnoj mreži i prijenosu podataka brzina koje su veće od 2 megabajta, ocijenio je gospodin Gačina. Na ovome se problemu intenzivno radi, jer je HT proglašen operaterom sa znatnijom tržišnom snagom za prijenos podataka, zaključio je predsjednik Vijeća Agencije za telekomunikacije.

Predsjedavajući je nakon iznijetog završnog osvrta zaključio raspravu i najavio glasovanje.

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova, sa 69 "za", 14 "suzdržanih" i 7 "protiv", prihvatili Godišnje izvješće o radu Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije i o sta-

nju i ostvarivanju načela i ciljeva regulacije telekomunikacijskog tržišta u Republici Hrvatskoj za 2005. godinu. Očitovali su se zatim i o prijedlogu zaključka Kluba zastupnika HSP-a koji glasi: "Zadužuje se Hrvatska agencija za telekomunikacije, da nakon preuzimanja telekomunikacijske tvrtke ISKON Internet d.d. od strane HT-a, proglasi tvrtku ISKON za operatera sa značajnom tržišnom snagom, u skladu sa člankom 51. Zakona o telekomunikacijama. Potrebno je ujedno prilagoditi koncepcije dodijeljene ISKON Internetu d.d. radi potrebnih povećanja konkurencije na telekomunikacijskom tržištu.

Predsjedatelj je ujedno podsjetio zastupnike da se oko navedene inicijative očitovao i ravnatelj Hrvatske agencije za telekomunikacije. Ocijenio je da prijedlog Kluba zastupnika HSP-a ni sadržajno ni vremenski nije u vezi s Godišnjim izvješćem Hrvatske agencije za telekomunikacije za 2005. godinu, te ga stoga Agencija ne prihvaća.

Za riječ se u ime Kluba zastupnika HSP-a kao predlagatelja javio zastupnik Pero Kovačević, pojašnjavajući iznijeti prijedlog, a zatim se pristupilo glasovanju. Prijedlog Kluba zastupnika HSP-a podržalo je samo 11 zastupnika, dok ih je 13 bilo "suzdržano", a 62 "protiv". Prijedlog Kluba zastupnika HSP-a nije dakle, dobio potrebnu većinu, konstatirao je predsjedavajući.

V.Ž.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU VIJEĆA ZA POŠTANSKE USLUGE ZA 2005. GODINU

Zastupnici su većinom glasova prihvatili predloženi Zaključak.

Vijeće za poštanske usluge, kao regulatorno tijelo na tržištu poštanskih i kurirskih usluga, osnovano je sa ciljem reguliranja funkcioniranja poštanskog prometa, obavljanja poštanskih i kurirskih usluga, kako bi univerzalne poštanske usluge bile dostupne svim građanima RH pod istim uvjetima, kao

i radi osiguranja ravnopravnih uvjeta za natjecanje svih davatelja poštanskih i kurirskih usluga, te zaštite interesa korisnika poštanskih i kurirskih usluga.

O IZVJEŠĆU

Vijeće obavlja slijedeće poslove na temelju javne ovlasti:

- izdaje dozvole za obavljanje univerzalnih poštanskih usluga i donosi rješenja o prestanku valjanosti dozvole,

- donosi rješenje kojim utvrđuje iznos sredstava iz Državnog proračuna RH za podmirenje gubitaka na rezerviranim i univerzalnim poštanskim uslugama javnog operatora, kada prihodi od rezervnih i univerzalnih poštanskih usluga javnog operatora ne pokrivaju njihove

troškove, a troškovi se ne mogu podmiriti iz dobiti javnog operatora,

- određuje način razdvajanja poslovnih aktivnosti javnog operatora u pogledu njihova obračuna,

- rješava sporove javnog operatora i drugih davatelja univerzalnih poštanskih usluga u vezi s davanjem pristupa javnoj poštanskoj mreži,

- određuje cijene rezerviranih poštanskih usluga, na prijedlog javnog operatora

- Vijeće također obavlja i druge poslove propisane Zakonom.

RADNA TIJELA

Odbor za pomorstvo, promet i veze raspravio je Godišnje izvješće o radu Vijeća za poštanske usluge za 2005. godinu kao matično radno tijelo. Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskom saboru da donese slijedeći Zaključak: prihvaća se Godišnje izvješće o radu Vijeća za poštanske usluge za 2005. godinu.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH nema primjedbi na Godišnje izvješće o radu Vijeća za poštanske usluge za 2005. godinu.

RASPRAVA

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio **Živko Nenadić (HDZ)**.

Podsjetio je da je Vijeće za poštanske usluge osnovano temeljem Zakona o pošti iz 2003. godine, a njegovi članovi imenovani su tek u srpnju 2004. godine. Iz navedenih razloga ovo izvješće bavi se više ustrojavanjem i ovlastima, nego godišnjim radom. "Uzimajući sve okolnosti u obzir, Klub zastupnika HDZ-a će podržati izvješće s uvjerenjem da ćemo prave posljedice liberalizacije tržišta poštanskih i kurirskih usluga osjetiti ove i idućih godina" zaključio je Nenadić.

Krunoslav Markovinović (HDZ) u pojedinačnoj raspravi podsjetio je kako bi izvješće trebalo sadržavati i detaljan

opis obavljenih stručnih nadzora, odnosno uključenost poštanskih inspektora. "Vjerujem da će slijedeće godine izvješće Vijeća za poštanske usluge biti detaljnije, manje formalno, te opširnije u konkretnom radu i kakvoći obavljanja poštanskih i kurirskih usluga".

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) skrenula je pozornost na usluge koje pošta daje državnim tijelima, odnosno pravosuđu. Kazala je kako se gotovo jedna petina proračuna za pravosuđe troši na poštanske usluge, odnosno na preporučenu dostavu. O rezerviranim poštanskim uslugama ovisi dobrim dijelom i uspješnost rada pravosuđa. Zbog toga je važno da se upravo nadzor nad kvalitetom tih usluga pojača, jer se tu gube velika sredstva.

Ovime je rasprava zaključena.

Zastupnici su sa 87 glasova "za" i 3 "suzdržana" prihvatili Zaključak kojim se prihvaća Godišnje izvješće o radu Vijeća za poštanske usluge za 2005. godinu.

I. Č.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Ružica Šimunović

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Ivana Čerkez, Ana Favro, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavne i odgovorne urednice), Đurda Krmpotić, Marta Micek, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKO - TEHNIČKI UREDNIK: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: <http://www.sabor.hr>

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora